

Združenja so dajala obračun o svojem delu

Občni zbor Združenja vzgojiteljev

Dne 15. I. 1955 se je vršil v Ljubljani občni zbor Združenja vzgojiteljev Slovenije, ki so mu poleg delegatov združenja prisostvovali še zastopniki Svetov za prosveto in kulturo LRS, MLO-Ljubljana in okrajna Koper. Tudi ostala združenja so poslala svoje zastopnike, dočim se DPM ni odzvalo vabilu.

Vrtci in družbene upravljanje

Zelo pomemben dogodek, ki bo nedvomno mnogo prispeval k napredku naših predšolskih ustanov, je družbeno upravljanje vrtcev, ki ga predpisuje Zakon o socialnih zavodih. Tu so zalet v glavnem vrtci brez prehrane prišli pod družbeno upravljanje šol. Skrb in odgovornost za vzgojo naših otrok ni in ne more biti vprašanje le tistih ljudi, ki jim je poverjena ta naloga, temveč se mora temu vprašanju posvetiti vsa družba.

Predšolske ustanove morajo dobiti novo pravno osnovo

Otroški vrtci so odigrali po osvoboditvi naravnost revolucionarno vlogo. Te ustanove so služile kot pomoč zaposleni materi, ki se je vključila v obnovo porušene domovine. Uredba iz l. 1947 je pravno priznala domove igre in dela, jim določila dejavnost v okviru taktarnih prikl. Potrebe družbe pa so se spreminjale, prav tako je se nujno tudi izpremeniti tip doma igre in dela v otroški vrtci; nastala je tudi izključna vzgojna ustanova — otroški vrtci brez prehrane. Vendar morajo kot socialna vzgojna ustanova obstajati tudi vrtci s prehrano, ki razbremenjuje zaposleno ženo v času njene zaposlitve.

Zaradi razvoja in napredka v predšolski vzgoji dosedanje uredbe ne odgovarjajo in zavirajo delo, zato je nujno, da se da predšolskim ustanovam pravna osnova, ki bi usmerjala delo in omogočila širši razmah v predšolski vzgoji. O zakonitih vrtcev smo govorili že na plenumu Združenja vzgojiteljev Slovenije. Na podlagi teh razprav je bil sestavljen zakonski osnutek. O nujnosti zakonitve predšolske vzgoje je razpravljala na svoji seji še Svet za prosveto in kulturo LRS in sklenil, da bo na eni izmed prihodnjih sej podrobno obravnavala predložene osnutek.

Kaj so dali kongresu

Konec avgusta preteklega leta se je vršil v Zagrebu Svetovni kongres za zaščito otrok. Glavno delo kongresa se je razvijalo v štirih sekcijah. Ena sekcija je obravnavala vprašanje družine, sodelovanje v družbo in pomoč družbe družini pri vzgojnem poslanstvu. V drugi so diskutirali o otroku v bolnišnici ali v otroškem domu ter o telesno in umsko zaostalem otroku. Ostali dve sekciji pa sta se poglabljali v vprašanje otroka in njegove rasti v neprimernem družinskem okolju in s problematiko družinskih odnosov v izrednih razmerah kot n. pr. v času elementarnih nesreč in vojne. Uspeh dela kongresa je bila deklaracija o pravicah otroka, ki

so jo podpisali vsi udeleženci kongresa Mednarodne unije za zaščito otroka. Tudi maršal Tito je podpisal to deklaracijo. Dejal je: »Zivimo v času, ko so prišli vsi narodi sveta do prepričanja, da je skrb za otroke, za mlado generacijo, stvar celokupnega naroda, odnosno družbene skupnosti, je vprašanje življenjskega pomena ne samo za pravičen razvoj mladih, temveč tudi za vitalnost in obstoj naroda. In prav zato vlagamo po svojih možnostih velike napore, da bi zavarovali pogoje za normalen razvoj otrok, tako v telesnem kakor tudi v kulturnem pogledu.«

Za nas vzgojitelje pa je važen še drug dogodek s področja vprašanja otroka, to je kongres Svetovne organizacije za predšolsko vzgojo v Kopenhagnu. Kongres je bil udeležilo 150 delegatov iz vsega sveta. Našo državo so zastopali 4 delegati in smo imeli pravico do 7 glasov. Združenje vzgojiteljev Jugoslavije je poslalo enega delegata.

Glavno delo se je razvijalo po komisijah, kjer sta z uspehom delovali tudi dve naši predšolski prosvetni delavci. Potrebno je bilo razčistiti odnose med naprednimi in nazadnjaškimi silami v vodstvu OMEP, ker se je medtem dogajalo, da je štatut organizacije, kot je bil predložen na svetovni konferenci v Meksiku, falsifikat. Borbo reakcije je vodila zastopnica Italije. Tudi papeški nunciat iz Pariza je podpiral stališče španske govoreče države, ki so vse katoliške in so hotele napraviti razdor v sami organizaciji, vendar so progresivni elementi zmagali.

Referat na kongresu o Selekciji izobrazbe in strokovnem dviganju vzgojiteljev je zelo dobro obdelal to vprašanje. Dotaknil se je tudi starostne dobe vzgojiteljev. Ta ob nastopu službe ne bi smel biti mlajši od 19 do 20 let.

Na podlagi razprave je kongres ugotovil važnost strokovne in splošne izobrazbe vzgojiteljev in poudaril, da morajo imeti vzgojiteljske šole značaj visoke šole.

Kakor je važno izobraževanje vzgojiteljev, je tudi važno strokovno izpolnjevanje. Kongres je sklenil, da se osnujejo stalni mednarodni seminarji s sedežem v Londonu, Parizu, Kopenhagnu in na Dunaju, ki bodo skrbili za strokovno dviganje vzgojiteljev. OMEP bo izdelal o problematiki predšolske vzgoje brošure in skrbel za izmenjavo vzgojiteljev med posameznimi državami. Vsaka država bi morala imeti svoj pedagoški center za znanstveno obdelavo predšolske vzgoje. Za absolutne mednarodnih seminarjev bo dodeljeval OMEP posebne diplome. Vsako leto se bo proslavljala dan OMEP, ki bo posvečen ljudem, ki so največ pripomogli k razvoju predšolske vzgoje. Leta 1955 se bomo na dan OMEP spominjali pisatelja Andersena, leta 1956 pa Margerete Mac Millan — ustanoviteljice otroških vrtcev za delavske otroke.

Prihodnji kongres OMEP bo leta 1956 v Atenah z namenom, da vključimo v Svetovno organizacijo države Bližnjega vzhoda. Z ozirom na to, da se bo bodoči kongres vršil v nam najbližji in prijateljski državi, se moremo kongresa udeležiti z močno delegacijo, na kar naj društva mislijo že v tem letu.

Delo Združenja

Vsi ti dogodki so odjeknili tudi v našem društvem delu. Tako se je v maju mesecu preteklega leta vršil v Zagrebu plenum Združenja vzgojiteljev Jugoslavije, ki je prerešal probleme kadra, ustanov, opreme, naziva ter mesta predšolske vzgoje v celokupnem vzgojnem sistemu, društveno upravljanje predšolskih ustanov in strokovno izpolnjevanje vzgojiteljev. Vsako izmed petih združenj je podrobno analiziralo eno izmed gornjih vprašanj za vso Jugoslavijo in ne samo za določeno republiko, tako da je bila prikazana situacija na splošno zelo dobro. Ponovno se je razpravljalo tudi o zakonitvi predšolske vzgoje, ki naj bi se rešila v republiknem okviru, s poudarkom, da ta ni mišljena kot obvezno poseščanje predšolskih otrok vrtca, temveč kot obveznost okrajnih odborov za ustanavljanje vrtcev. Nujno je, da se vrtce vključijo v sistem celokupnega šolstva in se jih obravnava kot prvo stopnjo

našega šolskega sistema. Ugotovilo se je tudi, da sedanje štiriletno šolanje vzgojitelje ne ustreza več, ker se v tem kratkem času ne more obdelati splošno izobraževalnega in strokovnega gradiva, ter da so vzgojiteljice po končanem štiriletnem šolanju še premale za poklic. Plenum je na podlagi tega sprejel sklep, da se šolanje vzgojiteljev podaljša. O tem se je pri nas na seji Sveta za prosveto in kulturo LRS že razpravljalo. Svet za prosveto in kulturo LRS je predlog načeloma sprejel.

Centralni odbor združenja vzgojiteljev Jugoslavije je uvidel, da je za uspešno delo nujno potreben osebni kontakt med vodilnimi člani republikanskih združenj. Zaradi tega je sklical sestanek predsednikov meseca novembra 1954 v Zagreb v glavnem zato, da jih seznaniti z nalogami, ki se bodo morale rešiti v letu 1955. Zastopniki združenj so sklenili, da bo Centralni odbor Združenja vzgojiteljev sprejel program dela nacionalnega komiteta OMEP. V programu dela je poudarjeno, da se ne sme obravnavati otroška doba oddvojen, to se pravi posebej otroka do 3 leta ter posebej otroka od 3 do 7 leta. Ker bo tema V. kongresa OMEP razpravljala o tem vprašanju, predlaga Nacionalni komitet Jugoslavije, da se v letu 1955-56 to vprašanje kot priprava za kongres, tudi pri nas obdeluje.

Bodoči (V.) plenum Centralnega odbora Združenja vzgojiteljev Jugoslavije se bo vršil meseca maja v Sarajevu skupaj s sestankom Nacionalnega komiteta OMEP za Jugoslavijo. — Zato mora vsako združenje obdelati material za temo plenuma, ki bo »Problem vzgojnega kadra za predšolske ustanove«.

Kot drugo, tudi zelo važno nalogo v letu 1955 moramo obravnavati družni sestanek Nacionalnega komiteta OMEP, ki bo v mesecu novembru, kjer bodo prisotni tudi člani plenuma Centralnega odbora Združenja vzgojiteljev Jugoslavije. Na tem zasedanju se bo predelala tema »Stanje, potrebe in perspektiva razvoja predšolskih ustanov v naši državi«. Tudi za to delo bo treba tesnega sodelovanja med republikansko predšolsko komisijo OMEP, vzgojiteljsko šolo in nami, ker moramo ankretirati vsako posamezno predšolsko ustanovo v državi.

Aktualne naloge

Še vedno je in mora biti osnovna naloga našega strokovnega združenja skrb za dvigovanje kvalitete dela. Tudi v letošnjem letu bo republikni odbor organiziral v poletnih mesecih poglobitveni tečaj. V zveze tem merila pa se bo vršil v Zagrebu seminar za delo z družino in to v pogledu povezanosti s starši in vzgoje staršev.

Največja slabost pa je v tem, da prenelo ali nič ne objavljamo. Naš strokovni list »Predšolsko dete« nima strokovnih člankov in je prisiljen objavljati članke nekaterih stalnih sodelavcev, ki po večini niso vzgojitelji — praktiki. Združenje je neštokrat apeliralo na plenumih in občnih zbiorih Združenja, občnih zbiorih društev na posamezne članke, naj pišejo o o svojem delu, posebno o tistem področju, na katerem imajo največ uspeha.

Prav tako ni zaslediti v »Prosvetnem delavcu« poročil o društvem delu, čeprav smo ugotovili, da društva dobro rešujejo svoje notranje probleme.

Poleg plodnega dela na strokovnem področju moramo, kjer tega še ni, vzpostaviti dober odnos do množičnih organizacij, zlasti za tesno sodelovati z društvi prijateljev mladine. Pričakovali smo, da se člani našega društva največ udeležujejo v DPM, vendar smo na podlagi ankete ugotovili, da je tu vključenih premalo vzgojiteljev.

V letošnjem letu je Združenje poleg drugega mnogo delovalo za izboljšanje materialnega položaja našega kadra. Sadovi tega dela so zadnje uredbe, s katerimi je regulirana delovna obveznost, honoriranje težje in nadurnega dela v obliki osebne dodatka ter funkcijskega dodatka. Po svojem zastopniku, ki je delegiran LRS Sveta za prosveto in kulturo LRS, aktivno sodelujemo pri reševanju

Občni zbor Združenja učiteljev in profesorjev strokovnih šol

nalog in problemov Sveta. Na koordinacijskem odboru za obravnavamo z ostalimi Združenji skupno problematiko vseh prosvetnih delavcev ki je eno za stopnjo na Svetu za prosveto LR Slovenije.

V masovnih organizacijah deluje gotovo premalo vzgojiteljev. Deloma to opravičuje dopolnilno šolanje, ni opravičljivo pa za vzgojiteljice z opravljenimi izpiti in ne za absolventke Srednje vzgojiteljske šole, ki so se najmanj vključile v delo Društva prijateljev mladine.

Vprašanje pomankanja kadra je še vedno pereč problem, saj zavira razširitev omrežja vrtcev tudi nezadostno število vzgojiteljev. To vrzel bi izpopolnili z abiturientskim tečajem, ki je bil že razpisan v letošnjem šolskem letu, ni pa bilo vpisa. Potrebna je agitacija od strani društev in posameznikov, da bi poslali okrajni v abiturientski tečaj svoje študente in bi si s tem zagotovili kader. Poleg tega pa je nujno, da okrajni Sveti za prosveto in kulturo dodelijo štipendijo tudi za rednim pridnim in socialno šibkim dijakim srednje vzgojiteljske šole. Stroški vzdrževanja v internatu omenjene šole so se tako zvišali, da jih mnogo gojenk ne bo moglo kriti in bodo zaradi tega prisiljene prekiniti šolanje. Zastopniki društev pri okrajnih Svetih za kulturo in prosveto naj delajo z vso vneto, da se odobro štipendije posameznim dijakim.

Ko ob desetih obletnici osvoboditve analiziramo prioniško delo predšolskih vzgojnih ustanov, moramo ugotoviti, da beležimo na predšolskem področju velike uspehe pri razvoju sistematične predšolske vzgoje, s katero smo dosegli priznanje družbe. Ob tej priliki se zahvaljujemo vsem tistim vzgojiteljicam, ki so k uspehu dale svoj delež. Pri delu jih niso ovirali neurejeni vrtci, pomankanje najosnovnejših vzgojnih sredstev in pripomočkov, temveč so nesebično izvrševale naloge, pred katere jih je postavila družba.

Debata in sklepi

Po poročilu se je razvila razprava, ki je podrobneje obravnavala probleme društev. Eden izmed problemov je reforma šolstva, vendar je bilo ugotovljeno, da se v reformi šolstva ne obravnavajo vrtci kot osnovna stopnja šolskega sistema.

Na podlagi diskusije so bili sprejeti ti-le sklepi:

1. Društva morajo še nadalje skrbeti za strokovni in ideološki dvig svojega članstva. Vsebinsko se mora poglobiti in razširiti vzgojno delo, zlasti pa mora vzgojitelji vršiti svoje poslanstvo izven svojega ozkega območja vrtca. Otroška igra, vzgoja staršev in celičarstvo kotički so polja, kjer mora z vso vneto delati socialistični vzgojitelj.

2. Poglobitveni tečaj naj sistematično obdelajo področja, ki se morajo stalno izpopolnjevati in kvalitetno dvigati. Didaktične igre, jezikovna vzgoja, estetska vzgoja, metodika risanja in razne oblike lutke, zlasti pa področje sodelovanja s starši, naj bodo bodoča vsebina poglobitvenih tečajev.

3. Še bolj se mora utrditi povezanost in delo z masovnimi organizacijami, zlasti z Društvom prijateljev mladine ter s šolo in prosvetnimi delavci. Društva se morajo uveljaviti s svojim delom in postati organ sodelovanja pri okrajnih Svetih za prosveto in kulturo.

4. Da se ublaži pomankanje kadra, naj društva pomagajo vsakemu posameznemu članu do popolne kvalifikacije. Za dotok novega kadra je potrebna agitacija na gimnazijah za vpis v abiturientski vzgojiteljski tečaj, prav tako za vpis prav dobrih dijakov v redno vzgojiteljsko šolo. Socialno šibkim se mora priskrbeti pomoč v obliki štipendije.

5. Društva naj skrbijo, da se v vrtcih ne bodo počevali tuji jezikivci.

STROKOVNI IZPITI UČITELJEV

Pred Izpitno komisijo za strokovne učiteljske izpite v Ljubljani so v času od 6.-8. januarja 1955 opravili strokovni učiteljski izpiti sledeči učiteljski pripravniki:

Sefman Marija, St. Vid, Ljubljana-okolica.
Hladnik Antea, St. Vid, Ljubljana-okolica.
Gorica Lidija, Vel. Zablje — Gorica.
Bajš Marija, Kostanjevica, Krško.
Buck Stanislava, Smartno-Tuhinj, Ljubljana-okolica.

Dne 15. in 16. t. m. je bila v Ljubljani dvodnevna redna lena skupščina Združenja učiteljev in profesorjev strokovnih šol Slovenije. Poleg delegatov iz vse Slovenije in nekaterih članov iz Ljubljane so se skupščine udeležili prvič tudi zastopniki učiteljev in profesorjev strokovnih šol iz okrajna Koper, ki so bili še prav pristočno pozdravljeni. Med gosti smo opazili zastopnike Sveta za prosveto in kulturo LRS, Republiškega sveta sindikatov, Obrtne zbornice, Združenja učiteljev in profesorjev strokovnih šol Hrvatske, Združenja srednješolskih profesorjev Slovenije, Združenja učiteljev šol za ljudsko mladino Slovenije, CK Ljudske mladine Slovenije in Zveze inženirjev in tehnikov Slovenije.

Iz izpnega poročila Republiškega odbora Združenja je bilo razvidno, da se tako Združenje, kakor tudi posamezna društva krepko spoprijemajo z obširno problematiko v zvezi z vzgojo in izobraževanjem strokovnih kadrov za naše gospodarstvo in da so v našem društvem življenju že našla svoje aktivno mesto. Težičke dela je usmerjeno v trenutno najbolj aktualna vprašanja, to je na družbeno upravljanje šolstva in na šolsko reformo, na strokovno izpolnjevanje članstva z vzporedno skrbjo za ideološki dvig in na reševanje materialnih vprašanj strokovnih šol, učnih kadrov in učencev.

Pri pripravljanih osnutkih za predpise o družbenem upravljanju šol se je Združenje zelo zavzemalo za to, da so v šolskih odborih strokovnih šol dobili svoja mesta tudi zastopniki gospodarskih organizacij in strokovnih društev. V bodoče pa bodo morala Društva učiteljev in profesorjev dati šolskim odborom iniciativo za reševanje vseh perečih vprašanj posameznih šol, obenem pa aktivno sodelovati pri izvajanju določenih nalog.

Vprašanje šolske reforme je življenjsko važno vprašanje tudi za strokovne šole, saj se vse težave našega splošnoizobraževalnega šolstva zrcalijo tudi na strokovnih šolah. Nujno je, da zato pri reformi šolstva sodelujejo tudi Društva učiteljev in profesorjev strokovnih šol, kajti kakršna bo baza, taka bo tudi nadgradnja splošnoizobraževalnega šolstva, ki jo v največji meri predstavljajo prav strokovne šole in jo bodo v bodoče še bolj. Vendar pri oblikovanju strokovnih šol ni odločilnega pomena samo ta temelj, treba je tudi vedeti, kaj naj se na ta temelj postavi, treba je tudi vedeti, kaj naj se na ta temelj postavi, treba je spoznati dejanske potrebe našega gospodarstva in po njih usmerjati oblike in število strokovnih šol.

Toda prav te potrebe so še manj proučene kakor problematika splošnoizobraževalnega šolstva. Deloma iz objektivnih, deloma pa tudi iz subjektivnih razlogov se večina naših gospodarskih organizacij zadržuje pred premalo briga za vprašanje reprodukcije delovne sile, zlasti kvalificiranih in srednje teoretičnih kadrov. Namesto, da bi število učencev, ki se pripravljajo za poklice v našem gospodarskem življenju, narasčalo, kakor bi človek ob naraščanju naših gospodarskih kapacitet pričakoval, že nekaj let upada. Tako je bilo n. pr. pred 25 leti, leta 1929 v Sloveniji 15.054 vajencev, leta 1953 14.091, letos pa jih je 10.238, čeprav je v celoti pri nas danes trikrat več delavcev, kakor pred 25 leti. Isto je z učenci industrijskih šol, ki jih pred vojno nismo imeli, dočim so prva leta po osvoboditvi dosegli velik razmah, danes pa so prav tako v upadanju. Tako je bilo leta 1950-51 42 in duserijskih šol s 6595 učenci, letos pa jih je le 24 s 3259 učenci. Tudi pri srednjih strokovnih šolah ista sipelem 1950-51 36 šol s 7415 učenci, letos pa 16 šol s 3377 učenci.

Veliko pomankanje kvalificiranih kadrov, ki se pri nekaterih strokah že občuti, je v popolnem protislovju z zgoraj navedenimi dejstvi. Zato so potrebni takojšnji ukrepi, da se to stanje čimprej odpravi in uredi tako, da bo gospodarstvo zagotovljeno stalen dotok novih kvalificiranih delavskih kadrov in tehnikov. Le na ta način bo rešeno tudi vprašanje, kam vsako leto s približno 27.000 mladincev in mladink ki končajo obvezno šolanje in od katerih se jih približno vsaj 60% izgubi iz naše družbene evidence.

Združenje smatra, da ta vprašanja niso samo vzgojnega in socialnega značaja, temveč predvsem gospodarskega značaja in je zato nanje večkrat opozorilo merodajne forume ter po svojih močeh sodelovalo pri vseh akcijah, ki pomenijo pri nas začetek novih poti na tem področju. Tako je v zvezi z Republiškim sindikalnim svetom, Zvezo društev prijateljev mladine, LMS, Zvezo ženskih društev in Posredovalnicami za delo vodilo v letu 1954 akcijo vključevanja mladine v poklice. Akcija je sicer vzbudila širok odmev, vendar ni dosegla pričakovanih rezultatov. Analiza ob zaključku je pokazala, da naša javnost v glavnem skoraj ničesar ne ve o raznih poklicih in o možnostih vključevanja mladine v poklice, v uk in v strokovne šole, da prevladuje zastarelo, nepravilno gledanje na posamezne vrste poklicev in to ne le pri starših, temveč tudi pri prosvetnih delavcih, da je zato izbira poklicev še vedno slučajna in stihijna, da se tudi gospodarske organizacije premalo brigajo za to in kočno, da na možnosti vključevanja negativno vpliva tudi pomankanje primernih šolskih in stanovskih kapacitet. Dalje je akcija ugotovila posebno pereče vprašanje zaposlovanja ženske mladine.

Pač pa je bila ta akcija dragocena izkušnja za bodoče, ko bo treba preiti k načrtnemu, sistematičnemu načinu vključevanja, za kar je Združenje že predlagalo merodajnim forumom vse potrebne ukrepe. Predvsem bi moral to skrb prevzeti nek stalni družbeni organ, najbolje Posredovalnica za delo, ki jih bo potrebno primerno reorganizirati.

Referata je razvidno tudi težko materialno stanje strokovnih šol, ki je kljub absolutnim zvezom, s katerimi strokovne šole razpolagajo v primerjavi s splošnimi šolami še težje, ker je šolanje na strokovnih šolah precej dražje. Zato si je Združenje iz istovrstnosti v zvezi z ostalih republikah vztrajno prizadevalo rešiti vprašanje financiranja strokovnih šol. Z novimi predpisi o skladu za kadre, ki ga obvezno plačujejo vse gospodarske organizacije, se bo to stanje lahko pogloma izboljšalo, pač pa je še vedno odprto in kritično vprašanje vzdrževanja internatov. Z novimi predpisi o poslovanju internatov se je mesečna oskrbovalnina skoraj povsod zvišala na preko 5000 din, v nekaterih internatih na 5700 do 6000 din, kar danes zmore le redkoteri starši kljub otroškemu dodatkom. S tem so v nevarnosti zlasti strokovne šole širšega značaja, ki za jemajo mladino dostikrat iz vse LRS ali celo FLRJ in so zato nujno navezane na internate. Če bo to stanje obstalo, preti znižanje števila učencev in občutna sprememba socialne strukture, ki je na strokovnih šolah precej za dovolj, ker v njih prevladuje delavska, nameščenska in malo-kmečka mladina iz vseh delov Slovenije in ne le iz večjih mest.

Nadaljnja nevarnost preti strokovnim šolam od odhajanja strokovnjakov iz šol v upravno službo ali v gospodarstvo zaradi neprimerne boljših materialnih pogojev. Odpovedi so se zadnje čase zaradi slabega materialnega položaja prosvetnih delavcev napram ostalim uslužbenecem z isto izobrazbo, tako pomnožile, da preti nekaterim strokovnim šolam nevarnost prenehanja zaradi pomankanja učnih kadrov, kakor je o tem v zadnjem času že pisal naš dnevni list. Zaradi take kadrovske problematike na strokovnih šolah, kjer bi morali počevati najboljše strokovnjaki, ki so obenem še dobri pedagogi, pa niti povprečnih ni moči dobiti, je poročilo posvetilo precej doboru argumentiranih misli plačilnemu sistemu prosvetnih delavcev, ki ga je treba nujno izboljšati in spreminiti.

Prav težko materialno stanje je največkrat vzrok, da je dober del učiteljev in profesorjev strokovnih šol družbeno-politično neaktiven. Kajti peha se za dodatni zaslužek, da dostikrat nima časa niti za strokovno, kaj šele za ideološko izpolnjevanje.

Med raznimi oblikami strokovnega izpolnjevanja učiteljev in profesorjev strokovnih šol, ki so se jih posluževala posamezna društva in samo Združenje, se je največkrat uveljavilo pošteniško izpolnjevanje 27 strokovnjakov in podjetjih z denarno podporo Sveta

za prosveto in kulturo LRS. Tako neposredno sodelovanje strokovnjakov iz šol v praktičnem gospodarskem življenju je za pravičen pouk neobhodno potrebno.

Nadalje je Združenje tudi letos izdalo novo številko, že osmo po vrsti, Zbornika pedagoških članov, ki ponovno prinaša tudi nekaj specialnih metodik za razne strokovne predmete. Poleg tega pa je Združenje izdalo tudi brošuro »Problemi vajejske mladine«. Seznan strokovnih šol in poklicev za vaje in kvalificirane delavce in gradivo za predavatelje na propagandnih sestankih za vključevanje mladine v poklice.

Prvič se je letos Združenju posrečilo nekaj svojih članov poslati na strokovno izpopolnjevanje tudi v inozemstvo, in sicer v Anglijo in Švico. V zvezi z učnimi in vzgojnimi problemi na strokovnih šolah je poročilo ponovno opozorilo na preobremenjenost velike večine učencev strokovnih šol, saj imajo večina še vedno po 7 ur pouka dnevno, dočim je na gimnazijah že utrjena norma 5 ur, poleg tega pa tudi pripravna na pouk za strokovne šole zahteva več časa, čeprav gre pri tem tudi za dela bolj manualnega značaja. Tako se ne smemo čuditi, če znaša delovni dan nekaterih učencev strokovnih šol tudi po 11 do 12 ur, torej precej več, kakor je pri nas predpisano za odrasle delavce!

Drugi tak pereči problem pa je še vedno čedalje večje pomankanje učbenikov. Združenje se je zato odločilo, izdati skripta in je zato že izposlovalo potrebne subvencije pri Svetu za prosveto in kulturo LRS.

Ob zaključku se je poročilo Republiškega odbora dotaknilo še novega problema, ki je nastal zaradi sprotnega vpisa absolventov srednjih strokovnih šol na odgovarjajoče fakultete. Na strojni tehniki je namreč vpisano večje število absolventov strokovne šole kakor žimzajencev, pa tudi na številnih drugih oddelkih tehniških fakultet in na ekonomskih fakulteti je okrog 40% vseh vpisanih v I. semester iz srednjih strokovnih šol. Pri tem nastaja vprašanje vloge srednjih strokovnih šol. To so bile dosedaj šole, ki so pripravljale učence direktno za poklice, na ta način pa se spreminjajo v vzporedne pripravilnice za visokošolski študij.

Izredno plodna in živahna razprava je dokazala, da so v poročilu nakazana vprašanja že našla večji ali manjši odmev v delovanju posameznih društev učiteljev in profesorjev strokovnih šol, poleg tega pa so bile iznešene mnoge nove, koristne misli.

Več diskutantov je govorilo o moralno-političnem obrazu naše mladine in obsojalo naše časopise, zlasti »Slovenskega poročevalca« zaradi približevanja Moulin Rouge. Poudarjali so tudi, da večina delavcev, ne glede na lastniški sektor, negativno vpliva na mladino, ki tam toliko slabega sišči in vidi, da potem šola to težko popravi. Pri precejšnjem delu naših vajencev, teh neposrednih kandidatov delavskega razreda, glavnega nosilca naših revolucionarnih idej in delovnega letnika, je opaziti, da nimajo nikake delavske zavesti, ki bi se odčitavala v odnosu do dela, do kolektiva, do produktivnosti itd. Na drugi strani pa tudi šole ne dajejo mladini dovolj vzgoje za nosilce samouprave proizvajalcev, saj celo predavatelji Družbene in gospodarske ureditve FLRJ dostikrat niso na čistem in na tekočem o našem družbenem razvoju, poleg tega pa podajajo predmet suhoparno, verbalistično.

V zvezi s tem je bila skupščina mnenja, da bo od časa do časa nujno potrebno organizirati posebne seminarje za te predavatelje, ki bodo po svoji svoje znanje prenašali ne samo na učence, temveč tudi na ostale člane učnega kolektiva.

Glede organizacijskega stanja je prišlo v diskusiji do mnenja, da društveni učiteljev in profesorjev strokovnih šol ni treba razbičati, oziroma zruševati z ostalimi društvi prosvetnih delavcev, saj strokovni učitelji in profesorji niso nova društva povsod tam, kjer je za to dovolj članov, predvsem pa takoj v Piranu, Trzinu in Novem mestu. Strokovni problemi in širše družbeno sodelovanje pri problematiki strokovnih kadrov zahtevajo tudi strokovno opredelitev, za reševanje ostalih šolskih družbeno (Nadaljevanje na 2. strani)

Občni zbor Združenja učiteljev Slovenije

Dne 21. januarja je bil v Kopru občni zbor učiteljev Slovenije. Na obnem zboru je bilo 61 delegatov okrajnih učiteljskih društev, med gosti pa so bili: predsednik Zdrženja učiteljev Jugoslavije Milišav Mijusković, predsednik Zdrženja Srbije Mihajlo Petrović, zastopnika Zdrženja Hrvatske Vlado Sudar in Lo-

vro Pendjer, Bosne Hasan Džikić, Makedonije Sardo Isokli, tajnik Zveze sindikatov Slovenije Mavricij Borc, zastopnika republiškega sveta za prosveto in kulturo Stane Mihalič in Sikst Marion ter zastopniki raznih drugih družbenih organizacij.

Po sprejemu dnevnega reda so se najprej zvrstili referati.

Predsednik Zdrženja Henrik Zdešar je govoril o problemu vzgoje predšolske mladine, Venceslav Winkler o reformi osnovne šole, nato pa je sledilo poročilo tajnika Oskarja Pečeta o organizacijskem delu Zdrženja, blagajniško poročilo tov. Pečarja in poročilo nadzornega odbora, ki ga je podal Vilko Kolar.

Ji imajo zaradi svojega obsega po več društev: Ljubljana-okolica 3, Murska Sobota 2, Postojna 2, Tolmin 3.

Ta slika se bo prilično spremenila s formiranjem komun. Teško je danes razpravljati o delu in funkciji naših društev v bodočih komunah. Pozabiti pa ne smemo, da se vsebina dela bistveno ne more spremeniti. Republiški odbor je mnenjs, da ne bi smeli cepiti naših društev na organizacije, ki bi imele manj kot 100 članov. To se pravi, da bo lahko v eni komun eno društvo ali pa več komun eno društvo. Poudariti bi rad, naj do formiranja komun naša društva ne čakajo in ne počivajo, temveč naj teče delo nemoteno.

več izhaja le v 4400 izvodih, v približno enakem številu pa tudi Sodobna pedagogika. Drži, da ni niti polovica vseh prosvetnih delavcev naročena na naš pedagoški tisk. Isto je s Tomšičevo metodiko prirodopsnega pouka, ki jo je izdala Zveza pedagoških društev Slovenije. Sprejetih je bilo v tej zvezi že toliko sklepov, ki so ostali ne-realizirani, da bi bilo mogoče koristno razpravljati o povečavi članarine in naročnine.

Dostikar pozabljamo, da spada k našemu delu tudi širjenje ostalega tiska: mladinski tisk, Prešernova knjižnica.

SKLEPI

Združenja profesorjev in predmetnih učiteljev Slovenije

V letu, ko se uveljavlja družbeno upravljanje v prosveti in ko se lotevamo daljnosežne reforme splošnoizobraževalnega šolstva, ugotavlja

4. občni zbor Združenja profesorjev in predmetnih učiteljev Slovenije:

1. Družbeno upravljanje v šolstvu, to je, soodločanje najširše javnosti s svojimi zastopniki v šolskih in vzgojnih vprašanjih, je pokazalo marsikdo kar dobre rezultate, drugod pa je prebrodlo začetne težave in praktično pojmovanje. Družbeno upravljanje je sprožilo najrevolucionarnejše spremembe v šolstvu naše socialistične dobe, njegov nadaljnji napredek pa je odvisen od vključanja pozitivnih družbenih sil v prizadevanju za dvig izobraževalne ravni mladine in delovnih množic.

2. Prosvetni delavci smo bili s svojimi zamislimi in spodbudami iniciativni, a se nismo v nobenem primeru postavljali pred družbo; zavedamo se, da se šolska in vzgojna vprašanja ne bodo rešila brez noč in da moramo vzporedno z vzgojnimi vprašanji posegati tudi v materialno in šolsko-reformno problematiko.

3. Ugotovitev, da komaj četrtina otrok uspešno dovrši obvezno šolanje, nam je narekovala, da smo se z vso voljo in prizadetostjo zavzeli za reformo splošnoizobraževalnega šolstva, posebno pa za reformo srednje šole, kjer je najkritičnejše vprašanje nižjih gimnazij in osemletke. To reformo pa lahko izvedemo samo na znanstveni podlagi z uporabo dokumentarnega gradiva in z zbiranjem izkušenj pri najbolj razvitih narodih.

4. Šolska reforma naj upošteva različne faktorje in dejstva ter ne more mimo spoznanja, da osemletna šolska obveznost ne pomeni že osemletnega enotnega, celo pa ne osemletnega enakega šolanja za vse otroke. Delo pri reformi naj bo premišljeno in preudarno, preskusov ne bomo pozdravili.

5. Glavna naloga strokovnega društva profesorjev in predmetnih učiteljev je skrb za delo v šoli in za kvalitetni napredek tega dela, njegova najuspešnejša delovna oblika pa so strokovni aktivi, ki naj obsežejo vse višje in nižje gimnazije. Naše delo naj postane boljše in vzglednejše, kot je bilo doslej, z njim se bomo najprej uveljavili kot uspešni družbeni delavci. Aktivni naj pretresajo tudi vprašanja iz reformnega področja, med temi bi bilo zelo primerno obravnavanje obsega splošne izobrazbe, ki nam je še precej nejasen.

6. Materialni položaj prosvetnih delavcev se je sicer v lanskem letu začel nekoliko izboljševati, a nikakor ni zadovoljiv. Doseči moramo popravke v uredbi o honorarni službi, možnost napredovanja do IV. plačilnega razreda in ureditev periodičnih povzkičev. Z revizijo uredbe o honorarni zaposlitvi naj se doseže, da bodo imeli prosvetni delavci s 30 leti službe znatno učno obveznost in da bo honorar za zaposlitev v razredih nižje gimnazije enak honorarju za zaposlitev v razredih višje

gimnazije. Pri razmeščanju kadrov naj se upošteva dejstvo, da se najhujša težava pri personalni politiki stanovnjako priskrbiti prosvetnim delavcem pri namestitvi ali premestitvi primerno stanovanje, v težkih pogojih pa tudi posebne dodatke.

7. Družbene organizacije in tudi naše društvo naj skrbje za možnost izobraževanja vse mladine, zlasti delavske in kmečke, ki naj ga ljudska oblast omogoči s štipendijami in izboljšanjem razmer v dijaških domovih ter z graditvijo novih dijaških domov. Ugotovljamo, da se je lani posvetilo precej pozornosti materialnim vprašanjem, obenem pa želimo, da se ta pozornost poveča (gradnja šol, učila, knjižnice).

8. Šolanje učnega osebja za osnovne šole kakor tudi za vse vrste in stopnje splošnoizobraževalnih šol moramo obravnavati kot enoten problem s perspektivo, da bosta učitelj in profesor imela isto temeljno izobrazbo. Ne glede na reformo učiteljskega šolanja, ki je nujna za vse tri stopnje učiteljskega, se je treba takoj lotiti temeljite revizije učnega načrta za učiteljska, s tem, da se da splošnoizobražbenim predmetom močnejši poudarek kot doslej.

9. Glede šolanja srednješolskih profesorjev pripraviti zbor svetu filozofsko-prirodoslovno-matematične fakultete, naj omogoči s svojimi učnimi načrti, da si bo mogel kandidati v štirih letih pridobiti znanje iz vsaj dveh predmetov, iz enega kot glavnega in iz drugega kot stranskega predmeta, in da bo pri tem dobil tudi potrebno pedagoško pripravo. Ob vprašanju ene ali dveh fakultet je zbor zavzel stališče, da je spojitve filozofske in prirodoslovno-matematične fakultete smiselna. Zbor naroča odbor, da z vso resnostjo prouči vprašanje uredbe enoletnega staža z mentorstvom.

10. Občni zbor je pretresal misel o uvedbi enega obveznega tujega jezika in jo v sedanjih razmerah podpiral; zavzel se je za večje upoštevanje francoščine med živimi jeziki; obravnaval je predlog o jezikovnem gimnazijskem tipu, voprednice takega tipa bi se ustanovile v nekaterih večjih krajih že v obstoječem šolskem sistemu.

11. Vsak naš član bo prejel glasilo slovenskih prosvetnih delavcev, s tem da bo plačeval s članarino še 10 din za številko »Prosvetnega delavca«, RO pa bo prispeval ostanek naročnine. V Ljubljani, 17. in 18. jan. 1955
Občni zbor Združenja profesorjev in predmetnih učiteljev

Poročilo republiškega odbora

Letošnja naša skupščina sovpada s triletno formiranjem posameznih združenj prosvetnih delavcev oz. ločitve sindikata PD na posamezna strokovna združenja. Teško bi bilo oceniti pozitivno ali negativno stran te cepitve, ki je bila pred tremi leti izvršena. Drži pa dejstvo, da se je v tem času temeljito spremenilo marsikaj tudi v naši organizaciji in v našem delu in uspehih. Sicer pa drugače tudi biti ne more, saj nismo in tudi biti ne moremo ločeni od celotnega našega družbenega življenja in njegovega razvoja. Nasprotno: napredek in uspehi so rezultat pozitivnih stremeljev PD in novih, prilično boljših odnosov celotne naše javnosti do prosvetne problematike. Nimam namena v svojem poročilu obravnavati delo našega združenja za vse obdobje treh let, nujno pa se moram ozreti na nekaj problemov, ki pa so bistvene pomena za naše delo danes, v bodoče pa nam morejo poslužiti kot vodilo in napotek, da bo naše delo uspešnejše, boljše organizirano in čim bolj skladno z našo družbeno stvarnostjo, da bo manj zaostajanja za razvojem, saj moramo biti na delu množice naprednih ljudi, ki jim je osnovna naloga: socialistična vzgoja mladine in prevzgoja naših delovnih ljudi. V svojem poročilu se pač moram dotakniti in obravnavati delo naših društev v povezavi z delom Republiškega odbora. Razumljivo, da se ne bom mogel dotakniti tistega drobnega vsakdanjega dela, ki ni nikjer registrirano in nikjer knjiženo, dostikrat niti od mnogih cenjeno, ki pa ima nujno svoje pozitivne uspehe.

Dajmo družbenemu upravljanju vsebino

Eden glavnih problemov, ki je izpolnjeval naše delo v zadnjem času, je bilo družbeno upravljanje naše prosvetne dejavnosti. Ne bi rad ponovno poudarjal, da smo za ta način upravljanja zavzemali od vsega zvečnega, da je RO vložil dosti truda v osnutke pravilnika, da je danes v glavnem družbeno upravljanje formalno uvedeno. Potrebno pa se mi zdi poudariti, da je treba tem organom dati sedaj tudi pravo vsebino. Seznanjeni smo z vsemi člani osnutka, upravičeni pa je strah, da ne bi ostali le pri formalnem delu, pri tem pa pozabili, da je družbeno upravljanje proces, ki ga ne moremo likvidirati s sprejetjem tega ali takega pravilnika, niti s postavljanjem še tako dobrih šolskih odborov, če ne moremo in zmoremo pri tem mobilizirati vseh tistih naprednih ljudi, ki jim je pri sruču vzgoja naših otrok.

Prav bo, če priznamo, da nismo znali pri tem delu v večji meri aktivizirati predvsem SZDL in ostalih organizacij. Kot do sedaj, mora biti tudi posebej skrb za kulturno prosvetno dejavnost in problematiko skrb vseh naših organizacij, od ZK, SZDL, DPM pa do vseh drugih. Ko govorimo o novih SO, pa smo menda že pozabili, da so tudi SPK organi družbenega upravljanja šolstva. Tu bo gotovo držala ugotovitev, da naša društva niso storila prav nič, da bi bilo delo SPK čim boljše, čim uspešnejše, da bi ustrezalo težnjam prosvetnih delavcev in splošnemu napredku. Naši odbori so le prečesto tiho gledali, ko se je ta organ družbenega upravljanja spreminjal v organ, ki ga v celoti vodi le načelnik, Svet pa, z našim delegatom vred, je le potrjeval to, kar je predlagal in sklenil. Da se razumemo: NI za tako stanje kriv načelnik, ki je zares delal. Za tako stanje so krivi tudi naši odbori, če posebej pa naši člani, ki so v SPK. Razumljivo je, da se iz takih razmer rodi le birokratsko ukrepanje s celo vrsto nepravilnosti, ki so dostikrat vzrok splošnemu negodovanju. Bo menda le držalo, da je tudi SPK kolektiven organ družbenega upravljanja in kot tak v celoti odgovoren za vso prosvetno politiko. Nam pa ne more biti vseeno, kako naši SPK delajo in potrebno bo najti primerno obliko in mesto, mimogrede rečeno, tudi primerne korajže, da bodo družstva povedala svoje misli takrat, ko bodo videla, da se demokracija spreminja v birokracijo, ki je v grobem le za nami. Po drugi strani pa naj bi naša društva, ne izvemši Republiškega odbora, več razpravljala o demokracijskem vodenju prosvetne

politike. Praksa dela vendar ne more ostati vse večne čase ena in ista; mi smo tisti, ki jo bomo oblikovali, ji dajali vsebino in jo tudi izvajali. Za vse to smo vsi odgovorni in obravnava takih vprašanj bo obogatila naše delo, hkrati pa nam dajalo tudi več zaupanja v lastne sile. Se besedo o naših zastopnikih v SPK. Le preveč so ti le zastopniki, ki v dovoljni meri ne povedo svojega mnenja, po drugi strani pa društva ne odgovarjajo za svoje delo, ki pa je zelo odgovorno. Pogrešali smo njihovih poročil na marsikaterem letošnjem obnem zboru, da o lanskim niti ne govorim. Zdi se mi potrebno navesti kot vzgled dobrega dela delo zastopnika republiškega odbora v republiškem SPK. Material se SPK — RO pred seami prediskutira, oziroma daje samoiniciativne predloge, podatke in material za utemeljitve. Po sejah pa zastopnik poroča o samem zasedanju. Tej povezavi in temu načinu dela, razumljivo tudi zavzetosti in prizadevnosti SPK, se imamo zahvaliti za marsikaj uspeh, ki je bil dosežen. Prav pa bo, če ponovno poudarim, da ne gre za število zastopnikov v Svetu, temveč za našo celotno dejavnost, ki naj najde pravičen odmev tudi v naših svetih.

Odnosi do političnih in upravnih forumov

S tem sem že prišel k drugemu problemu, ki ga mislim prav tako vsaj delno obravnavati: k vprašanju odnosov naših organizacij in tudi naših članov do raznih forumov, najsi bodo ti politični ali upravni. Če se le malo ozremo nazaj, potem lahko ugotovimo, da smo prav tu krenili daleč naprej. Zdi se mi, da imajo naše organizacije prilično velik delež v tem, da se je zanimanje vse naše javnosti za prosvetna vprašanja v ogromni meri povečalo, da se je diskusija o šolstvu prenesla izven šole in da se vzgojna in učna vprašanja obravnavajo tudi v tisku, in to na kulturnem način.

Trdimo lahko da so odnosi po okrajih v glavnem urejeni, v kolikor pa niso, je vzrok tudi v nas samih, ko nismo našli poti do predsednikov OLO, do sekretarjev ZK, ko nismo znali potreb našega šolstva in tudi nas samih razložiti in dovolj utemeljiti, ko so naši člani, ljudski odborniki, na okrajnih skupščinah molčali. Drži, da je teh okrajev le malo, vendar so.

Drugača je situacija nižje, mislim po naših občinah. Ne bi rad posploševal, vendar drži, da je tu marsikaj narobe. Neaktivnost LO je dala možnost posameznim občinskim tajnikom, da so postali birokrati, da so celotno oblast koncentrirali v svojih rokah in tako pričeli odločati o vsem, jasno da tudi o vsem, kar zadeva šole in učitelje. Posebno težko je to v obrobni krajih, ki so poleg tega tudi pasivni. Saj se ti negativni odnosi odražajo na vsaki od njih. Mislim, da se v celoti zanikati krivde naših ljudi za ta pojav. Zdi se mi pa, da bodo ob tem morali prisluhniti tudi drugi forumi. Saj ne gre tu za nas, temveč za pojav, ki ni zdrav niti socialističen in ne v skladu z demokracizacijo. Temu načinu bodo prav dober nasprotnik res dobri šolski odbori.

Materialni položaj šol

Naj v zvezi z našimi ObLO povem tudi nekaj besed o materialnem stanju našega šolstva. Republiški odbor in naša društva že dolgo časa poudarjajo, da materialna stran našega šolstva ni v redu in da proračuni naših šol, posebno po pasivnih okrajih, ne zadostujejo za nabavo najpotrebnejših učnih pripomočkov. Razen tega prosvetni delavci in tudi šolski odbori nimajo marsikaj nobene besede pri izvajanju teh, še tako skromnih proračunov. Doga-ja se celo, da se postavke naših proračunov previrirajo za druge občinske potrebe. Ko danes na široko in zelo resno razpravljamo o reformi našega šolstva, potem nam mora biti vsem jasno, da nobena reforma ne bo prinesla bistvene izboljšave, če ne bo materialna osnova boljša. Če primerjamo novogradnje po ostalih republikah, lahko le ugotovimo, da je n. pr. Bosna po osvoboditvi zgradila preko pet sto novih šolskih poslopij, čim jih je Slovenija

okrog 50. Razumljivo, da je Bosna gradila šole tam, kjer jih še nikoli ni bilo. Vendar pa bo Slovenija zaostala daleč za ostalimi republikami, če ne bomo tudi mi gradili novih šol.

Društva so se osamosvojila

Naj se dotaknem dela naših društev. Eden od sklepov lanske skupščine je bil tudi ta, da je potrebno naša okrajna društva čim bolj osamosvojiti. Društva so dejansko postala bolj samostojna, vendar pa danes lahko ugotovljamo, da ni bilo med njimi potrebne koordinacije, za katero bi moral skrbeti Republiški odbor. — Okrajni odbori in grupe so na svojih sestankih in zborovanjih obravnavali najbolj perečo strokovno problematiko, urejevali materialna vprašanja svojega članstva, v manjši meri pa skrbeli za ideološki dvig svojega članstva. So pa naši odbori dali odlično premalo poudarka delu naših grup, ki so in bodo ostale osnovne enote naše dejavnosti. Republiški odbor je menjal — po vtiših z obnemih zborov — da so bile grupe prepuščene večkrat same sebi. Marsikje se je njihovo delo reduciralo na nadaljevanje šolskega dela. Razumljivo je, da grupe brez neke organizacijske trdnosti ne bodo kaj prida napravile. Razumljivo pa je tudi, da bodo grupe hirale, če jih ne bodo okrajni odbori opozarjali na problematiko. Prav lepo so delale v okrajih Celje in Murska Sobota. Vsebinsko dela bo treba najti tudi v krajevnih problematiki. Prav dobro skrbijo za svoj renome društva, ki so si organizirala pevske zборе: Novo mesto, Črnomelj, Kočevje, Maribor-okolica. Odbori jim bodo morali nuditi svojo pomoč, da bodo izvršili svoje poslanstvo. Društvo Ljubljana-mesto je organiziralo za svoje članstvo samopomoč, resno pa se ukvarja tudi z mislijo, kako omogočiti in pomagati svojim članom pri gradnji stanovanjskih hišic. Poleg vsega tega so naša društva aktivno delala pri raznih anketah, pri predlogih za reforme naše šole, kjer bi posebej omenil društvo Ljutomer, ki je izdelalo predlog, ki je najbližji realni rešitvi. Ko sem govoril o strokovnem izpolnjevanju našega članstva, moram omeniti še naše člane z neopolno kvalifikacijo. Stanje, kakršno je, nas ne zadovoljuje. Okrajni odbori naj bi resno premislili, na kakšen način bi tem članom pomagali, prav pa bi bilo, če bi prišli tudi do katerega predloga, ki naj bi izboljšal način praktičnih izpitov. — Se eno besedo o obnemih zborih in njihovi vsebini! Delo v društvih z veliko udeležbo je pač kot vedno problematično. Le izredno dobro pripravljena zborovanja dajo tudi uspeh. Vendar je napačno, če na takih konferencah poskušamo »po silo« razviti diskusijo. Praksa namreč kaže, da lahko ob takih prilikah radi molče, dočim se na sestankih grup ali sektorjev sprotijo. Zato so tudi ti bolj uspešni in so rezultati boljšji, ker so konkretni. Razumljivo je, da ne zavračamo konference z velikim številom udeležencev, vendar naj jih ne bo preveč, posebna paznja pa naj velja njihovim pripravam. Občni zbori, ki svokrajci vsebinsko izpopolnijo z dve ali triurnim referatom in v volitvah, izvršenimi v naglici — ko so člani že z eno nogo v vlak ali v avtobusu — niso v redu in kažejo slabo pripravo (Celje).

Se nekaj števil. Naše združenje ima trenutno 28 društev s 4816 člani. Od teh 28 društev je 7 društev, v katera so vključeni tudi tovariši profesorji (Črnomelj, Ilirska Bistrica, Kočevje, Krško, Novo mesto, Sežana in Tolmin). Nekateri okra-

ji imajo zaradi svojega obsega po več društev: Ljubljana-okolica 3, Murska Sobota 2, Postojna 2, Tolmin 3.

Ta slika se bo prilično spremenila s formiranjem komun. Teško je danes razpravljati o delu in funkciji naših društev v bodočih komunah. Pozabiti pa ne smemo, da se vsebina dela bistveno ne more spremeniti. Republiški odbor je mnenjs, da ne bi smeli cepiti naših društev na organizacije, ki bi imele manj kot 100 članov. To se pravi, da bo lahko v eni komun eno društvo ali pa več komun eno društvo. Poudariti bi rad, naj do formiranja komun naša društva ne čakajo in ne počivajo, temveč naj teče delo nemoteno.

več izhaja le v 4400 izvodih, v približno enakem številu pa tudi Sodobna pedagogika. Drži, da ni niti polovica vseh prosvetnih delavcev naročena na naš pedagoški tisk. Isto je s Tomšičevo metodiko prirodopsnega pouka, ki jo je izdala Zveza pedagoških društev Slovenije. Sprejetih je bilo v tej zvezi že toliko sklepov, ki so ostali ne-realizirani, da bi bilo mogoče koristno razpravljati o povečavi članarine in naročnine.

Dostikar pozabljamo, da spada k našemu delu tudi širjenje ostalega tiska: mladinski tisk, Prešernova knjižnica.

Popoldanska diskusija

Popoldne se je razvila živahna debata. Več referentov, posebno pa zastopnika Zdrženja učiteljev strokovnih šol Dušan Kompare in zastopnik Zdrženja specialnih šol, tov. Omerza sta pokazala na skupne probleme vseh učiteljev zaradi lažjega reševanja vsebinske problematike pri sodobni vzgoji mladine.

Delo republiškega odbora

Če pogledamo delo RO, potem moramo kot prvo ugotoviti prilično šibko povezavo RO z našimi okrajnimi društvi. Edini kontakt je bil pravzaprav obisk članov RO na obnemih zborih ter dva plenuma, ki smo ju imeli v zadnjem letu. RO tudi v tem letu ni imel profesionalca in tako razumljivo ni bilo mogoče večkrat obiskovati društev na terenu. Delo RO pa je bilo uspešno v reševanju vrste problemov, ki so bili pereči za vse naše članstvo, so pa bili v celoti ali pa vsaj delno rešeni. Po skoraj dvehletnem trudu je bil eden 19 ukinitven. Po ukinitvi je RO po svojem zastopniku redno sodeloval pri naknadnih predvah, ki jih je vršil Zavod za socio. zavarovanje. — Izdelal je tudi predlog za osnutek Pravilnika o družbenem upravljanju šolstva. Prav tako je dal RO tudi svoje pripombe k osnutku zakona o družbenem upravljanju, ki ga pripravlja Zvezna skupščina in za katerega bi bilo želeli, da bi bil čimprej sprejet. Po poročilih s terena je RO uvidel, da je nujno potrebno poškolsko izobraževanje kmečke mladine ne samo urediti, temveč tudi uzakoniti. SPK LRS je dal RO predlog o uzakonitvi šolanja kmečke mladine. Izobraževanje učiteljskega kadra je že dolgo zelo pereče. RO je bil mnenjs, da vprašanja ne bomo rešili z uvedbo petega letnika. Predlagal je Svetu za prosveto in kulturo formiranje pedagoške akademije, ki naj bi sprejemala abituriente gimnazij ter jim dajala potrebno izobrazbo dve do štiri leta (učitelj, predmetni učitelj, profesor). Prav tako je RO predlagal formiranje pedagoškega centra, ki naj učiteljem, ki danes delajo na svojih šolah, omogoči dopolnilno izobraževanje.

Za uspeh celotnega našega združenja moramo šteti Uredbo o posebnih dodatkih prosvetnim delavcem, ki je bila oktobra sprejeta. Zdi se mi, da smo vsi, RO in naša društva, premalo poudarili pomen te uredbe, ki ni važna le po svoji materialni strani — ureditev težkih mest, funkcijskih dodatkov, nadurnega dela, dela s številom učencev nad normo — temveč tudi po tem, da pomeni priznanje prosvetnim delavcem in njihovemu delu, in to tudi moralno priznanje. Mimogrede rečeno, je ta uredba odpravila tudi različno med profesorji in učitelji pri plačevanju nadurnega dela. Se bi poudarilo veliko razumevanje SPK LRS in tudi Izvršnega sveta LRS pri sprejetju te uredbe. V zvezi s to uredbo je RO tesno sodeloval s Svetom za prosveto in kulturo LRS tudi pri potrjevanju predlogov za določitev težkih mest. Ugotovili smo, da so posamezni okraji bili pri tem delu izredno ozki in je komisija morala dvignati za eno kategorijo vsa težja mesta v posameznih okrajih. (Postojna n. pr. ni predvidela niti enega najtežjega mesta, izredno malo Kočevje, Tolmin.) Pokazalo pa se je, da bi ob takih prilikah vsaj RO moral delo že poprej koordinirati.

RO in tudi Svet sta mnenja, da bi morali nekateri okraje v celoti predlagati za težke in temu primerno voditi materialno in personalno politiko.

RO ima tudi svoje imovino. V tem letu smo zbrali imovino in inventar, ki smo ga imeli v našem podčišnem letovalščiku v Zapužah in na Jezerskem. Inventar v Tolminu je odkupil tamkajšnji internat, Dom v Rogški Slatini je v zadnjem letu še delal, vendar je imel le 38 obiskovalcev in pomeni za združenje le brema. Poleg vsega je potreben še temeljitih popravil, ki jih združenje ne zmore. Pоставljamo vprašanje, ali naj dom v tej ali drugi obliki še nadalje obstoji, ali pa bi ga prepustili nekomu — ne sicer v trajno last — ki bi ga laž vzdrževal in bolj koristno uporabljal.

In še o tisku

Rad bi se dotaknil le še vprašanja tiska. Neizveden je ostal sklep lanske skupščine, da bodo vsi prosvetni delavci naročeni na Sodobno pedagogiko in Prosvetnega delavca. Nimamo podrobnejše statistike po okrajih, vendar dejstvo je, da Prosvetni dela-

Občni zbor Združenja učiteljev in profesorjev strokovnih šol

(Nadaljevanje s 1. strani)

nih prosvetnih in sindikalnih vprašanj pa so društva itak lahko v najožji zvezi z ostalimi društvi prosvetnih delavcev in sindikalnimi sveti na tistem področju, kakor so nekateri že itak bili.

Govora je bilo tudi o kadrovski politiki. Skupščina se je sicer strinjala z letošnjimi ukrepi Komisije za razmeščanje strokovnega kadra, zaradi nujnosti pomoči prizadetim okrajem. Smatra pa to le kot začasnje, izjemne ukrepe, do čim način izvajanja teh ukrepov na srednjih strokovnih šolah obseja. Gre za primer, da je na mesto tovariša, ki je bil prestavljen po službeni potrebi, takoj bila nastavljena neka tovarišica, ki je šele jeseni prišla v Ljubljano. Na mesto druge tovariše, ki je bila prestavljena po službeni potrebi, pa je bilo poslanih nekaj honorarnih učnih moči, od katerih jih večina ne odgovarja za pouk na srednji strokovni šoli. Skupščina se je soglasno strinjala s principii, ki jih je za reševanje tega stanja nakazal tov. prof. Golob, predsednik društva profesorjev iz Ljubljane v članku v »Slovenskem poročevalcu«. Pri tem smatra, da je osnovni vzrok, da je do tega stanja prišlo, treba iskati v materialnih težavah, ki so dostikrat tudi subjektivnega izvora v premešnjem zanimanju prizadeh

NOVI ODBOR ZDRUŽENJA UČITELJEV SLOVENIJE

Člani upravnega odbora: Henrik Zdešar, predsednik Oskar Peče, Vladimir Cvjetko Janko Kavcar Alojz Trček Stefan Trobiš, podpredsednik Franc Pečar Ema Potrč Stefan Marečjan

Člani plenuma: Vida Vičar Manko Golar Bogdan Feldin Janko Zorman Rudi Bitenc Viktor Strubelj Vinko Vršček Anton Krčković Jancz Kavcar Franc Pave Marjan Zeleznič Rudi Jedrčič Ljotje Kronberger Janko Pogačnik Janko Belec Zora Hauptman Miroslav Vrečko Jakob Dernač Miro Stabelj Narda Zadnik Vojteh Benulič Jože Grebenc Franc Flajs Ljotje Zupane Franjo Vivod Edo Ribarčič Danilo Maver Leo Fuzilj

Člani nad-ornega odbora: Vilko Kolar Ema Potrč Milica Vrstovšek

Iz poročila republiškega odbora Združenja profesorjev in predmetnih učiteljev Slovenije

POROČAL RAVBAR MIRO, PREDSEDNIK RO - ZPPU

(O poteku občinskega zbora bomo prinesli poročilo v naslednji številki, v kateri bomo tudi objavili referata tov. Meliharja in tov. Prezlja.)

I
V lanskih sklepih našega občinskega zbora so podprli posebno naslednje tri teze: družbeno upravljanje v šolstvu naj poseže tudi na vzgojno-izobraževalno področje; reformna prizadevanja naj se najprej usmerijo k reševanju problematike nižjih gimnazij in učiteljske; materialni položaj šolstva in prosvetnih delavcev se mora urediti tako, kakor ustreza socialistični družbi.

Naše delo v letu 1954 je bilo namenjeno v prvi vrsti tem poglavjem.
Družbeno upravljanje, to je, soodločanje najširše javnosti s svojimi zastopniki v šolskih vprašanjih, se je v preteklem letu začelo uveljavljati in je pokazalo že marsikdo dovolj dobre rezultate. Spoznanje da je vprašanje šolstva, obveznega, srednjega in visokega, družbeno vprašanje in ne privilegij nekaterih, je sprožilo najpozitivnejšo spremembo v šolstvu naše socialistične dobe. Revolucionarna stremjenja si s težavo utirajo pot, zlasti še taka, kjer gre za vprašanje ideološke nastave in kjer je treba kot dedičino preteklosti in spremni pojav neenakomernega razvoja različnih področij premagovati zaostalost in primitivizem. Cilj družbenega upravljanja je bil takoj v začetku jasno začrtan, toda poti, ki vodijo do njega, so različne in se je bilo treba o njih temeljito pogovoriti. Zato je bilo potrebno mnogo razgovorov, temperamentnih diskusij in tudi polemik, preden smo prišli do danes najsprejemljivejši obliki pri uvajanju družbenega upravljanja v šolstvu. Tu smo prosvetni delavci mnogo storili, saj smo bili iniciativni s svojimi spodbudami in zamislimi, čeprav se nismo v nobenem trenutku postavljali pred družbo in jo kakorkoli hoteli usmerjati po svojih stanovskih intencijah. Delovali smo kot del socialistične družbe, kot enakopraven družbeni faktor, ki mu je pa v praksi, v šolskem delu, odmerjen glavni delež. Z razpravljanjem o komunah se je akcija za družbeno upravljanje ponekod izmaknila naši pozornosti, morda tudi zaradi tega, ker se pojavljajo s komunami nekateri čisto novi momenti tudi na šolskem in prosvetnem področju. O družbenem upravljanju v šolstvu rečem lahko še eno: družbeno upravljanje v šolstvu je danes dejstvo, kakor je dejstvo delavskega upravljanja v tovarnah, treba ga je razvijati.

Ugotovitev, da »komaj četrtina otrok uspešno zaključijo obvezno šolanje, ostale tri četrtine pa izpadejo že prej in tako ne dobe tiste zaokrožene in zaključene splošne izobrazbe, ki bi jim morala dati obvezna šolanja, nam je narekovala, da smo se s vso vnemo in voljo zavzeli za nujni začetek temeljitega proučevanja problematike naših nižjih gimnazij in višjih razredov osnovnih šol. Zato smo na saraškem plenumu v začetku aprila prav Slovenci predlagali ustanovitve komisij za proučevanje šolstva, ki naj bi zrasle v posebne inštitute, obenem pa smo doma dosegli, da se je to delo začelo v jeseni 1954 na znanstveni podlagi z uporabo dokumentarnega gradiva pri našem republiškem svetu za prosveto in kulturo. Združenja prosvetnih delavcev tega dela iz razumljivih razlogov niso mogla opravljati še nadalje. Ako bi ostajalo to raziskovalno in dokumentacijsko delo v nedogled prepusteno prostovoljni »sindikalnemu« dejavnosti našega šolstva, ne bi moglo prodrati tako globoko v javnost in najti pri odočelnih čimelnih začetnega odmeva, kakor ga bo našlo z avtoriteto sveta za prosveto in kulturo. Vendar moramo zopet ponoviti naj naše članstvo še nadalje sodeluje pri delu komisije za proučevanje šolstva z zapisovanjem mnenj, predlogov in načrtov ter s svojo iniciativnostjo. Ta komisija naj bo naš najboljši življenjski prosvetni urad, za katerega bi nastala nepopisna škoda, ako bi le za trenutek izgubil stik z življenjem v učilnicah in zbornicah.

II
Ko se je v Centralnem odboru Zveze sindikatov Jugoslavije in v Republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije razpravljalo o vlogi sindikatov, o novih oblikah in vsebini dela ter o nujnosti organizacijskih sprememb glede na to, da so mnoge funkcije prevzeli družbeni organi v gospodarstvu, je nastalo tudi vprašanje, kakšno naj bo delo v združenjih prosvetnih delavcev. Zato je bilo treba oceniti delo združenj, ki imajo sedaj delno strukturo šole dobri dve leti. CO in RS sta ugodno ocenila delovanje združenj in ugotovila, da so naše organizacije naše vsebinske aktivnosti prosvetnih delavcev. Ta ugotovitev zahteva, da jo osvetlimo.

log z zahtevo po socialističnih temeljih šolske reforme, se nam pa zdi odrekati socialistično vsebino vsakršnemu drugonem predlogu. Upoštevati moramo dejstva: Ena četrtina, ali če hočete, ena tretjina učencev dovrši osem razredov obveznega šolanja. Šest razredov obveznega šolanja pa dovrši mnogo več učencev in v šestih razredih se da pridobiti osnovna izobrazba. Tako je stanje danes v naši republikli. Ali ne more socialist upoštevati tudi to dejstvo in poskrbeti, da se bo mladina v zadnjih dveh letih obveznega šolanja izobraževala izven učilnic za enoto obvezno šolanje? Tudi tu lahko začenjamo s predlogi, ki imajo socialistične temelje.

Dotakniti se moramo v tej zvezi še enega vprašanja, kjer pa ne bomo mogli kaj kmalu doseči zadovoljivih rezultatov: materialno vprašanje naših šol (poslopja, učila). Za ta vprašanja moramo zainteresirati vso javnost, da jih začne reševati z vso energijo in odgovornostjo. Za šolske odbore je ta problematika najbolj konkretna in tudi po dosedanjih izkušnjah najbližja njihovemu zanimanju in ljubezni do šole. Razumljivo pa je, da to vprašanje sega tudi na področje šolske reforme in da ga je treba reševati obnem z njo. Pričakujemo, da bo komisija za proučevanje šolstva zbrala potrebno dokumentacijo.

Ko govorimo o materialnem položaju prosvetnih delavcev, se nam pojavlja še drugo vprašanje. Kakšen je družbeni položaj prosvetnega delavca? Prav gotovo zavisi tudi od materialnega položaja. Na zgornje vprašanje bi lahko odgovorili tudi takole: Takšen, kakršnega so si sami ustvarili s svojim delom. Vendar je ta odgovor površen, če ne pristanski.

Prosvetni delavec so tisti družbeni delavci, katerih delo ne rodi vidnih uspehov tako, ampak šele po letih, ko stopajo v življenje nove generacije. Marsikdo nehoti primerja delo vzgojitelja z delom zdravnika, gradbenika itd., zato ga ne zna prav ocenjevati. Ugotovljati pa moramo žal, da je tako ocenjevanje le preprosto, da zato družba večkrat ne priznava prosvetnemu delavcu vrednosti njegovega dela in da ga celo podcenjuje. Od tod prihaja v vrste prosvetnih delavcev zagrenjenost, nezaupanje v svoje delo, izoliranost in umikanje iz javnega življenja. Tu nas čaka še mnogo trgeda dela, toda to delo moramo v prvi vrsti opraviti sami, nekaj pa nam bodo pomagali šolski odbori, ki bodo boljše spoznali vrednost in odgovornost vzgojnega delovanja. Gre za kvaliteto delo v šoli, ki naj združi strokovno in družbeno-politično plat v homogeno celoto, in za izobraževalno delo izven šole, v različnih organizacijah, društvih itd. Zato je zelo nepremišljeno govorjenje o tem, da prosvetnemu delavcu sindikat nič ne koristi. Ne da bi se hoteli braniti pred takimi očitki, moramo vendar reči, da smo preteklo leto marsikaj dosegli posebno glede izboljšanja materialnega položaja prosvetnih delavcev, ki pa seveda še ni zadovoljivo. Toda očeček nas bolj zabolj, ako ga slišimo od ljudi, ki se malo zmenijo za poglavito delo v strokovnem društvu profesorjev in predmetnih učiteljev: za strokovno izpopolnjevanje in organizirano ljudsko-prosvetno delo. To delovanje pa gre dostikrat mimo ljudi, ki ne najdejo v sindikatu nobenih zablajev; rajši stoje ob strani in vzdihujejo. Iz teh vrst prihajajo večni nenapisani predlogi o reformi tega in onega, namesto da bi svoje šolsko delo izboljševali. Člani našega odbora, ki poznajo šolske razmere po republikli, zatrjujejo, da je v naših vrstah še mnogo malomarnosti, zanikrnosti in vseh vrst nepravilnosti pri šolskem delu, inšpektorji pa neprestano ugotavljajo povrh tega še dovolj nepravilnosti, improviziranja pri pouku, apatičnosti in »objektivizmu«.

Ze ob osnovanju združenj smo stremeli za tem, da se organizira članstvo po področjih, na katerih dela. Zato smo ustanovili naših pet združenj, ki popolnoma ustrezajo vrstam naših vzgojno-izobraževalnih ustanov. V našem združenju so prosvetni delavci, ki delajo na gimnazijah. Tako moramo povedati, da se republikli odbor ni dosledno držal načel, da bi mogli biti v združenju samo profesorji in predmetni učitelji, temveč je bolj podprl načelo: kdor dela na gimnaziji, naj bo v našem združenju. Zato smo ustanovili društva, ki smo jih imeli do lanskega občnega zbora 19. Po lanskem občnem zboru smo dopustili priključitev 6 manjših društev k društvom učiteljev tudi v okrajih, kjer obstoje polne gimnazije (n. pr. Kočevje, Krško, Tolmin). Letos pa so se priključili še člani novomeškega društva društvu učiteljev (brez pristanka RO).

Med delovanjem društev se je izkazalo, da ukinitev ni bila v prid delu, temveč se je vključitvijo prosvetnih delavcev, ki delajo na gimnazijah, v učiteljska društva zanemarjala ali zastopavljala problematiko nižjih gimnazij zaradi maloštevilnega članstva v gimnazijah in učiteljskih društvih. Tudi tam, kjer obstoje polne gimnazije, se niso naši člani dovolj uveljavljali in svoje probleme obravnavali z enako tehnostjo, kot so učitelji obravnavali probleme osnovnih šol. Seveda zadane krivda deloma naše članke, ker so se umaknili v ozadje, deloma pa tudi odbore društev, ki so neenako reševali vprašanja skupnih interesov. Zato je RO mnenja, da bi v bodoče obnovili društva povsod tam, kjer so polne gimnazije in jim priključili tudi zore nižjih gimnazij (seveda, ako bo to v skladu s spremembami v sistemu šolstva). Izkazalo se je, da čutiljo člani tudi tam, kjer so polne gimnazije in tvori samo njihov kader profesorsko društvo, potrebo po tesnejših zvezah z nižjimi gimnazijami.

Na občnih zborih, ki so jih imela društva v oktobru in novembru, so odbori temeljito analizirali delo in tudi sami prišli do podobnih ugotovitev. RO postavlja gornji predlog tudi zato, ker je spoznal, da se pri sedanjih strukturah in sestavi članstva v društvih v nekaterih okrajih zanemarljivo izmed osnovnih nalog: skrb za strokovno izpopolnjevanje članstva.

Na občnih zborih nekaterih društev so razpravljali tudi o formiranju društev v mejah občin, ki naj združi strokovno in družbeno-politično plat v homogeno celoto, in za izobraževalno delo izven šole, v različnih organizacijah, društvih itd. Zato je zelo nepremišljeno govorjenje o tem, da prosvetnemu delavcu sindikat nič ne koristi. Ne da bi se hoteli braniti pred takimi očitki, moramo vendar reči, da smo preteklo leto marsikaj dosegli posebno glede izboljšanja materialnega položaja prosvetnih delavcev, ki pa seveda še ni zadovoljivo. Toda očeček nas bolj zabolj, ako ga slišimo od ljudi, ki se malo zmenijo za poglavito delo v strokovnem društvu profesorjev in predmetnih učiteljev: za strokovno izpopolnjevanje in organizirano ljudsko-prosvetno delo. To delovanje pa gre dostikrat mimo ljudi, ki ne najdejo v sindikatu nobenih zablajev; rajši stoje ob strani in vzdihujejo. Iz teh vrst prihajajo večni nenapisani predlogi o reformi tega in onega, namesto da bi svoje šolsko delo izboljševali. Člani našega odbora, ki poznajo šolske razmere po republikli, zatrjujejo, da je v naših vrstah še mnogo malomarnosti, zanikrnosti in vseh vrst nepravilnosti pri šolskem delu, inšpektorji pa neprestano ugotavljajo povrh tega še dovolj nepravilnosti, improviziranja pri pouku, apatičnosti in »objektivizmu«.

vedbi novega predmetnika šole na začetku šole in objavo učnega načrta po pričetku pouka. Prav tako je članstvo kritiziralo pomanjkanje nekaterih učbenikov, a tudi vsebinsko plat učbenikov.

Važen problem, ki so ga skozili vse delovno obdobje obravnavala društva, je vprašanje družbenega upravljanja v šolstvu. Okrajni sveti za prosveto in kulturo so že prebrskali fazo iskanja oblik dela in svojega uveljavljanja. Naši člani povsod sodelujejo kot zastopniki društev ali pa izvoljeni od okrajne skupščine. Z zadovoljstvom moremo ugotoviti, da se kažejo uspehi prvega obdobja predvsem v večji sistematičnosti obravnavanja šolskih materialnih vprašanj, v tem proračunskem letu pa tudi v izdatnejših proračunskih zahtevah šole in prosvetnih ustanov. Temu niso vzrok samo večje finančne možnosti, temveč tudi boljše razumevanje okrajnih forumov za potrebe šol. Do tega so brez dvoma pripomogli sveti za prosveto in kulturo, ki so že postali trdno družbeno telo, ki se zaveda odgovornosti pri vzgojnem delu našega mladega rodu.

Delovanje naših članov s svetli za prosveto in kulturo in v njihovih komisijah omogoča temeljitje poznavanje prosvetne problematike tudi društvom in s tem konkretnije poseg v njeno reševanje. Okraj Kranj, ki so učitelji obravnavali probleme osnovnih šol. Seveda zadane krivda deloma naše članke, ker so se umaknili v ozadje, deloma pa tudi odbore društev, ki so neenako reševali vprašanja skupnih interesov. Zato je RO mnenja, da bi v bodoče obnovili društva povsod tam, kjer so polne gimnazije in jim priključili tudi zore nižjih gimnazij (seveda, ako bo to v skladu s spremembami v sistemu šolstva). Izkazalo se je, da čutiljo člani tudi tam, kjer so polne gimnazije in tvori samo njihov kader profesorsko društvo, potrebo po tesnejših zvezah z nižjimi gimnazijami.

III
RO je na 13 sejah spremljal delo društev in postopoma realiziral sklepe občnega zbora. Sodeloval je v razpravah o družbenem upravljanju šol, ki se niso omejele samo na krog neposredno zainteresiranih, to je prosvetnih oblasti, temveč so vanje odločno posegli tudi predstavniki družbenih organizacij, tako Društva prijateljev mladine, LMS, SZDL, ZK in vidni javni delavci v tisku ali v razgovorih. Plod razprav je bilo enotno stališče pri načelnih vprašanjih (kompetenca šolskih odborov in njih sestav).

V letu 1953 je bilo nekaj upravičene kritike o odnosih med mladino in prosvetnimi delavci. Te razprave so v marsičem koristile, izzvale pa so tudi širši interes javnosti za probleme šole in za težave, s katerimi se srečujejo prosvetni delavci pri svojem delu. Ocenjevanje prosvetnih delavcev postaja objektivnejše, člani šolskih odborov pa bodo mogli delo do podrobnosti spoznati in posredovati v primerih, kjer n. pr. starši subjektivno ocenjujejo profesorjevo delo, kjer krajevni faktorji še nimajo razumevanja za šolo, kjer društva zahtevajo od prosvetnih delavcev delo, ki gre na škodo šolskega dela in preko njihove fizične zmogljivosti itd.

Interes za šolo je gotovo povečala tudi akcija društev arhitektov, zdravnikov in pedagogov v letošnjih spomladni pod geslom »Od stare k novi šoli«.

Naša društva in RO seznanjajo javnost in oblastne forume o hudih materialnih vprašanjih naših šol. V anketi, ki so jo izvedla društva pozimi in spomladni, smo ugotovili mnogo pomanjkanj glede kadra, pomanjkanja šolskih prostorov, opreme, učil, knjižnic itd. Večino končnih števil smo že objavili v »Prosvetnem delavcu«.

Pomanjkanje učnih moči je še vedno težak problem. Lani so opravljali največ honorarne dela na nižjih gimnazijah prosvetni delavci v okrajih: Maribor-okolica 92,4% učnih moči, Krško 83,8% učnih moči, Slovenj Gradec 83,7% učnih moči, Trbovlje 77% učnih moči, Postojna 77% učnih moči — najmanj pa v okrajih: Maribor-mesto 30,8% učnih moči in Črnomelj 33,3% učnih moči. Največ honoriranega dela na polnih gimnazijah so opravili prosvetni delavci v okrajih: Murska Sobota 100% učnih mo-

či, Novo mesto 84,6% učnih moči, Slovenj Gradec 81,8% učnih moči, Celje-mesto 72% učnih moči — najmanj pa v okrajih: Ljubljana-mesto 8,7% učnih moči, Ljubljana-okolica 18,6% učnih moči.

V tekočem šolskem letu bo procent najbrž večji, ker je bila učna obveznost znižana, dotok novih moči pa je bil minimalen. Z univerze je prišlo 48 moči, z glasbene akademije 1, iz fizikulture šole 1, za predvojaško vzgojo 1, z Akademije za upodabljajočo umetnost 4 moči, iz višje pedagoške šole 24 moči. V septembru in oktobru je diplomiralo na filozofski fakulteti 32 študentov, od tega 18 moških in 14 žensk (4 od teh so že bili honorarci), v gimnazije smo dobili 9 moških in 4 ženske. Na prirodoslovno-matematični fakulteti je diplomiralo v jeseni 12 študentov, od teh so šli v šole le štirje.

Glede kritike društev, da diplomiranci dobe namestitev v Ljubljani ali v njeni bližini, lahko povemo, da je bilo nastavljenih v Ljubljani 6, v okolici 5 in 1 v Kranju. (V Ljubljani so bili nameščeni: po ena učna moč za angleščino, matematiko, petje, slovenščino, fizikuro in filozofijo; ta poučuje na več šolah).

Na šolah imajo sedaj še 223 absolventov obeh fakultet in višje pedagoške šole. (Od teh 117 z univerze in 106 z višje pedagoške šole.) Letos jih je prišlo okoli 80. Kritično je predvsem za absolvente z univerze, ker se z delom v šoli odklanjajo diplomirali, medtem ko absolventi višje pedagoške šole hitreje diplomirajo.

Absolventi univerze so do sedaj razporejeni kot profesorji-pripravniki, predmetni učitelji-pripravniki, učitelji-pripravniki in honorarci. Z letom 1953 jih smejo okraj nastavitviti samo kot honorarce.

RO priporoča društvom, naj si prizadevajo omogočiti tem svojim članom opravljanje izpitov. (Maribor-mesto ima največ študentov-honorarcev.) Za marsikatero bi bilo koristno, da bi se vrnil na univerzo ali višjo pedagoško šolo in opravil izpite. Morda bi se jim dalo pomagati tudi z letošnjimi stipendijami.

Poleg honorarcev je na gimnazijah še 14 članov, ki so že 6 do 8 let v praksi, a še niso opravili profesorskega izpita. SPK LRS jim je postavil kot poslednji rok za izpit 31. julij. Tudi tem tovarišem je treba pomagati.

Trenutno stanje glede kadra je na nižjih gimnazijah in nekaj okrajih zelo problematično, posebno v Slovenj Gradcu in Sežani. Zaradi tega je izvršni svet LRS imenoval pri SPK LRS posebno komisijo, ki naj preveri kader iz dobro zasledjenih okrajev, iz Ljubljane in Kranja, v navedene okraje, kjer je bilo v decembru stanje (potem ko so že dobili 6 tovarišev in tovarišic) tako, da so potrebovali v Mežici učne moči za angleščino, matematiko in slovenščino, v Prevaljah za slovenščino, matematiko, zgodovino in zemljepis, v Ravnhajnu za slovenščino in latinščino, v Vučurcu tri razrednice, oziroma učne moči za matematiko, fiziko, slovenščino in zgodovino, v Radlaju za matematiko, angleščino, zgodovino, biologijo in ravnatelj. Kader, ki je na teh šolah, pa poučuje do 43 ur tedensko. V okraju bi potrebovali na gimnazijah 36 prosvetnih delavcev, prosili so za 11 moči.

Položaj v sežanskem, postojnskem in soboškem okraju pa ni dosti boljši (na postojnski gimnaziji imajo 158 nadur od 580; v soboškem okraju so n. pr. namestili na nižje gimnazije učiteljske pripravnike in tako formalno uredili predmetnik), toda Slovenj Gradec je težave svojih nižjih gimnazij prikazal v slovenski javnosti in po pravici terjaj pomoč.

Zakaj je v Slovenj Gradcu prišlo do tega obupnega stanja? V preteklih letih smo ustanovili mnogo nižjih gimnazij, za

katere že tedaj nismo imeli dovolj kvalificiranih učnih moči, in te gimnazije se sedaj širijo; decentralizacija personalne službe in razpisovanje službenih mest je bilo premalo pripravljeno; slovenjgraški okraj je razrešil osem učnih moči, za katere od SPK LRS ni dobil nadomestila.

Podeželskim nižjim gimnazijam je treba pomagati, kajti gre za mladino. Vendar pa smatramo, da je ukrep personalne komisije samo trenutna, enkratna in začasna rešitev, večkrat se tak ukrep ne bo mogel ponavljati. Storit bo treba še kaj bolj učinkovitega; čakati, da bomo dobili dovolj učnih moči z univerze in višje pedagoške šole, tudi ne moremo.

Okrajna ljudska skupščina v Slovenj Gradcu je v načelu sprejela sklep, da bo dala dodatne plače po členu 6. Uredbe o dodatnih plačah prosvetnim delavcem, ki delajo na nižjih gimnazijah in na višji gimnaziji v Ravnhajnu, ter za poučevanje nekaterih predmetov. Prav tako zagotavljajo krajevni organi, da bodo nudili primerna stanovanja prosvetnim delavcem, kar je bilo doslej težko doseči.

RO je mnenja, da bo treba v bodoče nameščati v te okraje mladi kader in omogočiti približevanje prosvetnih delavcev večjim centrom šole po preteku določene službene dobe, kajti kritika društev glede nameščanja pripravnikov v Ljubljani ali v okolici je umestna in upravičena.

Prekomerna zaposlenost ima pravo gotovo svoj odraz na zdravstvenem stanju prosvetnih delavcev (bolezniški dopusti).

Zato mora biti skrb društev usmerjena tudi v zaščito članstva. Predsednik celjskega društva profesorjev je v poročilu RO omenil, da pri zahtevah od prosvetnih delavcev premalom mislimo na fizično zmogljivost, ki bi v določenem obdobju gotovo opovedovala, če bi ne bilo perspektiv za naraščaj.

Republiški odbori vseh združenj so v letošnjem poslovnem letu dosegli izboljšanje nekaterih personalnih in materialnih vprašanj v prosvetno-znanstvenih stroki: ukinitev člena 19, ureditve položajnih dodatkov, znižanje učne obveznosti in honoriranja nadurnega dela. Ostane še vprašanje napredovanja preko VI. plačilnega razreda in periodični poviki. Da profesorji in predmetni učitelji ne morejo napredovati dalje od VI. oziroma VII. razreda, pomeni vsekakor diskriminacijo, ki jo moramo vsekakor odpraviti. Povzeli bomo CO Združenja profesorjev, naj se energično zavzame za spremembo uredbe pri Zveznem izvršnem svetu. Vendar so ta izboljšanja prinesla majhen finančni efekt, ker so medtem cene zrastle.

Ko ugotavljamo, da se je skrb za materialni položaj prosvetnih delavcev zvečala, lahko rečemo, da okrajni šolski odbori, ki so šolske proračune, v anketi o proračunih za leto 1953 smo še zasledili pripombe, da ni sredstev. V letu 1954 so bili proračuni povsod višji in so šole izvrševale tudi investicije ter so imele več sredstev za funkcionalne izdatke, predvsem za učila. Učeli pa je žal še zmerom premalo za potrebe šol ali pa primernih sploh ni. Zato ne bo odveč akcija komisije za reformo šolstva, da se ugotovi, kaj šole imajo in kaj nujno morajo imeti, da se prične navedeno izdelovanje in nabavljanje učil.

Nekatere šole so v preteklem obdobju tudi povečale šolske in profesorske knjižnice. Ugotoviti pa moramo tudi žalostno razgledano, da nekatere šole kreditov, tudi kreditov za učila, niso uporabile in da so jim ti krediti zapadli (več šol v celjskem okoliškem okraju). Druga težava pa je nesmiselno črtanje nekaterih postavk ali neutemeljeno zniževanje, ki ga mehanično opravljajo uradniški finančnih odsekov. Zlasti nepremišljeno je bilo zniževanje postavke za knjižnice na začetku 1955, ko se je začela trimesečna knjižna akcija in ko bi šole lahko nabavile knjige 40 do 60 odstotkov ceneje. Vsekar bo treba to popraviti, saj ni še prepozno.

Ponavljamo našo zahtevo, da bi šole samostojno razpoglele s proračunom v okviru posameznih partij, kar je bilo nekoč že objubiljeno, a ne izvršeno. Tako bi bilo uporabljajo kreditov za učila, knjige itd. mnogo racionalnejše. RO je stalno podpiral vsa stremjenja društev, da pomagajo pri strokovnem dvigu članov, in je, kot smo že omenili, dajal tudi denarna sredstva za organizacijo aktivov, izvedbo hospitacij itd. Zagovarjal je kritičen odnos do članov, ki slabo opravljajo svoje dolžnosti, in se priključuje mnenju, ki ga je izrekel predsednik ljubljanskega društva v letošnjem občnem zboru: »Naši pro-

svetni delavci pa so že v preteklem obdobju zaslužili priznanje za delo, ki ga poleg šole opravljajo v družbenih in političnih organizacijah in društvih.

Ta široka dejavnost kaže na zavest velike večine članstva, kaže, da je njegovo delo v družbi velik prispevek k dvigu izobraževalne ravni delovnih množic, in seveda tudi staršev, ki bodo boljše razumeli potrebo po izobrazbi svojih otrok.

RO je še v drugi smeri skrbel za izobrazbo članstva. Preko Centralnega odbora nam je bilo omogočeno poslati v inozemstvo na izpopolnjevanje večje število članov.

V Sloveniji smo imeli kot goste prosvetne delavce iz Anglije, Francije, Nemčije, Holandske, posebej pa je bil organiziran obisk iz Turčije. Vse te obiske inozemcev organizira Centralni odbor na temelju zameljave, zato RO prevzema nase organizacijo bivanja v Sloveniji.

Poleg prosvetnih delavcev so bili v Sloveniji tudi angleški in francoski dijaki (iz Francije so bili absolventi učiteljske). Ti so se srečali tudi z našimi dijaki. Angleški dijaki so bili tudi pri družinah. Obiski dijakov dajejo našim dijakom priliko izpolnitve se v angleškem in francoskem jeziku. Vodstvo posameznih skupin so prevzeli nekateri naši člani, ki se jim RO za opravljeno delo toplo zahvaljuje.

Ko zaključujemo poročilo, moramo ugotoviti, da so društva v preteklem obdobju razširila svoje delovanje, uvrstila svojo vlogo pri svetih za prosveto in kulturo. Predstavniki našega združenja v SPK LRS je posegal v delo sveta in deloval v več komisijah. O delu SPK in našega predstavnika v njem je »Prosvetni delavec« sproti poročal.

NOVI PLENUM ZDruženja PROFESORJEV IN PREDMETNIH UČITELJEV
Republiški odbor:
1. Ravbar Miroslav — Ljubljana
2. Melihar Stane — Ljubljana
3. Vederjak Marija — Ljubljana
4. Čemažar Franc — Ljubljana
5. Čermat Janko — Ljubljana
6. Golob Danilo — Ljubljana
7. Petner Leopold — Ljubljana
8. Čajšek Duša — Ljubljana
9. Lah Ivan — Kamnik
10. Ulešček Ciril — Kranj
11. Drašler Jože — Postojna

V plenumu še:
1. Burger Ivan — Ptuj
2. Gostenkovič Lovjaka — Slovenj Gradec
3. Guček Vekoslav — Trbovlje
4. Juhelc Franjo — Celje
5. Janež Lucijan — Koper
6. Košar Jože — Maribor
7. Ledar Mirko — Ljubljana-okolica
8. Sifrer Jože — Jesenje
9. Šušteršič Franc — Postojna
10. Volžek Pavle — Gorica
11. Zadravec Franc — Murska Sobota

Nadzorni odbor:
1. Lovše Ivan — Ljubljana
2. Stanje Jus — Ljubljana
3. Uratarič Bogdan — Ljubljana

(Nadaljevanje s 6. strani)
O ŠOLSLEM RADIJU NA HRVATSKEM
4. Reportaže o življenju naših ljudi v tovarnah, rudnikih, gradbiščih.
5. Danes se pogovarjamo (razgovori z ljudmi o dogodkih, ki v določenem času zanimajo mladino).

In še nekaj: Vse šole, ki so registrirane pri redakciji Šolski radio, dobivajo za vsak mesec vnaprej redno šolske radijske programe in poleg tega še posebno mesečno revijo Radio v šoli, kjer so vse šolske radijske oddaje metodično dokaj dobro obdelane in jih učno osebeje kjer koli lahko s pridom uporabijo. Programe in revijo finansira znankrat še SPK-NRH.
V Hrvatski stremijo, vsaj tako so nam tovariši na them dejali, da bi v prihodnosti realizirali tudi posebno radijsko oddajno postajo, ki bi bila namenjena samo mladini. Ta bi oddajala redno skozi ves dan svoj lasten program. Upoštevala bi mladino v šoli in izven nje, njene težnje in hotenja, njene potrebe in zanimanja. Mislim, da bi tako tudi bilo prav, saj so znankrat radijske oddaje za mladino le bolj prispevek radijskih oddaj za odrasle.
Na Hrvatskem bi tudi želeli čim tesneje povezavo glede Šolskega radija z ostalimi republikami, še posebno z republiko Slovenijo, v kateri ima po njihovem mnenju šolski radio največ uspehov in izkušnje. Takšna povezava je treba čim prej ustvariti.
M. V.

Prispevek k reformi obveznega šolstva

MISLI NEKATERIH ŠOLNIKOV IN NEKAJ PREDLOGOV, KI JIH VSEBUJE ANKETNO GRADIVO »PRISPEVEK K REORGANIZACIJI OBVEZNEGA ŠOLSTVA IZ LETA 1950«

Najprej nekaj uvoda

En sam prispevek k reformi obveznega šolstva je komaj dober začetek za takšno odgovorno delo, ki terja včasih nekaj let študija, temeljitih razgovorov, premišljenih anket, posvetov i. p., preden dozorijo in da začelne sadove. Tudi ena sama lastovka še nikoli ni rodila pomladi. Takšen pregovor velja še posebno za naš primer, zakaj mnogo vprašanj okrog šolske reforme je še tako nedo- ganih, tako nejasnih, da je težko dati popolno podobo o njej. Šele množica skrbno izdelanih in dokumentiranih prispevkov — tako iz vrst šolnikov, staršev, drugih javnih delavcev (politikov, zdravnikov, higienikov, tehnikov, gospodarstvenikov, kulturnikov, ljudi iz neposredne delovne prakse), družbenih organizacij, društev, zvez, ustanov, podjetij, združenj, zbornic itd. — bo povedalo nekaj več, vsaj to, kaj je dobro in kaj slabo v sedanjem šolstvu, kje in kako je treba začeti z reformo obvezne šole in kakšni naj bodo glede na našo socialistično družbeno ureditev njen sistem, organizacija in življenjska vsebina. S podobnim delom, namreč z živim in za- gretim razpravljanjem o vseh teh vprašanjih pa pravzaprav še niti dobro začeli nismo. In ko se tako obotavljamo, nas čas neprestano prehituje. Protislovja med vsakdanjim življenjem in obvezno šolo stalno naraščajo. Zato se ne bi po desetih letih naše obvezne šole v novi Jugoslaviji povsem strinjali s tistimi reformatorji, ki hočejo najprej znanstvenih zavodov, popolnoma opremljenih, do skrajnosti oskrbljenih z izve- žanimi strokovnjaki in šele za- tem — študijsko in praktično delo na področju šolske reforme. Mlade generacije ne morejo več čakati, ena je izletela iz naše obvezne šole, druga pa se na to že tudi počasi pripravljajo. Pod pojmom obvezne šole — to pomenjuje še marsikomu ni jasno — razumemo v Sloveniji šolo, ki jo mora po zakonitih predpisih obiskovati sleherni za- šolanje sposoben mladi držav- ljan od svojega 7. do 15. leta starosti (prej od 6. do 14. leta), torej osem šolskih let zaporedoma. Takšna osemletna šolska obveznost je v Sloveniji danes tudi uresničena in nikjer ne na- leti med prebivalstvom na ka- lršen koli odpor več. Prešla je v kri in meso slovenskega na- roda.

Trenutno predstavljajo na Slo- venskem osemletno obvezno šolo pravzaprav tri kategorije teh šol:

- Štiriletna osnovna šola (po- nekod celo samo dva ali triletna — v. okraju Gorica), katere višji temeljni razredi (od V.—VIII., tudi od II., III.—VIII.) so na- dovezani na bližnjo nižjo gimnazijo ali pa na višje organizirano osnovno šolo;
- osemletna osnovna šola, ki ima vseh osem temeljnih razre- dov (od I.—VIII.) ali pa tudi manj (I.—VII., VI., V.), če manj- ka v njenem šolskem okolju za posamezni temeljni razred učen- cev določenih starostnih letni- kov; to velja posebno za pod- ročja, kjer imamo nižje organi- zirane osnovne šole;
- štiriletna nižja gimnazija (od I.—IV.), ki je ali samostojna in ima lastno upravno in peda- goško vodstvo ali pa je v sklo- pu neke populne gimnazije (od I.—VIII.) in ima z le-to skupno upravno in pedagoško vodstvo.

Glej razpredelnico 1

Kakor vidimo, je sestav osem- letnega obveznega šolstva pri Slovincih dokaj pester. Posle- dica je predvsem 180-letnega razvoja tega šolstva. Takšen se- stav pa v nobenem pogledu ni v prid celotnosti in enotnosti obvezne šole, le-to preveč or- ganizacijsko razčlenjuje in s tem tudi vpliva na njeno vsebino ter metodo učnega dela v njej. O tem so že mnogo besed iz- rekli tako naši šolniki kot jav- ni delavci — posebno glede nižje gimnazije. Mnoga njihova gledanja vsebuje anketno gra- divo, ki ga je vbrl SPK LRS v letu 1950. Takrat je namreč posebna komisija pripravljala nove učne načrte posebej za osnovno šolo in posebej za nižjo gimnazijo. Nekaj značilnih misli iz tega gradiva je tudi povzetih v pričujočem »Prispevku k re- organizaciji obveznega šolstva«.

Obvezna šola ne sme biti odmaknjena od življenja

V zgodovinskem razvoju ob- veznega šolstva na Slovenskem — od leta 1774 dalje pa do usta- novitve nove socialistične Jugos- lavije — ne moremo prav ni- kajler zaslediti, da bi o obvezni šoli, njeni obliki in vsebini, kaj več odločili sami starši in zra- vena še celokupna javnost. Ob- vezna šola je bila predvsem in največ le domena državne obla- sti, ki pa je bila takrat po- svetno-gospodarska in cerkvena ob- čevna, saj država ni bila ločena od cerkve (niti cesarska ne niti kraljeva). Ti dve oblasti sta ob- vezni šoli krojili njeno vsako- kmetno obliko in vsebino in to

vselej tako, kot je v določenem času ustrezalo njenim življenj- skim interesom in potrebam. Ljudstvo je bilo kot sodelavec pri takšnem delu vedno izloče- no. Še manj pa je nastopalo kot sodočujoči činitelj. Le formal- no je lahko posegalo na pod- ročje obveznega šolstva v obliki roditeljskih sestankov, društev (recimo: šola in dom) in v ob- liki izdajanja poljudno vzgojnih revij (Domače ognjišče, Roditelj- ski list). Toda sama obvezna šola je bila kljub navedenemu formalnemu prizadevanju star- šev in drugih javnih delavcev, da bi obravnavali konkretno in praktično njena vprašanja, še v- seseno odmaknjena od življenja. Tako je pred nekako tridesetimi leti napisal v članku »Reforma osnovne šole« (Pedagoški zbor- nik 1925) nestor slovenskih šol- nikov Matija Senkovič med dru- gim tudi sledeče:

»Najbolj sigurna pot k notra- nji reorganizaciji našega šolstva bi bilo sodelovanje staršev pri državni izgraditvi in upravi na- šega vzgojstva in šolstva.«

In še dalje:

»Kako čisto drugačno bi po- stalo razmerje med šolo in do- mom, čim bi moderna preosno- va šolstva predrla pregrado med šolo in življenjem in čim bi starši spoznali, da jih država kljub k sodelovanju pri demo- kratičnih razpravah za vzgojo in pouk.«

Torej niti pred nekaj deset- leti niso glede obvezne šole — o njeni organizaciji in vsebini — kaj več odločili starši in ko- liko manj šele vsa ostala jav- nost, saj govori člankar le o temnejšem sodelovanju med šolo in starši, sodelovanja med šolo in ostalo javnostjo pa ne na- čenja.

Vsi pogoji za resnično in živo sodelovanje med šolo, starši in javnostjo, so bili ostvarjeni šele z uspešno končano narodnoos- vobodilno vojno, zakaj po tej je obvezna šola z ustavo in dodat- nimi ustavnimi določbami (dru- žbeno upravljanje na področju prosvete in kulture) postala del življenja. Prvič v njeni zgodovi- ni so se šolska vrata odprla ne samo šolarjem in na roditelj- skih sestankih še staršem, tem- več tudi vsej ostali javnosti, ki je bila poklicana, da sodeluje z njo in odloča o njej. Seveda pa je takšno sodelovanje in od- ločanje največ odvisno od zre- loti sodelujočih in odločujočih. Možnosti so dane, treba je s tem delom le začeti.

Kadar danes govorimo o od- maknjnosti obvezne šole od življenja, mislimo v glavnem na tri vrste takšne njene odmak- njnosti:

- od življenja je odmaknjena s svojo učno stvarino, ker le- ta ne vsebuje vseh za vsakdanje življenje potrebnih vzgojnih in izobraževalnih činiteljev;
- od življenja je odmaknjena s svojim šolskim delom (načinu podajanja učne snovi so močno zastareli, odnosi med učenci in učnim osebjem ne ustrezajo več sodobnim pedagoškim načelom, ocenjevanje ne prikaže učenca kot žive osebnosti z določenim znanjem in vzgojenostjo itd.);
- od življenja je obvezna šola odmaknjena tudi zato, ker še ni povsed vzpostavila živenga in ne- posrednega stika s svojim druž- benim okoljem: z družino in javnostjo v celoti (družbene or- ganizacije, društva, podjetja, organi ljudske oblasti).

Od življenja tako ali drugače odmaknjena obvezna šola ne more že dolgo časa več odigrati svoje družbene vloge, ne more več v pravi meri pripravljati mladih generacij za vse bodoče politične, gospodarske, tehnične in kulturne naloge, ki jih bo le treba zadovoljivo opraviti in ka- terih v socialistično urejeni družbi ni malo.

Danes hočemo — o tem smo si že vsi na jasnem — obvezno šolo brez sleherni odmaknjnosti od družbenega življenja, ho- čemo, da postane le-ta sama del tega življenja in to njeni pogla- vitni del. Lenin pravi nekje, da šola, ki je odmaknjena od živ- ljenja, ki je izven politike, ni več šola, temveč le še laž in licemerstvo. Politika pa je vse naše življenje: gospodarsko, teh- nično in kulturno. In tisti, ki ustvarjajo to politiko, so vsi naši delovni ljudje. Zato naj samo ti ustvarjalci v celoti odločajo o naši obvezni šoli, o njenih vzgojnih in izobraževalnih smot- ri, o njenem sistemu in orga- nizaciji, o njeni življenjski vse- bini, o njenem delu, skrbi za učenca in vzgojitelja itd. itd. V takšni vsestranski vključitvi obvezne šole v družbeno življe- nje svojega okolja in v najtes- nejši povezanosti z le-tem, bo ta šola odigrala tisto odločilno vlogo, ki ji jo je namenila in poverila socialistična družba: vzgojo novih mladih generacij, močnih nosilcev socialistične družbene zavesti.

Glej razpredelnico 2

Obvezna šola mora ustrezati demokratičnim družbenim načelom

Slovenska obvezna šola ima že svojo 180-letno tradicijo, zato

je prešla skozi tri različne stop- nje svojega razvoja, ki so se značilno odražale tudi v njenem sistemu. Tako sta Avstrija in kraljevina Jugoslavija v le-tem dovoljevali ne samo državne (javne) obvezne šole, temveč tu- di zasebne; Avstrija je celo do- puščala domače šolanje. V obeh državah pa smo imeli na stopnji obveznega šolanja še šole za vse (obče ljudske šole, narodne šole) in šole za izbiro (nižje gim- nazije, v kraljevini Jugoslaviji tudi meščanske šole). Tako je bilo v letu 1910 na ozemlju Kranjske, ki je bila v sklopu Avstrije in v celoti poseljena s Slovinci, državnih (javnih) in zasebnih šol:

Glej spodaj razpredelnico 3 in 4

Zasebne šole na stopnji ob- veznega šolstva so imele privi- ligitiran značaj, ker so bile na- menjene predvsem otrokom iz boljših družin. Po večini so jih upravljali cerkveni redovi (reci- mo: uršulinke) in so bile mate- rialno kar najbolj oskrbljene.

V ukazu avstrijskega minist- rstva za bogočastje in nauk z dne 29. septembra 1905, s kate- rim se izdaja dokončni šolski in učni red za obstoječe ljudske in meščanske šole, piše v III. po- glavlju »O domačem poučevanju«:

»Roditelji ali njih namestniki imajo pravico svoje otroke, ki so v šoli obvezni starosti, dati poučevati doma in iz tega raz- loga zahtevati naj bodo otroci oproščeni hoditi v javno ljudsko šolo.«

V kraljevini Jugoslaviji so domače šolanje sicer načeloma odpravili, vendar ga je v pose- bnih primerih še vedno omogoča- len 59. »Zakona o narodnih šo- lah« iz leta 1929, ko je predpi- soval, da v slučajih neodklonlj- vih zaprek za redno obiskovanje šole, dovoli ministarstvo prosvete privatno opravljanje izpita.

Tako v Avstriji kot v kralje- vini Jugoslaviji so bile nižje gimnazije, ki so zajemale učen- ce od 14. leta starosti, neobvezne in izbirne šole; v kraljevini Ju- goslaviji je takšna neobvezna in izbirna šola v neki meri postala celo meščanska šola, saj je spre- jemala učence vsaj z dobrim učnim uspehom.

Toda demokratičnosti nekega šolskega sistema ne odražajo sa- mo njegovi javni značaj, ukini- tev zasebnih šol v njem in do- mačega šolanja, niti to, da smo v novi Jugoslaviji tudi popolno- ma odpravili vsako izbirnost na obvezni stopnji šolanja (v nižji gimnaziji), temveč še to:

- koliko je obvezna šola orga- nično povezana s svojo pre- stopnjo in nadaljnjo šolsko stop- njo;
- koliko je slehernemu mla- demu državljanu, ki je šolo- obvezen, dosegljiva;
- koliko daje le-temu brez iz- jeme za praktično in kulturno življenje potrebno osnovno splošno izobrazbo in
- koliko mu omogoča prestop na katero koli na obvezno šolo nadovezano drugo šolo.

Šolski sistem in obvezna šola

Glej razpredelnico 5

Obvezna šola kot osnovna in vsega šolskega sistema — to dejansko tudi je — mora razviti svoje močne korenine že v dru- žini. V le-tem se pravzaprav za- čne odvijati prvi vzgojni in iz- obraževalni proces. Toda o naši družini, ki naj odigra takšno po- membeno vlogo, moremo reči, da v pretežni meri še ni tej vlogi dorasla. V svojem vzgojnem in izobraževalnem delu je še izred- no neonotna — pravo nasprotje je dokaj dognani, enoini in ure-jeni vzgojni in izobrazbi v ob- vezni šoli. Pa ni nič čudnega, da je tako. V današnji družini še vedno odsevajo različna sve- tovalna-nazorska gledanja (prete-žno idealistična), živijo še mnoge zastarele in preživlele navade, še močno gospodarijo tradicio- nalni in spontani vzgojni in iz- obraževalni prijemli, v družin- skih odnosih je še veliko patri- arhalnega, socialistična družbena zavest se šele v kosmih poraja, kakor se poraja novo socialistič- no gospodarstvo. Skratka: med vzgojo in izobrazbo v družini in vzgojo in izobrazbo v šoli vlada še velika disharmonija. In da bi to vsaj na nek način čimprej od- pravili, da bi vzgojno in izobra- ževalno ravnanje v družini in šoli čimbolj vskladili, je treba staršem, varuhom, skrbnikom

RAZPREDELNICA 3

Ozemlje	obče ljudske šole		meščanske šole		skupaj obvez. šol	
	drž.	zaseb.	drž.	zaseb.	drž.	zaseb.
Kranjsko	389	25	2	7	391	32
%	99,4	78,1	0,6	21,9	92,4	7,6

RAZPREDELNICA 4

V kraljevini Jugoslaviji pa je bilo stanje v letu 1939 naslednje:

Ozemlje	Osnovne narodne šole		Meščanske šole		Skupaj obveznih šol	
	drž.	zaseb.	drž.	zaseb.	drž.	zaseb.
Dravska banovina	858	13	43	8	858	13
%	98,5	1,5	—	—	98,5	1,5

kakor koli pomagati — dvigniti je predvsem treba njihovo zna- nje o vzgoji otrok in mladine sploh. Odtod ključ pot šol za star- še in različnih posvetovalnicah za starše (vzgojnih, poklicnih, zdravstvenih, socialnih, pravnih itd.).

Učence v obvezni šoli pa ne živi samo v družini (pri varuhu, skrbniku) in šoli, temveč tudi izven obeh. Dobrišen del dneva namreč preživlja v različnih prosvetno-kulturnih, športnih in drugih organizacijah. Le-tu raz- vija svoje mnogostranske intere- se pod vodstvom vodnikov, in- struktorjev in slično. Ti pa če- stokrat njega, ki preživlja naj- bolj burna leta svojega življe- nja (predpubertetno in popuber- tetno dobo), ne razumeje, ne zna- jo z njim pedagoško ravnati. In ker je na žalost skoro povsed tako, bi se morali tudi vodniki, inštruktorji in slični, ki imajo posla s podmladki v svojih or- ganizacijah, neke usposobiti za svoje delo. To naj bi opravil tečaj za vodnike in inštruktor- je, v katerih bi spregovorili o psihičnem in telesnem razvoju otroka in mladostnika. Prav enako bi ravnali z vsemi oseba- mi, ki imajo v svoji službi ka- kor koli stik z mladino (pazni- ki javnih nasadov, osebje v zo- ooloških vrtovih, sprevedniki in vozilih, tolmači v muzejih, knjižničarji in knjižnicah za mladino itd., itd.).

Vprašanje dečjih in otroških vrtcev (domov igre in dela) je že davno rešeno na ta način, da vsepovsed po svetu prizna- vajo njih pomen in važnost. Psi- hologi so celo izrekli trditve, da se ne dajo različne grobe napa- ke, ki jih delamo pri vzgojnem ravnanju z otrokom v predšol- ski dobi, nikoli kasneje prav odpraviti. H. Pierson, znani fran- coski psiholog neke pravi, da je otrokova bodoča osebnost v malem že formirana do nje- vega sedmega leta starosti. Ko namreč razpravlja o vplivu sre- dine na duševni otrokov raz- voj v dobi do vstopa v obvezno šolo, razvija misel, da se pre- oblikovalni vplivi družbenega okolja, v katerem živi otrok, za- le-tega v glavnem že končujejo v fazi njegove cerebralne rasti, ko je plastičnost organizma še izredno velika. Prav iz navede- nih razlogov in ker smo že pre- je ugotovili, da družina v pre- težni meri danes še ne odigra- vaje svoje vzgojne in izobraževal- ne vloge v zadovoljivi meri (ne- vzgojenost, delovna obremenje- nost, vplivi tradicije itd.), je nujno potrebno vključiti v šolski sistem tudi dečje in otroške vrtce. Danes je v le-te vpisanih v Sloveniji le cca 5% predšol- skih otrok, kar predstavlja ogromno vrzel v našem šolskem sistemu, vrzel, ki je ni mogoče nikoli zamašiti in ki se v bo- dočnosti izraža v človekovi storilnosti in sposobnosti na vseh delovnih področjih, v oseb- nem in javnem življenju.

Dečje in otroške vrtce — to je tudi dokaj nerešeno vpra- šanje v našem šolskem sistemu — moramo organično nadoveza- ti na obvezno šolo, da tako vzgojni in izobraževalni proces brez kakšnih pretresov za otro- ka v le-tem nadaljujemo. Po- seben je to važna za zadnje leto otroškega vrtca in prvo leto obvezne šole. V prehodih med različnimi stopnjami šolskega sistema ne sme biti nič boleče- ga in težkega za otroka.

Obvezna osemletna šola pre- stavlja v našem šolskem siste- mu težično vzgajanja in izobra- ževanja, od le-te je namreč od- visna učenčeva sigurna pot v poklicno življenje. Zato prav tej šoli vsepovsed po svetu posve- čajo največjo skrb in brigo. Dobro urejena obvezna šola, oskrbljena z materialnimi sred- stvi, delujoča z usposobljenim učnim osebjem, je barometer za splošno vzgojenost in izobraže- nost bodočih državljanov, pre- stavlja bodoči življenjski stan- dard. Toda naša obvezna šola — vsaj v Sloveniji — bodimo si kar odkriti, ni v celotnem si- stemu šolstva izpolnjevala tak- šne družbene naloge. V svoji organizaciji in svojih učnih pro- gramih je le preveč smerila sa- mo na srednjo šolo in univerzo. Tako pravi naš starejši šolnik Ernest Vranc v članku »Teorija in praksa strnjene pouka« (Pedagoški zbornik 1929) popo- lno upravičeno nekako takole:

»Strokovne znanosti, ki so jih posredovale v preteklosti in tudi sedanjosti visoke šole, so se kar skozi več stoletij v takšni ali

RAZPREDELNICA 1

Prikaz osemletnega obveznega šolstva na Slovenskem v šolskem letu 1954-55

Vrsta šole	Štev. šol	Oddel- kov	U č e n e c v			Štal. uč. osebja	Na 1 odd. učenc.	Na 1 učno učenc.
			m.	ž.	sk.			
Štiriletna osnovna šola	434	2077	37213	33830	71043	2086	34	34
Osemletna osnovna šola	706	2348	38970	37382	76352	2200	32	34
Samostojna nižja gimnazija	162	1129	17801	20426	38227	1216	33	31
Nižja gimnazija v sklopu populne gimnazije	34	441	7659	8264	15923	nižja in višja št. 902	33	24
Skupaj	1336	5995	101643	99902	201545	(6404)	33	(32)

RAZPREDELNICA 2

Osemletna obvezna šola, vključena in povezana s svojim družbenim okoljem

14—15	z družino (šolarskim, dijaškim domom)	z javnostjo (družbene organizacije; dru- štva — prosvetno kulturna, športna itd.; podjetja; za- druge; zbornice; združe- nja; tisk, radio, film ipd.)	z ljudsko oblastjo (šolski odbori; sveti za pro- sveto in kulturo; zbori po- slancev in zbori proizvajal- cev; organi socialne politike, zdravstva, notranje uprave, zakonodaje (zaščita matere in otroka itd.)	14—15
13—14				13—14
12—13				12—13
11—12				11—12
10—11				10—11
9—10				9—10
8—9				8—9
7—8				7—8

Predšolska doba

RAZPREDELNICA 5

Se več	Znanstvene specializacije vse vrst	Se več
do 23. leta	Visokošolska in višješolska stopnja	Višje in visoke šole, akademije vseh vrst (za znanost, umetnost, pedagogiko, telesno vzgojo itd.)
Možnost prestopa na katero koli višjo in visoko šolo glede na ustrezajočo stroko, za katero se je usposabljal		
do 19. leta	Srednješolska stopnja	Poklicna šola vseh vrst, za vse stroke: kmetijstvo, industrijo, obrt, trgovino, gostin- stvo, promet, zdravstvo, administracijo itd., itd. (vajenci, pomočniki, mojstri, tehniki ipd.)
Možnost prestopa na katero koli vrsto srednje šole		
do 15. leta	Osnovnošolska stopnja	Osemletna obvezna šola, ki daje slehernemu mlademu državljanu brez razlike osnovno — zaključno, zaokroženo in praktičnemu živ- ljenju (v najširšem smislu) ustrezno splošno vzgojo in izobrazbo.
do 7. leta	Predšolska stopnja	Dečji in otroški vrtci
Različne posvetovalnice, šole za starše (skrbnike, varuhe vodnike v društvih, inštruktorje ipd.)		

drugačni obliki prenašale dokaj verno na srednje šole in celo na nižje šole, recimo: logična razvrstitev snovi (matematika, fizika, gramatika), sistematizir- ranje po morfoloških vidikih (botanika, zoologija, mineralogija), natančna časovna in krajev- na razvrstitev (zgodovina, zem- ljepis), eksaktnost v tehničnih zmožnostih (veščine). Strokov- njakom je vse to postalo tako ustaljeno in samo po sebi uve- ranjeno, da niso proti tem stoletnim tradicijam dovoljevali nikakih pomislekov.

Obvezna šola — mislim, da ni treba kaj več dokazov za to — je bila v svoji preteklosti in je tudi še v mnogem v sedanjosti, ker so o njeni vsebini iz- ključno odločali vselej samo »strokovnjaki« (seveda upošte- vajoč družbeno ureditev in nje- no ideologijo), več ali manj pri- vsele srednje splošnoizobraže- valne šole (gimnazije), kot da bi vsi njeni učenci morali končati svoje šolsko vzgojo in izobrazbo neke na višji in visoki šoli in postati najmanj znanstveniki te ali one stroke. Tako je obvezna šola izgubila pravzaprav svoje mesto v šolskem sistemu, bila je preozko orientirana v njem, preveč sistematično in strokov- njaško, ni bila nikoli prava osnovna šola v celotnem šolskem sistemu, ki bi dajala ne glede na posamezno na njo nadove- zano stopnjo srednjega šolanja svojim učencem: osnovno — za- ključno, zaokroženo in praktič- nemu življenju (v najširšem smislu te besede) ustrezno sploš- no vzgojo in izobrazbo, s katero bi se ta kaj hitro vključil v svo- je proizvodno okolje ali pa bi mogli nadaljevati še šolanje na kateri koli šoli srednje stopnje. Le takšna obvezna šola bi mogla predstavljati na osnovni stopnji otrokovega razvoja zanj prvo zaključno vzgojno in izobraže- valno celoto. Šolar obvezne šole bi se kot njen absolvent solidno povzpel na prvo lestvico svoje življenjske poti, ko se že mora za nekaj odločiti: pred njim ni več obveznega šolanja, temveč

prosta izbira poklicev po sposob- nostih in možnostih.

Obvezna šola mora torej iz- polniti dve osnovni nalogi:

- zaključiti vzgojo in izobraž- bo na prvi stopnji šolanja, ki je za vse mlade državljane ob- vezno in
- omogočiti le-tem, da sigurno vstopajo v javno in poklicno življenje ali pa da nadaljujejo svoje šolanje.

Kar nas moti danes v takšnem vrednotenju obvezne šole in nje- nem vključevanju v šolski si- stem, je le to, da pravzaprav ni še prečiščeno temeljno vpraša- nje, kaj naj pravzaprav vsebuje v sedanjí stopnji družbenega razvoja pri nas pojem osnovna- zaključna, zaokrožena in prak- tičnemu življenju (v najširšem smislu te besede) ustrezna sploš- na vzgoja in izobrazba. O tem bi morali kaj več spregovoriti ne samo šolniki, temveč tudi ostali družbeni delavci iz vseh vrst gospodarskega, tehničnega in kulturnega življenja. Na mnogokaj bi nas mogli opozoriti tudi smotri obveznih šol, ki jih je le-tem določala družba v različnih razvojnih dobah.

Smotri obveznih šol na Slovenskem včeraj in danes

Smotri obveznih šol v kateri koli družbeni formaciji zelo iz- razito odražajo njeno notranjo ureditev. Le-ti so tudi dober kompas pri zbiranju učnega gra- diva in še povedo, kako naj bo to učno gradivo v celoti orien- tirano, kakšne vzgojne in iz- obraževalne elemente naj vse- buje, kam in do kje mora uče- nce voditi, za kakšne naloge v življenju jih mora pripraviti in podobno.

Tako pravi »Državni zakon o ljudskih šolah« iz leta 1883, ki ga je izdala avstrijska vlada na Dunaju in ki je veljal tudi za dežele, naselejane s Slovenci, v svojem prvem členu sledeče:

»Ljudski šoli je naloga, otro- ce na ravno-versko vzgajati, raz- vijaati jim duševne moči, oskrbo- vati jih s potrebnimi znanostmi in zvedenostmi, da se lahko da-

lje izobrazujejo za življenje, in dajati jim pravo podstavo, da bodo kdaj vrli ljudje in držav- ljani.«

V sklop obvezne šole je v tedanji dobi spadala tudi me- ščanska šola (5 let osnovne šole in 3 leta meščanske šole). Ta je imela kot pravi 17. člen že omenjenega zakona:

»...namen dajati učni smoter obče ljudske šole presegajočo izomiko, zlasti z ozirom na po- trebe obrtnikov in kmetovalcev. Meščanska šola posreduje tudi izomiko, pripravljajočo na učil- teljska in take strokovne šole, za katere ni treba predizobrazbe v srednji šoli.«

V kraljevini Jugoslaviji je »Zakon o narodnih šolah« iz leta 1929 v svojem prvem členu predvidel le-te sledeče naloge:

»da s poukom in vzgojo v du- hu državnega in narodnega edinstva in verske strpnosti pripravljajo učence za moralne, vdane in aktivne člane drža- vne, narodnega in društvenega občestva;

da širijo prosveto v narodu posredno in neposredno s sode- lovanjem z vsemi kulturnimi ustanovami za narodno prosvet- čevanje.

Ce primerjamo namen in na- loge obvezne šole v Avstriji in v kraljevini Jugoslaviji, v glav- nem lahko ugotovimo, da je obvezna šola v kraljevini Ju- goslaviji že stopila iz svojega iz- ključnega šolskega področja in se lotila poleg obzega šolskega de- la še narodnega prosvetčevanja (gospodinske šole in tečajji, go- spodarski, higienski tečajji itd.).

Nova Jugoslavija še nima za- kona o obveznem šolstvu. Sol- sko prakso urejujejo zaenkrat samo zakonske uredbe, odloki, predpisi. Ravna se tudi po tra- dicitiji. V vsem tem pa ni nave- denega družbenega smotra te šole. Se

»Naša osnovna šola ima smoter dati učenec osnovno, splošno, na znanosti zasnovano izobrazbo ter jih na tem temelju vzgojiti za socialistične borce. K temu smotru morajo prispevati vsi učni predmeti osnovne šole.«

Takšna formulacija obvezne obvezne šole je vsekakor hudo pomankljiva, saj ne odraža celotnega družbenega gledanja na to šolo, ne razčleni njene vloge v celoti kot vzgojnega in izobraževalnega činitelja, ki naj oblikuje postopoma v učenca socialistično družbeno zavest, ki naj le-tega pripravi na vse naloge, ki jih vsakodnevno narekuje socialistično urejena družba, ne vključuje tudi same šole v to življenje in podobno. Smoter in naloge obvezne šole ne bi smele biti določene samo po tako imenovanih smotrih posameznih učnih predmetov, kar je primer v učnih načrtih za osnovno šolo in nižjo gimnazijo iz leta 1950 in 1951. Tako ti posamezni smotri učnih predmetov celovitost gledanja na obvezno šolo samo razblinjajo, ker so samo sinteza njenih delov — posameznih znanstvenih strok in veščin, namesto da bi to bilo obratno.

Težično vprašanje obveznega šolstva na Slovenskem

Kateri koli šolski sistem, četudi do potankosti proučen in še tako koristno izbrušen, četudi vključujoč vase popolnoma organizirano obvezno šolo, ki ima najbolj dognano vlogo, ki jo mora igrati in smoter, ki ga mora realizirati — na Slovenskem še ni vse.

Popolnost nekake šolskega sistema določata še dva činitelja, ki ju je treba še posebej poudariti, namreč:

1. ali je to šolstvo, vsaj na obvezni stopnji šolanja, dosegljivo prav vsem mladim državljanom, ki so obvezni, da ga obiskujejo in

2. ali nudi le-tem vsem v enaki meri in enakoverno osnovno-zaključno, zaokroženo in praktičnemu življenju (v najširšem smislu) ustrezno splošno vzgojo in izobrazbo.

Torej dosegljivosti za vse šolo-obvezne mlade državljanke in nudenje prav vsem enakoverno vzgojo in izobrazbo! Kako sta rešeni na Slovenskem ti dve vprašanji? Odgovor je kaj lahak: Rešujemo jih že, odkar imamo na Slovenskem obvezno šolo. Rešili pa ju še vedno nismo v takšni meri, kot bi to bilo že davno potrebno.

Glede dosegljivosti obveznega šolstva bi mogli reči, čeprav je šolska mreža na Slovenskem razmeroma dokaj gosta — da popolne dosegljivosti v njej do danes še nismo dosegli, da še vedno ostaja izven šolske mreže po podatkih iz leta 1949, če računamo uradni radius šolskega okoliša 4 km, okrog 8% šolo-obveznih otrok. To stanje se do letošnjega leta ni dosti spremenilo, saj smo na področju Slovenije zgradili v tem času le nekaj nad 30 novih šolskih zgradb.

Takšen precejšen odstotek pa bi še nekoliko narasel, če bi pri šolskem radiusu pod 4 km upoštevali tudi konfiguracijo ozemlja — Alpe, Karavanke, Kras ipd., ki šolske okoliše močno razbija na samotne kmetije, zaselke, turistične postojanke in slično. Naj navedem le nekoliko podatkov, ki ilustrirajo dosegljivost osnovnega šolstva na Slovenskem:

Ime okraja ali pokrajine	Odstotek šolarjev, ki imajo do šole			
	do 2 km	od 2-4 km	nad 4 km	Skupaj
Okraj Ptuj - Haloze	33,8	42,1	24,1	100
Crnomelj	66,3	26,1	7,8	100
Novo mesto	56,2	37,1	6,7	100
Jesenice	83,6	13,7	2,7	100
Trbovlje	64,1	26,8	9,1	100
Slovenija	63	29	8	100

Vsi šolarji, ki morajo hoditi v osnovno šolo nad 4 km daleč, mnogokrat za dalj časa ne morejo priti v šolo (slabo vreme, zimski čas) ali pa morajo celo vse leto ostati doma (samotne kmetije, zaselki, turistične postojanke). Slednjih sicer ni veliko, vendar jih vsako leto naštejemo nekaj nad 100. Na ta način dosegljivost obvezne šole ustvarja med šolarji neenakopravnost. Eni z lahkoto opravijo svoje šolsko delo, drugi ga le težko zmorejo ali pa ga sploh ne morejo brez posebne pomoči odpraviti. Da bi takšno neenakopravnost v dosegljivosti obvezne šole odpravili, bi morali uradni radius šolskega okoliša zmanjšati ali pa ga povsod prilagoditi konfiguraciji tal in posameznim področjih, bi morali obvezno šolo še bolj približati samotnim naseljem in znižati število otrok v le-teh na učitelja (ta bi moral postati in učitelj otrok i odraslih, nosilec vsake kulture), bi morali povečati število potovalnih šol in si za delo v njih zagotoviti potrebno rezervo v učnih močeh. Reorganizacija šolske mreže v tej smeri je torej nujno potrebna. Seveda pa bi bilo treba v zvezi s tem vprašanjem še marsikaj proučiti, (trečimo, katera rešitev bi bila najboljša, najbolj ekonomska, pedagoško uspešna ipd.).

S tem v zvezi pa naletimo že na drugo s prvim povezano in nič manj pereče vprašanje v obvezni šoli: Kako omogočiti vsem

šolarjem v njej enakoverno vzgojo in izobrazbo, ko vendar vemo, da je sestav našega osnovnega šolstva dokaj neenoten.

Zaradi gorovitosti slovenskega ozemlja (Alpe, Karavanke, Kras) in zaradi različnih pogojev (gospodarskih, političnih in kulturnih), ki so slovensko osnovno šolstvo razvijali, razlikujemo danes pravzaprav tri značilne kategorije tega šolstva: niže, višje in mešano organizirano osnovno šolstvo. Vsaka kategorija osnovnega šolstva pa ima svoje bistvene značilnosti, po katerih se le-to med seboj močno razlikuje. Niže organizirano osnovno šolstvo zasledimo predvsem v gospodarski in kulturno zaostalih področjih slovenskega ozemlja (okraj Sežana, Tolmin, Gorica, Crnomelj, Kojve). V tem se odvíja pouk v oddelkih (enem, dveh, treh); v enem oddelku je združenih več temeljnih razredov skupaj; vse hkrati poučuje ena sama učna oseba, pouk je torej deljen, učni program skrčen, zmanjšano je tudi število učnih ur v predmetniku. Pravo nasprotje niže organizirane osnovne šole je višje organizirano osnovna šola, kjer ima vsak temeljni razred svojo učno moč, pouk je v tem nedeljen, učni program je moč obdelati v celoti, število učnih ur ni prav nič zmanjšano, v višjih razredih je tu pa tam celo uveden pouk po posameznih predmetih. Takšna šola je po svojem načinu dela včasih močno približana nižji gimnaziji. Zasedimo jo predvsem v mestih, v okrajnih središčih in večjih naseljih z razvitim gospodarskim in kulturnim življenjem. Med obema navedenima kategorijama osnovnih šol pa je še kategorija mešanih osnovnih šol, ki ima več ali manj razvito karakteristiko tako niže kot višje organiziranih šol. V takšnem sestavu osnovnega šolstva moremo takoj ugotoviti, da si ne morejo učenci v njem pridobivati enakoverne šolske vzgoje in izobrazbe, da imajo pravzaprav v le-tem tudi tri kategorije učencev.

Normalni in maksimalni učni program

Vendar tudi v celoti izvedena reorganizacija niže organizirane osnovnega šolstva ne bi mogla še popolnoma rešiti vprašanja enakoverne vzgoje in izobrazbe za vse šolarje v Sloveniji. Še vedno bi obstajale določene razlike pri vzgoji in izobrazbi šolarja v gospodarski in kulturno zaostalih predelih Slovenije, če tudi bi le-ta tu užival najbolj urejen nedeljen pouk, in med šolarjem v gospodarski in kulturno razvitejših predelih, ki bi tudi užival takšen nedeljen pouk. Poslednji bi mogel uživati še celo pouk po predmetih v višji stopnji in bi si z vrzen tega mogel še kaj več pridobiti v šoli glede na razvitost svojega šol. okolja. In čemu bi torej šolarju v teh razvitejših predelih omejevali njegovo duševni razvoj glede na enoten učni program za vse tri kategorije osnovnega šolstva, ki se je že krepko uveljavil. Takšno zamotano vprašanje moremo rešiti samo na ta način, da dobimo učni program s spodnjo mejo vzgoje in izobrazbe, kateri ga si more povprečno nadarjen učenec temeljito osvojiti v kateri koli obvezni šoli v Sloveniji in učni program z zgornjo mejo vzgoje in izobrazbe, ki si ga more glede na svojo telesno in duševno zmogljivost (seveda ob upoštevanju njegovega izvenšolskega življenja) še osvojiti povprečno nadarjen učenec v obvezni šoli, kjer so za šolsko delo dani vsi pogoji v največji meri (nedeljen pouk, kvalitetne učne moči, na razpolago so vsa moderna vzgojna in učna sredstva, okolje je gospodarsko in kulturno razvito, materialna sredstva so v največji meri zagotovljena in slično). Med obema učnima programoma — s spodnjo mejo vzgoje in izobrazbe, ki jo mora biti deležen sleherni povprečno nadarjen mlad državljan v Sloveniji od 7. do 15. leta starosti in z zgornjo mejo vzgoje in izobrazbe, ki je še zmogljiva zanj — bi se nizali vmesni učni programi, ki bi bili orientirani na organizacijsko stopnjo neke osnovne šole in bi upoštevali poleg tega še vse pogoje, ki jih za vzgojno in šolsko delo ta šola nudi.

Tako bi imeli v Sloveniji za vse obvezne šole normalni (minimalni) učni program in še maksimalni učni program (še dosegljiv). Seveda bi normalni učni program v Sloveniji ustrezal samo njenim prilikam na področju obveznega šolstva, izhodišče za njegovo sestavo pa bi moralo biti v glavnem:

1. zahteve in potrebe naše družbe kot celote glede na njeno socialistično graditev na področju gospodarstva, tehnike in kulture;
2. povprečno nadarjen šolar na stopnji obveznega šolstva in
3. možnosti, ki jih nudi za izvedbo normalnega (minimalnega) učnega programa najnižja vrsta osnovnega šolstva (določiti je treba, kaj naj vsebuje in koliko).

Glej razpredelnico 12

Določitev normalnega in maksimalnega učnega programa za obvezno stopnjo šolanja pa ni tako lahka in enostavna naloga. V razvoju slovenskega obveznega šolstva je le Avstrija nam tako določila normalne učne načrte za vse kategorije tega šolstva (od enooddelčnega do večooddelčnega), kasneje se tega vprašanja ni lotila niti kraljevina Jugoslavija niti ni še danes to vprašanje v dovoljni meri rešeno. Saj poznamo za osnovno

reorganizacijo teh šol. Težila je spremeniti niže organizirano osnovno šolo v višje organizirano — znižati število temeljnih razredov na oddelke, omogočiti nedeljen pouk, pouk po predmetih v višji stopnji in slično. Doslej so v posameznih okrajih praktikalni sledede oblike reorganizacije:

1. V šolskih okoliših niže organiziranih osnovnih šol so začeli vpisovati učence za I. razrede vsako drugo šolsko leto. S tem so postopoma zniževali število temeljnih razredov in tako omogočili v teh osnovnih šolah kvalitetnejši pouk.

2. Niže organizirano osnovno šolo so začeli vključevati tudi v njen sosednji šolski okoliš tako, da so njene višje temeljne razrede usmerili na bližnjo višje organizirano osnovno šolo ali nižjo gimnazijo. Tudi tako se je število temeljnih razredov precej zmanjšalo.

3. Niže organizirane osnovne šole — posebno enooddelčne, ki so imele nad 40 učencev (tudi nad 30), so začeli spreminjati v dvoooddelčne tako, da so vanje namestili še enega učitelja.

4. Niže organizirane osnovne šole so začeli ustanovljati tudi za 20 ali še manj otrok v gorskih predelih Slovenije, kjer so gospodarsko zaostale vasi, ki potrebujejo vsaj neko kulturno središče.

5. S kombinacijo vseh navedenih možnosti so močno znižali število takšnih niže organi-

ziranih osnovnih šol, kjer smo imeli samo deljen pouk.

6. Z ukinitvijo nekaterih niže organiziranih osnovnih šol so začeli povsod tam, kjer so zgradili novo centralno osnovno šolo, dosegljivo vsem otrokom v novem šolskem okolišu.

Takšen proces zniževanja števila niže organiziranih osnovnih šol še traja in bo še trajal, poskal si bo povsem nova pota v svoji reorganizaciji, ki so pogojena v nekem določenem kraju in katerih ne moremo nekje iz centra že vnaprej predvidevati. Tako je tudi prav!

Toda pri takšni reorganizaciji niže organizirane in mešano organizirane osnovnega šolstva, je treba: 1. to reorganizacijo izvajati postopoma in 2. upoštevati pri le-tej še pedagoške, zdravstvene, politične, klimatske, geomorfološke, gospodarske in podobne faktorje. Važno je pri vsem tem tudi poskrbeti za ustrezna materialna sredstva in kvalitetno učno osebo.

Razpreditev učne snovi (predmetov) v obvezni šoli glede na normalni in maksimalni učni program

Mnogi pedagogi — posebno ti — večkrat trdijo, da so za splošno vzgojenost in izobrazbenost naše mladine potrebni prav vsi učni predmeti, ki jih v glavnem vsebujejo sedanji predmetniki obvezne šole, čeprav so ti, takšni kot so, največ odraz minulih desetletij, razvoja slovenskega šolstva še v Avstriji in v kraljevini Jugoslaviji. Pa ne samo to! V isti sapi le-ti tudi dokazujejo, da so učni predmeti od glasbe do telovadbe in od tujih jezikov do biologije enako važni. In vendar ob misljenju močno zanikuje že sama stvarnost okoli njih. Kako drugačni so danna pogledi na praktične potrebe vsakdanjega življenja, kot so bili v Avstriji in kraljevini Jugoslaviji, kako drugačni je danes vrednotenje znanosti in umetnosti v glavah delovnih ljudi, kot je še bilo večraj. O enakovernosti vseh učnih predmetov pa sploh ne moremo govoriti, saj le-to zanikuje spri naša vsakodnevna šolska praksa. Ze zapovrstvo učnih predmetov v predmetnikih in za posamezne učne predmete odmerjeno število ur nas prepriča o nasprotnem. Vsaka razvojna doba v človeški družbi poudarja glede na svoj družbeni red prav določene posamezne učne predmete in še določene skupine teh predmetov. In ne samo to! Le nekateri učni predmeti so važni za prestop v srednjo stopnjo šolanja (humanistične gimnazije, strokovne šole). Le nekatere učne predmete upoštevamo pri zrelostnih izpiti. Nekatera področja javnega življenja silijo danes v predmetnik nove skupine učnih predmetov (obr, in industrija, kmetijstvo). Skratkati: cela vrsta je težen, kako naše klasične učne predmetnike spremeniti, kako v njih pregrupirati učne predmete, kako nekatere bolj, druge pa manj poudariti, kako le-te medsebojno strniti, povežati in podobno.

Navajamo dva primera grupacije in razpreditve učnih predmetov in predmetnih skupin v obvezni šoli. Glej razpredelnico 13-14

Prikazana primera grupacije in razpreditve učnih predmetov in predmetnih skupin v predmetniku obvezne šole nas samo potrđita v domnevi, da klasična grupacija in razpreditev le-teh več ne ustreza sodobnim zahtevam življenja, kateremu je obvezna šola v celoti namenjena. Na tem področju dela moramo torej začeti prav tam, kjer so v kraljevini Jugoslaviji nehali napredni slovenski šolniki, ki so začeli reševati vprašanje delovne šole, strnjenošolske pouka in podobno. Vse njihove izkušnje in izsledke pri tem delu je treba upoštevati, zraven pa misliti še na nova pota, ki se nam v današnjem času odpirajo v vsej širini (komune, razvijanje socializma sploh).

Šolanje učnega osebja za obvezno šolo

Reformirane obvezne šole, takšne, ki naj se čim bolj — tako po svoji organizaciji kot po svoji vsebini dela, sklada s sodobnimi zahtevami in potrebami življenja, si ne moremo danes misliti brez istočasne reforme šolanja učnega osebja za to šolo. Obe reformi morata potkati vzporedno, če ni celo potrebno, da poteka reforma šolanja učnega osebja za obvezno šolo p. d

Reformirane obvezne šole, takšne, ki naj se čim bolj — tako po svoji organizaciji kot po svoji vsebini dela, sklada s sodobnimi zahtevami in potrebami življenja, si ne moremo danes misliti brez istočasne reforme šolanja učnega osebja za to šolo. Obe reformi morata potkati vzporedno, če ni celo potrebno, da poteka reforma šolanja učnega osebja za obvezno šolo p. d

RAZPREDELNICA 12

Obvezna osemletna šola	
15. leto (14. leto)	Obvezen, normalen (minimalni) učni program za učence vseh šol na obvezni stopnji šolanja
osem temeljnih razredov	Neobvezen, maksimalen učni program za učence višje organiziranih osnovnih šol, ki je zanje še telesno in duševno zmogljiv in ki upošteva tudi učencevo izvenšolsko življenje
7. leto (6. leto)	Vmesne stopnje učnih programov glede na pogoje, ki jih neka obvezna šola nudi
	Obvezen, normalen (minimalni) učni program za učence niže organiziranih obveznih šol, ki jim omogoča prestop, v katero koli na obvezno šolo nadovezovano višjo šolo in daje osnovno-zaključno, zaokroženo, praktičnemu življenju ustrezno splošno izobrazbo

šolo (drugače je za nižjo gimnazijo) le enoten učni program, ki govori samo o skrčenju učne stvarine v niže organiziranih osnovnih šolah. Določena je torej samo zgornja meja vzgoje in izobrazbe v obvezni šoli, ki odpira učencem vrata v srednje in njim sorodne šole (vajejske, in- dustrijske). Pod to mejo so vrata v te šole učencem več ali manj zaprta. Vse je namreč odvisno od skrčenja učne snovi v posameznih obveznih šolah (poglavito tujeva predstavlja tudi učne tečajne jezika). Skupnega merila za spodnjo mejo vzgoje in izobrazbe, ki bi veljalo za vse učence obveznih šol brez razlike in jim omogočalo pot v srednje in njim sorodne šole (vajejske, industrijske) — še nimamo. To vprašanje je treba čimprej rešiti, če hočemo že enkrat odpraviti diskriminacijo med učenci niže in višje organiziranih obveznih šol, med učenci, ki te šole obiskujejo v gospodarskih in kulturnih središčih in med učenci, ki žive v goratih in zaostalih predelih.

reforma obvezne šole. Se tako dobra reforma obvezne šole namreč ne bo rodila dobrega sadu, če ne bomo poskrbeli, da bo ta šola dobila kvalitetne ljudi, ki bodo znali in hoteli reformo obvezne šole tudi uresničiti — ne samo po črki, temveč predvsem po njenem duhu.

RAZPREDELNICA 6

Republika	Na 1 šolo		Na 10.000 prebivalcev		Na 100 km ²		Na 1 učno moč učenec	
	prebival.	km ²	šol	učen- cev	šol	učen- cev	šol	učen- cev
Slovenija	1279	17,4	120	7,8	941	5,7	69157	39

RAZPREDELNICA 7

Republika	Na 1 šolo		Na 10.000 prebivalcev		Na 100 km ²		Na 1 učno moč učenec	
	prebival.	km ²	šol	učen- cev	šol	učen- cev	šol	učen- cev
Slovenija	7311	99,4	259	1,4	354	1,1	260	26

RAZPREDELNICA 9

Republika	Vrsta obvezne šole	Učen- cev	Učivajo samo nedeljen pouk v više organiziranih osnovnih šolah			Učivajo deljen pouk v niže organiziranih osnovnih šolah			
			šol	učen- cev	%	šol	učen- cev	%	
Slovenija	osnovna šola	143744	9364	69,2%	20227	9948	6,9%	14205	9,9%

RAZPREDELNICA 10

Republika	Razvitost osnov. šole glede na število temeljnih razredov	Šte- vilo šol	Učenci po številu in odstotkih glede na oddelčnost* osnovnih šol								
			1 oddelek	2 oddelek	3 oddelek	4 oddelek	5 oddelek	6 oddelek	7 oddelek	8 oddelek	več
Slovenija	I-IV.	429	2609	4937	4645	9989	5325	5180	2983	6476	31281
	I-VIII.	714	6193	15261	11507	9390	11124	6561	3500	3208	4116
	Skupaj	1143	8802	20198	16152	19379	16449	11741	6483	9684	35397

* 1 oddelek = 1 učna moč

RAZPREDELNICA 11

Republika	Razvitost osnov. šole glede na število temeljnih razredov	Šte- vilo šol	Sol z nedelje- nim poukom		Sol z meša- nim poukom		Sol z delje- nim poukom	
			%	%	%	%		
Slovenija	I-IV.	429	238	56,0	43	10,1	144	35,8
	I-VIII.	714	32	4,4	271	37,7	415	57,8
	Skupaj	1143	270	23,6	314	27,4	559	48,9

RAZPREDELNICA 13

A		
1. skupina učnih predmetov	2. skupina učnih predmetov	3. skupina učnih predmetov
Obvezni učni program		
Neobvezni učni program		
Jedrni učni predmeti	Učni predmeti okoliš jetra	Neobvezni učni predmeti
materinski jezik	tuj jezik	drugi tuj jezik
računstvo	telesna vzgoja	strojepisje
spoznavanje družbe	likovna vzgoja	gospodinjstvo
in prirode	glasbena vzgoja	ročno delo
tehnika in gospodarstvo		šola
Nujno potrebno znanje za prestop v srednjo stopnjo šolanja	Nujno potrebno dopolnilno znanje za splošno vzgojo in izobrazbo	zadostitev interesov, posebnih potreb in želja
Praktične vaje v zvezi z učnim programom		

RAZPREDELNICA 14

B		
I. Obvezno šolsko delo		
I., II., III. temeljni razred	IV., V., VI. temeljni razred	VII., VIII. temeljni razred
Telesna vzgoja in izobrazba		
Učni jezik		
Računstvo		
Spoznavanje in razumevanje prirodnega in družbenega življenja		
Strnjen pouk: priroda, človek in zdravje	Strnjeno-predmetni pouk: prirodoslovje in astronomija	Predmetni pouk: fizika, kemija, higiena, zgodovina, zemljepis državljanski pouk
Praktične vaje, delo v šolski delavnici, šolski kuhinji; ogledi, opazovanja, proučevanja itd.		
Likovna vzgoja in izobrazba		
Glasbena vzgoja in izobrazba		
II. Neobvezno šolsko delo		
Tuji jeziki, strojepisje, šivanje, kuhanje, vrtnarstvo itd.		
III. Izvenšolsko delo		
Pionirske organizacije (krožki), Partizan, Tab orniki, Počitniška zveza itd.		

jejo generacijo za generacijo, ki deluje okroglo trideset let na svojih mestih.

Naj navedem nekatere misli glede reforme učiteljske izobrazbe, ki jih je v svojem članku »Reforma učiteljske izobrazbe« (Pedagoški zbornik 1925) sprožil dr. F. Zgeč iz Maribora:

»Pri razglabljanju o učiteljski izobrazbi morajo izhajati iz dela učitelja na narodni šoli — toda ne v današnji okosteneli obliki šolske učilnice, temveč narodne šole z vsemi težnjami po reformi, ki postaja vedno nujnejša.

To zahtevo nam narekuje dejstvo, da segajo vsi pedagoški zavodi s svojim delom daleč v bodočnost, najsi bodo to že potem učiteljska, višje pedagoške šole, pedagoške akademije, pedagoške fakultete ali inštituti, priključeni univerzi, saj obliku-

jejo generacijo za generacijo, ki deluje okroglo trideset let na svojih mestih.

Naj navedem nekatere misli glede reforme učiteljske izobrazbe, ki jih je v svojem članku »Reforma učiteljske izobrazbe« (Pedagoški zbornik 1925) sprožil dr. F. Zgeč iz Maribora:

»Pri razglabljanju o učiteljski izobrazbi morajo izhajati iz dela učitelja na narodni šoli — toda ne v današnji okosteneli obliki šolske učilnice, temveč narodne šole z vsemi težnjami po reformi, ki postaja vedno nujnejša.

To zahtevo nam narekuje dejstvo, da segajo vsi pedagoški zavodi s svojim delom daleč v bodočnost, najsi bodo to že potem učiteljska, višje pedagoške šole, pedagoške akademije, pedagoške fakultete ali inštituti, priključeni univerzi, saj obliku-

jejo generacijo za generacijo, ki deluje okroglo trideset let na svojih mestih.

Naj navedem nekatere misli glede reforme učiteljske izobrazbe, ki jih je v svojem članku »Reforma učiteljske izobrazbe« (Pedagoški zbornik 1925) sprožil dr. F. Zgeč iz Maribora:

»Pri razglabljanju o učiteljski izobrazbi morajo izhajati iz dela učitelja na narodni šoli — toda ne v današnji okosteneli obliki šolske učilnice, temveč narodne šole z vsemi težnjami po reformi, ki postaja vedno nujnejša.

To zahtevo nam narekuje dejstvo, da segajo vsi pedagoški zavodi s svojim delom daleč v bodočnost, najsi bodo to že potem učiteljska, viš

Misli praktika k aktualnim vprašanjem šolstva

F. JANDL

Sistem šolstva

V teh letih po osvoboditvi smo eksperimentirali v šolstvu. Brez dvoma to ni bilo vedno dobro. Premalo smo upoštevali izkušnje slovenskega šolstva v preteklosti. Ni fraza, da mora šolstvo rasti iz družbenih, ekonomskih, narodnostnih, zgodovinskih prilik, biti mora afirmacija živega držbenega življenja. Samo v taki šoli je napredek in uspeh zadovoljiv. V naših šolah je vse prevelik ocen, kar nikakor ni normalno. Vsiljuje se misel, ali so bili morda učenci in dijaki nekot bolj nadarjeni in marljivi kot sedanjí? Ali je bilo nekoč tudi toliko negativnih ocen kot danes? Mislim, da tega nihče ne more trditi. Tudi danes je mnogo nadarjenih in pridnih učencev ter dijakov, zaradi tega tako visok odstotek negativnih ocen ni normalen. Vse nas silí, da iščemo vzroke tem pojavom. Preveč ugotavljamo posledice, premalo pa resno iščemo vzrokov. Nič novega ne bom povedal, da so pomembni vzroki naš sistem šolstva, učni načrti, nepedagoški odnos učiteljev, pomanjkljiva izobrazba učitelstva itd. Velika ovira je bila pomanjkanje prosvetnega kadra tudi v osnovnih kot srednjih šolah, menjavanje kadra, mnogokrat celo med šolskim letom neupoštevanje razvojne stopnje otrok in birokratsko izvajanje učnega načrta.

nadaljevali šolanje v višji gimnaziji.) Najprimernejša rešitev je, da se ponovno uvede višja osnovna šola na vseh osnovnih šolah. Učni načrt mora biti prilagojen ciljem, katerim naj služi višja osnovna šola: priprava otroka za praktično življenje. Spet se bo kdo našel, ki bo trdil, da bomo s tem porušili enoten tip šole. Trdim, da to ne bi bilo prvič nič hudega (saj deca niso vsi po enem kopitu), drugič pa itak nimamo v praksi enotne osnovne šole; del učencev gre preko gimnazije, del pa preko osnovne šole (na deželi, kjer je višja osnovna šola). Vsekakor je treba najti primerne rešitve sistema šolstva, da bo v resnici koristil večini otrok. Kot sem že napisal, mi je neki ravnatelj dobre gimnazije trdil, da po njegovih statistikah izdelal 3. oz. 4. razred gimnazije 15 - 20 odstotkov dijakov, ki so se vpisali v 1. razred. Zanimivo in koristno bi bilo, če bi izvedli statističen pregled, koliko dijakov, ki so se vpisali v 1. razred gimnazije onih osnovnih šol, kjer je bila višja ukinjena, je uspešno končalo nižjo gimnazijo. Pri takem uspehu pač nižja gimnazija ni odigrala predvidene vloge izobrazbe 75 odstotkov mladine. Tako so izdelali nižjo gimnazijo v resnici le najboljši učnega načrta.

ci, dočim je namen osnovnega splošno izobraževalnega šolstva izobraziti 3/4 mladine ter ji dati višjo izobrazbo. Pri objavi naših učnih uspehov od polletih bi morali o tem resno razmisliti, ker nam pri tem trpi mladina. Vse krivde za neuspeh pa res ne smemo iskati pri njej. Najobjavnejši odgovor je: so nezainteresirani, nepazljivi, se premalo učijo in ne vzamejo šole resno. Če ti odgovori držijo, je nekaj krivde tudi na šoli; nezainteresirani in nepazljivi je, mladina, ker ne najde v šoli tega, kar jo zanima in priteguje. Če se premalo učijo in ne jemlje šole resno, se je treba vprašati: ali mi tudi dovolj spoštujemo in cenimo izobraževalnega človeka, njegovo duhovno bogastvo in umsko sposobnost. Da me kdo ne bo krivo razumel: ne zavzemam se za to, da bi manualnega delavca podcenjevali, saj je on tisti, ki ustvarja materialne dobrine družbe, pač pa za to, da poleg manualnega delavca damo primerno mesto tudi intelektualnemu delavcu, saj vzajemno ustvarjamo dobrine: učitelj »producira« izobraženega človeka, katerega potrebuje naša industrija in obrt, inženirji ter tehniki vzajemno z delavci ustvarjajo materialne dobrine za družbo. Treba bo najti sistem šolstva, ki bo res pripomogel do višje izobrazbe širokim ljudskim množicam, saj je izobrazba temelj družbenega napredka.

Učni načrti in predmetniki

Važen razlog učno-vzgojnih neuspehov je tudi učni načrt. Novi učni načrt je vsekakor mnogo boljši kot so bili prejšnji, ki so bili večinoma preobširni, prenatrpani in neživljenjski. Učni načrte smo tudi menjavali, preden smo jih na terenu dokončno preizkusili. Pri sestavi sedanjih učnih načrtov je sodelovalo več učiteljskih društev in učiteljev praktikov. Žal, da smo jih dobili prepozno. Prepozno dospel učni načrt povzroča vedno veliko zmedo. Primer: v začetku šolskega leta je bil uveden novi predmetnik v V. raz, učili pa bi naj po učnih načrtih iz prejšnjih let. Predmetnik in učni načrt se nista skladala; predmetnik je predvideval ročno delo v V. raz, v starem gimnazijskem učnem načrtu ni bilo ročnega dela. Čez 2 meseca je bil uveden stari predmetnik in stari učni načrt. Komaj je minulo 14 dni pa je stopil v veljavo novi predmetnik in učni načrt. Takaka praksa nam ni v čast.

Učni podrobni učni načrtov naj bi se dijaki učili v učiteljski (metodiki). Sedanji učni načrt ni »prelahka« in ne vem, če ni še preveč obširen. Za II. raz. je prosti spis še težak. V III. in IV. raz. bi bilo dati več poudarka razrednim spisom in posebno še obnovam. Naučiti moramo učence spoznavati bistveno in nebiestveno v berilih ter vaditi z njim obnove v skrceni in razširjeni obliki. Uvedba domoznanstva je primerna. Tu pa naj učitelj res spozna »doms«, mislim okoličnic, sicer bo domoznanstvo spet obviselo v zraku. Zgodovina v IV. raz. je znatno skrajšana, vendar si učiteljstvo s knjigo ne more dovolj okoristiti. Tudi snov v zemljepisju in prirodopisu je primerna. Nekoliko zahtevnejši je učni načrt višje osnovne šole. Za podrobno obdelavo učnih načrtov bi bila potrebna posebna razprava ali članek. Hotel bi nanizati le nekaj splošnih priporočil.

Kot sem že omenil je novi učni načrt znatno boljše. Moram pa pripomniti, da je tudi stari učni načrt učiteljski-praktični s pridom uporabljal. Žal se učiteljstvo vse preveč šablono in birokratsko drži celo razvrstitev učne snovi. Vsak učitelj bi moral v podrobnem učnem načrtu izdelati praktičen in življenjski podrobni učni načrt, t.j. iz izkušenj izpustiti nebiestveno, upoštevati kulturne, gospodarske, socialne in druge prilike kraja, učencevovo duševno sposobnost, vpliv letnih časov (naravnost v naravi) itd., pa bi bil tudi stari učni načrt primeren. Nekaj takih vaj v sestavi praktič-

ni podrobnem učnem načrtu je treba upoštevati načelo: manj, pa dobro! Utrditi čitanje, vaditi pripovedovanje in navajati deca po primerno izražanje, predelati obnove, naučiti poštovanke, mnogo ustno računati in utrditi 4 rač. operacije. To naj bo osnovno pravilo osnovne šole. V ostalih predmetih pa obdelati bistvene elemente ob nazornem in življenjskem pouku. Predvsem naj učitelj upošteva otrokovo duševno zmogljivost in povezanost z življenjem kraja. Učitelj naj pozna stare otrok. prilike v katerih živi otrok in vse elemente kraja, ki pozitivno vplivajo na izobrazbeni in vzgojni nivo pouka

Pišimo krajevne kronike

Ce listamo po šolskih kronikah, najdemo v njih skoraj izključno le opis šolskih dogodkov in kvečjemu še kaj o vremenu in letini, drugega pa nič, kakor da bi bila šola ustanova brez zveze z dogajanjem izven nje. Ker pa temu ni tako in velja: iz življenja za življenje je treba prenehati s šolskimi kronikami v dosedanjih obliki in začeti s krajevnimi kronikami. Pri tem se ni treba bati, da bi prišli navzkriž z navodilom za spisovanje šolskih kronik.

Krajevna kronika je za učitelja še bolj zanimiva ko šolska kronika. Precej časa traja, da se učitelj v času razgleda, če nima pri tem opore. Vse prej pa se bo znašel, če bo na šoli dobil krajevno kroniko. Tedaj bo njegov pouk kmalu lahko življenjski in zaradi tega tudi uspešen. Zlasti velja to za zemljepisni in zgodovinski pouk, korist bodo imeli pa tudi drugi predmeti.

Solske kronike pišejo šolski upravitelji. Krajevne kronike pa lahko pišejo ti, še bolj pa bo, ako se za kroniko izbere učitelj na šoli, ki ima za to posebnost veselje. Na ugovor: že zopet učitelj odgovorjam: kdo pa? In svetujem, odložiti kaj drugega, zakaj, za kroniko ni vsak. Ako se bo delo še nagradilo, smemo pričakovati, da bomo dobili

časoma dobre krajevne kronike. Po vsem tem ni težko uganiti, kateri okoliš bo kronist proučeval in popisoval. Zajeti bo moral šolski okoliš. Tako bo vsak kraj našel svoje mesto. Preden gre kronist na delo, je potrebno, da se seznaní z navodilom, kako je sestavljati kronike, t. j., kje in kako je zbirati gradivo, kako ga je obdelati. Kolikor mi je znano, je izšlo doslej samo eno, ki ga je izdelal zgodovinsko društvo v Mariboru v Zgodovinski knjižnici kot 1. zvezek Pomožnih znanstev pod naslovom Krajevne kronike. Brošura je bila izdana leta za Stajersko in že leta 1905, zato ne ustreza našim prilikam. Zato bi bilo treba napisati novo navodilo. Dokler ga ni, je dobro, da kronist seže po krajevnih zgodovinah ali kronikah, pregleda posebno skrbno sezname virov, a tudi ne zamudi, pogledati se v knjige same. Krajevna kronika naj ima tri dele: krajevni zemljepis, krajevno zgodovino in tekoče dogodke. Za vsak del je pripravljivo, vzeti posebno knjigo, da je mogoče vpisovati izpremembe in dopolnitve iz zemljepisa v dodatku iz zgodovine pa v dodatku zgodovinske knjige. Če vsak dobili

(npr. krajevne znamenitosti, zgodovinske posebnosti, teren v spoznavanju zemljepisnih osnov, rastlinstvo in živalstvo kraja itd.) Brez življenjske zasedranosti v pouku se ne bomo mogli izogniti verbalizmu. Danes preveč urimo spomin. Kdor ga ima, napreduje, kdor ne, propade. Mnogokrat se mi zdi, da sličijo naše šole srednješkimi učilnicam, kjer se je vse učilo na pamet. Principi odtrdove aktivnosti in sodelovanja ni dovolj upoštevan. Prav tako se učitelj premalo poglobi v individualnost otroka: otrok se od otroka loči. Ta razlika ne obstoji le v nadarjenosti, temveč tudi v reakciji na vzgojna sredstva. Ta reakcija je važen čimtelj v učno-vzgojnem procesu. Če najde učitelj — to seveda ni vedno lahko — primeren način za posameznega otroka, bo njegov izobražbeno - vzgojni poseg vedno uspešen. Iz prakse lahko trdim, da je le malo podpoprečno nadarjenih otrok, večina je povprečno nadarjena. Vsi ti morajo ob pravilnem posredovanju slediti pouku in uspevati. Otrokovu sodelovanje in interes je posledično uspešnega dela učitelja. Učitelj mora znati oceniti duševno zmogljivost otrok in najti nato primeren način podajanja, dostopen duševnemu profilu njegovih učencev. Zato mora imeti učitelj pri sestavi podrobnega učnega načrta in podajanju učnega gradiva najprej v vidiku duševno zmogljivost otrok. Psihologija ni nepotrebna šara, vendar si učitelj z teoretično učiteljsko psihologijo ne more kaj prida pomagati. Treba ga je navajati na uporabo psihologije v praksi.

V zvezi z učnim načrtom bi hotel še omeniti učbenike, ki ne ustrezajo novemu učnemu načrtu. Pri sestavi moramo paziti, da bodo res služili učencem. V jezikovnih vadnicah bi bilo predvideti več vaj, ki jih bi otroci lahko reševali doma. Tudi računanje inj ino je več dobrih praktičnih nalag in manj razlage. Ta učencem ni potrebna. Zemljepis, prirodopis naj so pisani za otroke, t.j. lahko razumljivi, pregledni in kratki sestavki. Posebno važne so čitanke. Berilni sestavki naj bodo kratki, priporočeno pisani, da jih lahko učenec obnovi. Ne pozabimo na berila za obnovo (v zvezi s pisatelji).

Izbra učnih predmetov je odvisna od vzgojnega smotra. Naš vzgojni smoter je: razviti socialističnega človeka, t.j. harmonično zgrajenega, zato noví predmetnik upošteva v večji meri moralno, estetsko in telesno vzgojo ne le umsko. Z uvedbo novega predmeta — družbeno moralne vzgoje, smo tej zahtevi v neki meri zadostili. V tem predmetu posreduje učitelj učencu moralno-socialistične družbe.

Za uspešen pouk ročnih spretnosti (risanje, ročno delo) je potrebno, da te predmete najprej obvlada učitelj sam. Današnja učiteljska tem predmetom niso posevala potrebne pažnje. Učitelji le malo obvladajo risanje, o ročnem delu nimajo pojma. To pomanjkljivost bi najlaže premostili krajsi počitniški tečaji kot jih je prirejalo v stari Jugoslaviji Učiteljsko združenje. Ti tečaji naj bi bili povezani z letovanjem učiteljstva. V teh tečajih (14 do 20 dni), ki bi se formalno po strokah, naj bi se učiteljstvo usposobilo za pouk ročnih spretnosti: za ročno delo, petje, risanje. Za telesno vzgojo so taki tečaji že v teku.

O šolskem radiu na Hrvaškem

Na zahod hodimo, da bi nekaj novega odkrili in vnesli na področje slovenskega šolstva. Mogoče je takšna pot včas celo potrebna. Zakaj? Na njej se mnogokrat razočaramo in temeljito prepričamo o tem, kar je že pred tridesetimi leti nekje napisal nestor slovenskih šolnikov Matija Senkovič: »Treba se je truditi, da vzraste naša šola iz naših posebnih razmer, iz naših pedagoških izkušenj, iz naše jugoslovanske kulture, da postane tako prava vzgojna in delovna šola v modernem smislu.«

Da, treba je najprej temeljito poznati svojo lastno šolsko preteklost in sedanost, doma v Sloveniji in v bratskih republikah in šele potem iskati sprejemljivih vzorov tudi nekje v tujini. Prav takšni prepričljivi razlogi so pogladi skupino republikanskih in okrajnih šolskih inšpektorjev v mesecu novembru na obisk k bratu Hrvatom, Srbom in Makedoncem (beričlavce gov. V. Cvetka: Od Lubljane do Skoplja), da bi se od njih kaj naučili. Za naše pojava je to dokaj čudno rečeno, mar ne? In vendar se je prav to dogodilo — in se je moralo dogoditi, ker smo dostej zapirali šestkrat okoli pred lastno, domačo ustvarjalno silo in domiselnostjo. Mogoče bo prav to potovanje zdrnilo slovensko šolsko javnost, da bo začela več novega črpati iz same sebe in manj vnašati na naše šolsko področje tujih, deviznih učnosti.

Še Hrvatje so nas iznenadili, saj smo kaj hitro spoznali, da so v mnogocem prelomili v obveznem šolstvu, da je njihova reorganizacija tega in nov učni program zanj res novost, ki kliče našega priznanja. Začeli so utirati nova pota obveznemu šolstvu, ki jih je le-to že nekaj desetletij zahtevalo. Toda niso se ustavili samo ob reorganizaciji obveznega šolstva, ob vnašanju novega življenja vanj z dokaj neprednimi učnimi programi, temveč so se lotili istočasno tudi izobraževanja učnega osebja v Pedagoškem centru. Za novo je treba oblikovati tudi nove ljudi. Edino takšna pot je pravilna.

Toda moj namen ni govoriti o šolstvu na Hrvaškem, temveč o enem izmed najvažnejših šolskih pripomočkov: o šolskem radiu. Mislim, da so tudi pri organizaciji šolskega radija hrvaške prosvetne oblasti na pravi poti. O tem me je povsem prepričal pomenek z osebjem šolskega radija, ki smo se ga udeležili nekateri slovenski inšpektorji. Seveda so naš pomenek spremljale še reprodukcije posameznih šolskih radijskih oddaj, da bi dobili tako čim popolnejšo podobo njih organizacije in vsebine. Da na kratko povzamem, kar smo slišali, samo povzamem, sodbo naj si vsakdo ustvari sam.

Kakor je na Hrvaškem nekako že navada, da za razliko od Slovencev, uvajajo nekateri zdrave zamisli iz šolske prakse dokaj pogumno in na široko, so prav tako napravili s šolskimi radijskimi oddajami, čeprav je elektrifikacija v Hrvaški zajela daleko manj šolskega ozemlja kot v Sloveniji. Toda Sveta za prosveto in kulturo NRH to dejstvo ni motilo. Le-ta se je samo ovedel izredne koristi in važnosti šolskih radijskih oddaj, ovedl se je, da je treba tudi na tem področju začeti z delom, prebiti led in premostiti vse za-

četne težave, ki so se javljale na tej poti. Za prvo razdobje je SPK-NRH prevzel vse stroške, ki bi nastali pri organizaciji šolske radijske službe v Zagrebu in njegovi okolici. Tako glede nabave radijskih sprejemnikov kot glede sestavljanja in oddajanja posebnega radijskega programa za šole. Uresničitev takšnega načrta je bila povzeta posebni redakciji za šolske radijske oddaje, ki je bila osnovana pri Radio-Zagreb. Ta redakcija se je poimenovala: Šolski radio. Ena izmed njenih nalog je tudi bila, da zbere okrog sebe niz izkušenih in sposobnih učiteljev, predmetnih učiteljev, profesorjev in drugih strokovnjakov za posamezna področja učnega programa, ki naj sestavijo plan šolskih radijskih oddaj za vsa šolska leta 1953/54. Takšen plan in program sta bila sestavljena. Toda preden sta začela veljati, so bila sklicana še nešteta posvetovanja in opravljena še mnogi razgovori s prosvetnimi in drugimi javnimi delavci, ki že imajo bogate izkušnje glede uporabe radija med šolsko mladino.

V začetku šolskega leta 1954/55 je SPK-NRH pozval vse šole, ki posedujejo radio aparate, da se registrirajo pri redakciji Šolski radio in da postanejo aktivni sodelavci te redakcije. Posredoval jim je programe za šolske radijske oddaje in mesečnik: Radio v šoli. Redakcija Šolski radio pa je upoštevala vse njihove predloge glede izoboljanja šolskih radijskih oddaj. Takšnih šol, ki so se registrirale pri Šolskem radiu in začele sistematično uporabljati šolske radijske oddaje kot stalno obliko svojega šolskega dela, je bilo zaenkrat samo cca. 400. Toda njih število ob odmesa do meseca naraslo, kakor bo naraslo zanimanje sploh za šolske radijske oddaje in kakor se bodo v bodoče povečala finančna sredstva za elektrifikacijo šolskega ozemlja in nabavo radio oddajnikov za šole.

Redakcija Šolski radio je v stalni, neposredni povezavi s SPK-NRH, nadalje še z vsemi komisijami strokovnjakov, ki študirajo in pripravljajo šolske radijske oddaje, prav tako tudi z vsemi registriranimi šolami in še društvi prosvetnih delavcev ter Pedagoškim centrom. Le-ta je celo za redakcijo Šolskega radija opravil dokaj zanimivo anketo o njenih šolskih radijskih oddajah.

Učno osebje na šoli, ki razpolaga z radio aparatom in ki je torej registrirana pri redakciji

Šolskega radija, ni prav nič obvezno poslušati z učenci šolskih emisij, če smatra, da le-te ne ustrezajo njihovemu razrednemu šolskemu delu. Učno osebje lahko pisмено ali ustno vpliva na oddaje Šolskega radija, saj je z njim v stalni zvezi. Svoje mnenje o njegovih oddajah pa lahko tudi izraža na posvetih in razgovorih, ki jih v ta namen od časa do časa sklicuje redakcija Šolskega radija.

»Šolske radijske oddaje«, — tako pišejo posamezni šolniki, — »vnašajo v razred mnogo raznolikosti, veselja in vedrine. Učenci na lažji način osvajajo in bogatijo svoje znanje. Dobro pripravljeno šolsko radijsko oddajo učenci lahko spremljajo in si jo zapomnijo brez »bubanja«. Učenci se obogatijo z mnogimi novimi pojmi, širijo si svoj besedni zaklad, govorno izražanje jim postane sočnejše, izgovor in naglaševanje sta boljša, njih okus se plemeniti...«

Pri programu za leto 1954/55 je redakcija Šolski radio že upoštevala vse kritike, pripombe in mnenja poedinih prosvetnih in javnih delavcev, mnenja učencev, staršev, zaključke posvetovanj in razgovorov. O novem programu za šolske radijske oddaje pravi revija Radio v šoli.

»Otrsti se je treba klasičnih kalupov stare osnovne šole; pouk je treba kar najbolj povežati z življenjem, osvoboditi ga je treba zastarele zaporednosti, kronološke urejenosti, sistematike; treba je, da skozi šole poteče življenje, dvajseti vek z vsemi svojimi uspehi, življenje naših ljudi in naše zemlje z njihovimi ustvarjalnimi napori, doseči, da učenci v tej novi dobi kar največ razumejo, doživljajo, prežive, a da se manj učijo predmeta za predmetom po starem sistemu, ko gremo od dogodka do dogodka v času, od točke do točke v prostoru — to so zahteva, katerih realizacijo med drugim zahteva novi učni načrt naše šole.«

Temu novemu gledanju na obvezno šolo, novemu gledanju na njeno učno vsebino in način dela v njej pa je treba prilagoditi tudi šolske radijske oddaje.

Tako je program šolskih radijskih oddaj za šolsko leto 1954/55 v NRH po strukturi naslednji:

1. Književnost (bajke, basni, zgodbe, pesmi).
2. Doživljaji in dogodivščine Pante Pračka in Pere Špekulica (pouk o jeziku).
3. Veliko potovanje po domovini.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Prispevek k reformi obveznega šolstva

(Nadaljevanje s 5. strani)

ošemletno pedagoško šolo, nje-no višjo stopnjo in pedagoško fakulteto;

4. osemletna pedagoška akademija ali kakor bi se že imenovala, bi morala usposabljati učno osebje za delo v vseh temeljnih razredih obvezne šole in še za delo v njenem življenjskem okolju, v katerem se učence izživlja;
5. z organizacijo takšne šole bi morali istočasno urediti še rang in plačilni razred njenih absolventov ter še vse, kar je s tem v zvezi (zaključni izpiti, strokovni izpiti ipd.).

Prikaz osemletne pedagoške šole

Specializacija v izbranih učnih predmetih (dva, trije)	Izpolnjevanje splošne izobrazbe	Izpolnjevanje splošne izobrazbe	Višja stopnja (akademija)	Srednja stopnja
Prevalovalno in raziskovalno delo na področju pedagoške in psihološke (teorija in praksa)	Izpolnjevanje v metodiki in didaktiki izbranih učnih predmetov (teorija in praksa)	Pedagoške in psihološke skupine učnih predmetov (teorija in praksa)		
		Pedagoška skupina učnih predmetov (teorija in praksa)		

Pogoji za vstop v osemletno pedagoško šolo: uspešno končana obvezna šola (vsaj dober uspeh), moralne kvalitete, telesne in duševne sposobnosti, potrebne za vzgojni in učni poklic

Prikaz je samo tema za razpravljanje tako glede poimenovanja same šole, njene organizacije kot njene vsebine. S takšnim razpravljanjem pa je treba čimprej začeti, če hočemo skoro reformirano šolo za učno osebje v obveznih šolah.

Če bi sedaj pregledali celoten »Prispevek k reformi obveznega šolanja«, bi mogli iz njega izluščiti v glavnem naslednje:

1. obvezna šola ne sme biti odmaknjena od življenja, temveč mora biti vanj vključena in sama del tega življenja;
2. obvezna šola mora biti tudi organsko vključena v celoten šolski sistem in smotrno povezana tako s svojo predstopnjo kot srednjo stopnjo šolanja;
3. obvezna šola mora ustrezati i glede svoje organizacije i svoje vsebine demokratičnim družbenim načelom:
  - a) mora biti za slehernega mladega državljana dosegljiva;
  - b) mora le-temu brez razlike nuditi potrebno vzgojo in izobrazbo, ki ga solidno vključuje v vsakdanje poklicno življenje inmu se omogoča nadaljnje šolanje;
  - c) mora imeti, da odpravi v čim večji meri disharmonijo med učenci više in niže organiziranih osnovnih šol, svoj normalni in maksimalni učni program;
  - d) učno gradivo mora vsebovati vse elemente, ki jih zahteva zaključena, osnovna, splošna vzgoja in izobrazba na stopnji obveznega šolanja in katere do-koči glede na svoje smotre socialistična družba kot celota;
  - e) sestava učnih predmetov, predmetnih skupin ipd. v predmetniku mora ustrezati sodobnim zahtevam in potrebam življenja, upoštevati je treba vse dosedanje izkušnje na tem področju dela;
  - f) centralno vprašanje pri reformi obvezne šole pa je reformna šola za učno osebje.

Sestavil Milan Vrtačnik

F. H.

PEDAGOSKI SEMINAR STROKOVNIH PREDAVATELJEV KMETIJSKO-GOSPODARSKIH ŠOL

V Gorici je bil dne 4. januarja 1955 pedagoški seminar za strokovne predavatelje kmetijsko-gospodarskih šol. Navzočih je bilo 17: od 22 vabljenih.

Seminar je otvoril tov. inž. Horvat Andrej.

Kvalitete nazornega pouka, zgrajenega na načelih moderne analitike, je v kratkih obrisih podal tov. Liliča Bogomil.

V delu seminarja, ki je stediš diskusij, so se navzoči sporazumno gledali števila ur, ki so potrebne za predavanje v vsaki panji kmetijskega udeleževanja v siki gospodarstva šole. Poleg tega so doleteli snov, ki je po njihovem mnenju najbolj primerna in najbolj potrebna v odnosnem kraju.

Po kosilu je vodil tov. Savnig, ravnatelj nižje gimnazije v Sempetru pri Gorici, hospitacijo na Kmetijsko-gospodarski šoli v Vrtojbi. Nazorno podajanje snovi iz področja prirodoznanstva je presenetilo in obenem navdušilo udeležence seminarja.

zaznamujemo s številko in to vnesemo v besedilo, odpade zamudno iskanje.

Za razvrstitve zemljepisne snovi moremo rabiti razvrstitve, kakor jo najdemo v zemljepisnih učnih knjigah. Torej bomo govorili o legi, mejah in velikosti, nadalje o prirodni, prebivalstvu, gospodarstvu in drugih področjih.

Ker rastlinstvo ni odvisno le od podnebja, temveč tudi od zemlje, bomo za poglavjem o podnebnju vrinili poglavje o prsti. Še bolj kot poglavje o prsti bomo razširili poglavje o prebivalcih. Ne bomo se zadovoljili le s številom, temveč bomo govorili o njih s stališča narodopisca. Zato bomo razpravljali o snovni ali materialni kulturi in o običajih.

Področja nam bodo katarske občine. Opisali jih bomo glede prirode, gospodarstva in kulture.

Za razvrstitve zgodovinske snovi pa nam ne more služiti razvrstitve snovi v zgodovinskih učnih knjigah. Razvrstitve je odvisna od nabrano snovi.

Glede tekočih dogodkov je omeniti, da jih je treba opisovati podrobno. Splošni stavki ne zadovoljujejo. Razvrstimo jih lahko na dva načina: ali po vrsti kakor so si sledili ali konec leta po skupinah.

V Jurkloštru pri Celju so odprli šolo

V partizanskem Jurkloštru nad Rimiškimi Toplicami, ki je še tik pred osvoboditvijo kljuboval nemškemu nasilju, so morali partizani požgati staro šolsko poslopje, da ne bi prišlo v roke njihovemu zakletemu sovražniku. Da bi mladina po osvoboditvi ne ostala brez pouka, so domačini našli časovno in zaslonno rešitev. Na nekoli odmaknjem Marofu pri Jurkloštru so postavili leseno barako za dva razreda. V Jurkloštru samem pa so iz opuštene delavnice lesne industrije napravili začasno učilnico. Ko je leta 1952 tudi v tem poslopju nastal požar, so se učenci z učiteljem vred preselili v še manjši prostor — bivšo pisarno. Kmalu nato pa je spregovorilo ljudstvo odločno besedo: Tako ne gre več! Sezidajmo novo šolo!

Agilni in požrtvovalni predsednik pripravljalnega gradbenega odbora tov. Jože Zvegljič je s pomočjo ostalih članov in vsega ljudstva začel zbirati les in denar ter pripravljati ostali gradbeni material. Kdor ni mogel drugače je pomagal z delom in voznjami. Okrajni ljudski odbor Celje je razumel njihov klic na pomoč. Poslal je komisijo za določitev prostora, priskrbel gradbeni načrt, pomagal z denarjem in gradnja se je začela. Komaj se je pojavila novomenovana republiška komisija za revizijo projektov, je že pregledala tudi ta načrt in zaradi njegovih napak delo ustavila. Po sedmih mesecih je bil nato odobren nov projekt in čez tri tedne so zopet začeli z delom. Pod geslom: do 1. novembra 1954 mora biti zgrajena gotova, so se zopet vrgli na delo. Toda morala je priti še ena nezgoda — poplava. Odnesla je mnogo gradbenega lesa in drugega materiala. Delo se je zavleklo, toda ne predolgo. Gradbeno podjetje Savinograd iz Celja je pokazalo, da nekaj zmore in že dobra dva meseca pozneje, dne 9. januarja 1955 je bila slovesna otvoritev.

Mladina obeh zasilnih šol se je zbrala pred staro učilnico, prišla za staro, toda okrašenno šolsko tablo z napisom: »Veselo slovo od stare šole in jo v sprevidu ponesla pred novo šolsko zgradbo. Ta spoved so spremljali tudi gostje iz Celja in drugod. Predsednik občine Jurklošter tov. Franc Cerjak je pozdravil navzoče ljudstvo, došlo goste, mladino in učiteljsstvo. Uvodoma na kratko nakazani historiji šole je podal načelnik okrajnega SPK tov. Borut Rajer, svečano otvorite v šole pa je izvršil podpredsednik okrajnega ljudskega odbora tov. Miran Cvenk. Sele ogled vseh prostorov je pokazal smotnost in napredek gradbene tehnike. Prilicno, v paviljonskem sistemu zidana stavba ima tri svetle, z modernim pohištvom opremljene učilnice, izdelek lesne

industrije v Mestinju. Pred vsako učilnico je na nasprotni strani hodnika nameščena oblačilnica. Poleg pročelne ima razred tudi obestensko šolsko tablo. Električni in lasten šolski vodovod sta posebna prednost nove zgradbe. Ob hodniku se vrste učiteljska zbornica, kabinet, knjižnica in drugi stranski prostori. V stranskem traktu je velika in moderna telovadnica z novim telovadnim orodjem. K šoli sta v ozadju prizidani tudi dve družinski in dve samski stanovanji za učiteljsstvo. Marsikdo je pomislil: ali ne bo troje učilnic premalo? Za trenutno število učencev — okoli 130 — bi bilo res skoraj premalo, toda statistika pravi, da se bo zaradi ukinitve lesne industrije število učencev že v naslednjem letu zmanjšalo. Arhitekt pa pravi: Brez skrbi! Če bo treba, bomo pa nadzidali, temelji so močni.

Okoličji prilagoje slog nove šolske zgradbe trenutno kazila se dve okolnosti. Na levi poleg nje stoji v zrak goli dšmnik požigane in razpadajoče graščine. Mimo šole vodi čista poteka nekoliko vidne kakor temelji šolske zgradbe, kar napravi šolsko poslopje prenziko in nekako v zemljo vrta. Toda vse to bo

časoma odpravljeno. Graščina bo izginila, cesta pa bo poplajena, da bo odpravljen klanec. Šola bo s tem dobila primerno in dostojno lego.

Po slovesni otvoritvi in ogledu nove zgradbe, ponos Jurklošterčanov in vsega celjskega okraja, je zažvelo tudi v sosednji zadržni gostilni. Gostje in domačini z učiteljsvom ki je prihitelo pozdravit novo prosvetno postojanko, so se porazgovorili o spominih na pretekle čase. Okrajni sekretar tov. Franc Simonič pa jih je navdušil, naj bo ta šola obnem kulturnoprosvetno žarišče v borbi prekaljenih domačinov in njihovih potomcev.

Kako je človek vesel take pridobitve, ki jo zna najbolj ceniti prosvetni delavec, je od srca izrazil navzoči predsednik okrajnega Društva učiteljev tov. Janko Pogačnik. Lepo je spregovoril tudi šolski inšpektor tov. Strehovec ter s svojim prijetnim glasom obudil speče glasove navzoče družbe in tako je slovenska ljudska pesem zaključila v naši prosvetni zgodovini pomembno slavnost. Pesnik domačin Anton Potočnik je svojo prigodnico takole končal:

Tu stala bo kot bela golobica, kot spomenik sedanjih živih dni, za Tabo pa drobne se ruševine kot mrka priča mračnih sušnih dni.

J. Jakotnik

Tovarišu V. Pulku v spomin

Prvo nedeljo v januarju t. l. so na Hajdini pri Ptuju pokopali bivšega dolgoletnega šolskega upravitelja na Gorici pri Mozirju tov. Valentina Pulka.

Bil je to mož, kakršnih je malo med nami. Slovel je daleč naokoli kot najboljši učiteljski praktik. Pred prvo svetovno vojno je redno dopisoval v Popotnika. Najboljši so bili članki, v katerih je razpravljal, kako naj v šoli praktično poučujemo. Bil pa je znan tudi kot odlični čebelar in sadjar, pa tudi drugače praktični človek. Zato ni čuda, če ima šola na Gorici še danes lepo zbirko učil, posebno živali, katere je sam nagačil in še mnogo drugega.

Njegova učiteljska pot je bila polna težav, polna skrbi, borb in dela. Toda ni omahoval, šel je ravno pot, bil je kot hrast, ki ga najhujši vihar ne upogne.

Zadnje dobo svoje službe je bil nekaj let tudi okrajni šolski nadzornik za okraj Gornji grad.

Ljudstvo Zgornje Savinjske doline, katerega je učil in vzgajal, mu je še danes hvaležno za vse, kar mu je dal. In dal mu je veliko!

Ali ni to največje priznanje, najvišje odlikovanje za učitelja, če se ga ljudstvo po tolikih letih še danes spominja z največjim spoštovanjem in ljubeznijo? Da, to je največ, kar dobremu učitelju ljudstvo lahko da in prizna. Kotnik Zoriko

O RAZSTAVI otroških podob

26. decembra preteklega leta je bila v razstavnih prostorih Jakopičevega paviljona v Ljubljani otvoritev razstave otroških podob, ki jo je organizirala in priredila Zveza prijateljev mladine Slovenije. Pričujoča razstava je bila med prvimi tovrstnimi javnimi razstavami pri nas, čeprav je zamisel in organizacija razstav otroških izdelkov — ršb že zelo stara in so jo praktično izvajale posamezne šole v okviru svojih razstav ob koncu šol. leta.

Razstava je prikazala likovna prizadevanja in uspehe naše mladine na polju umetnostne vzgoje. Razstavljene so bile najboljše in nagrajene risbe mladih risarjev, učencev slovenskih šol, kakor tudi risbe otrok predšolske dobe ter risarjev začelnikov. Kljub temu, da vse risbe niso popolnoma originalne in niso predstavljale čistega znanja učencev, temveč so bile rezultat učiteljev opozoril in nasvetov, so učinkovale vendar zanimivo kot dokumenti, ki so prikazali stanje in usmerjenost risarskega pouka pri nas.

Z ozirom na metodično pot in posamezne stopnje pri pouku risanja, so bile najbolj originalne izvirne in naivne risbe otrok od 4 do 9 leta starosti. Te risbe so prikazale, kako se umetniški čut razvija pri otroku že na najnižji stopnji v primerni obliki. Sledile so jim težavnije risbe estetsko bolj razvitih in duševno zmogljivejših otrok višjih razredov osnovne šole in nižje gimnazije, pri katerih pa je bila občutena že neka priprava, ter stremenje po pravilni perspektivi, pravilnem sorazmerju, pravilnem izražanju in efektivni barvni kompoziciji. Močne, a manj zanimive in izrazite so bile risbe otrok in talentov, pri katerih pa je bila očitna umetnostna vzgoja in vpliv likovno izobraženih staršev oz. vzgojiteljev. Posrečene rešitve določenih risarskih motivov so prikazale skupinske risbe, kjer so sodelovali učenci celega razreda in skupno s posameznimi risbami, katerih večje število je tvorilo celoto, prikazali določeno risarsko nalogo.

Motivi, ki so jih mladi risarji obravnavali so v splošnem uveljavili moderna prizadevanja in načela na polju umetnostne vzgoje. Bil so svobodno izbrani in so reševali teme iz vsakdanjega življenja in mlajša, ki otroka obkroža. Tako so med temi bili zastopani portreti, risbe pčev in živali, pokrajinske risbe, risbe k posameznim pravičam ter priljubljeni kuventi in maske.

Med tehnikami, ki so jih mladi risarji uporabljali so prevladovali akvarelna, svlnčnik, barvasti svlnčnik, tuš in tempera.

Razstava je pomenila velik napredek na polju risarske

vzgoje in je vzbudila veliko zanimanje med odraslimi, kakor tudi med mladino. Zelim si še več takšnih razstav in razveseljivo bi bilo, da bi pristopilo k sodelovanju še večje število pionirjev posameznih slovenskih šol. Nekatere risbe bi potem prevzel Slovenski šolski muzej in Ljubljani in bi s tem izpopolnil svojo stalno zbirko ter ohranil gradivo kasnejšim rodovom. Obenem bi risbe prišle v poštev ob priliki internih muzejskih razstav kot dokumenti, ki bi nazorno prikazali razvoj risanja pri nas ter metode, programe in prizadevanja vzgojiteljev šol.

R. M.

PEDAGOŠKA AKADEMIJA

Kakor znano je Svet za prosveto in kulturo LRS že lani na seji dne 3. oktobra sklenil, da se ustanovi Pedagoški akademiji v Ljubljani in Mariboru, ki naj bi sčasoma prevzeli šolanje vsega učiteljsstva za pouk v osnovni šoli. Takrat je bil sprejet tudi orientacijski predmetnik kot ga spodaj objavljamo.

Ker se mora šola ustanoviti z zakonom, je sekretariat Sveta za prosveto in kulturo postavil zadevo ponovno na dnevni red seje, ki je bila 27. XII. 1954 in predložil tudi osnutek zakona. Plenum pa je zadevo ponovno odložil, ker je povsem pravilno ugotovil, da je treba vprašanje obravnavati obenem z vprašanjem ustroja in namena Višje pedagoške šole v Ljubljani.

Predmeti	Semester			
	I.	II.	III.	IV.
Obča pedagogika z didaktiko	3	3	3	—
Zgodovina pedagogike	—	—	—	3
Psihologija z logiko	6	—	—	—
Pedagoška psihologija	—	6	—	—
Metodika	—	2	5	5
Šolsko delo	4	4	6	8
Kulturno-prosvetno delo	—	—	2	2
Etika	3	—	—	—
Uvod v filozofijo	2	4	—	—
Solska higiena	—	—	2	2
Glasbena vzgoja	2	2	2	2
Risanje	3	2	2	2
Ročno delo	2	3	2	2
Telesna vzgoja	2	2	—	—
Predvojaška vzgoja	2	2	2	2
Slovenski jezik (seminar)	3	3	3	3
Pedagoško-psihološki seminar	2	2	2	2
Skupaj	30+4	31+4	25+8	25+8

Kaj je bilo sklenjeno na Svetu za prosveto in kulturo

NEKATERI SKLEPI
16. redne seje Sveta za prosveto in kulturo LRS dne 27. decembra 1954)

ZAKON O KMETIJSKO GOSPODARSKIH ŠOLAH

a) Svet za prosveto in kulturo LRS je odobril osnutek zakona o kmetijsko-gospodarskih šolah. Osnutek zakona bo predložil Izvršnemu svetu Ljudske skupščine LRS.

b) SPK je odobril kot stalno obliko izobraževanja učnega osebja vsakoletne pedagoške tečaje za kmetijske tehnike in agronome, ki imajo vsaj dvoletno prakso.

c) SPK je priporočil okrajnim (mestnim) ljudskim odborom, da postavijo stalnega inšpektorja za kmetijsko-gospodarske šole.

d) SPK je priporočil Komisiji za revizijo projektov pri Izvršnem svetu, da obvezno predvidi pri vseh šolskih novogradnjah šol tudi prostore za kmetijsko-gospodarske šole, v mestih pa za gospodinjstvo šole.

e) SPK je priporočil Kmetijski zbornici in ostalim zainteresiranim organom, da določijo polklice v kmetijstvu, ker bo to bistvenega pomena za usmerjanje mladine v kmetijske poklice.

f) SPK je imenoval posebno komisijo za pošolsko izobraže-

vanje. Naloga komisije bo, da v daljšem obdobju prouči, kako vzgajati tisto mladino mest in industrijskih središč — od 14. do 16. leta starosti — ki ne nadaljuje šolanja v splošno-izobraževalnih in strokovnih šolah.

ZAKON O PEDAGOŠKIH AKADEMIJAH

Rzprava o predloženem osnutku zakona o pedagoških akademijah je bila odložena. (Glej orientacijski predmetnik za pedagoško akademijo, ki ga objavljamo na drugem mestu).

UČBENIKI

SPK je odobril osnove komisije za pregled učbenikov na Kmetijsko-gospodarskih šolah. Člani so: ing. Berkopec, ing. Marentič Vera, Vardjan Franc, ing. Koprivšek Franc, prof. ing. Sadar Vinko, ing. Mastnak Tine, Mihelič Stane, Lovše Ivan, Tomšič Janez in Majcen Mira. Zastopnika za komunalno higieno in prehrano bo predlagal naknadno CHZ.

ODLOK O HONORARNI ZAPOSLOTVI

SPK je sklenil, da bo na eni prihodnjih sej obravnaval dopolnitve odloka o honorarni službi in delovni obveznosti v prosvetno-znanstveni službi

SLOVENSKA SLOVNICA

SPK je odobril matične Slovenske slovnice za višje razrede gimnazije, ki so jih spisali dr. A. Bajec, dr. R. Kolarič in dr. M. Rupel.

NATAŠA LAPAJNE profesorica ekonomske srednje šole v Ljubljani

V nepolnih dveh letih se je že drugič odprla zemlja in zahtevala svojo žrtve iz sredine profsorskega zbora Ekonomske srednje šole v Ljubljani. Dne 4. januarja 1955 smo se na pokopališču v Stepanji vasi poslovili od naše drage kolegice, dobre vzgojiteljice in vzorne profesorice Nataše Lapajne. Dolgotrajna zavratna bolezen, ki ji tudi sodobna zdravniška znanost še ni prila v okov, jo je mučila že dolgo časa in ji tako zagrenila zadnje leto njenega mirnega edino šoli in mladini posvečenega življenja. Kot da je ve-

V. Šmajš

O družbeni moralni vzgoji

Ze dolgo občutimo, da s poučevanjem družbeno-moralne vzgoje nekaj ni v redu. Ko se razgovarjaš s tovariši, ti potožijo, da se jim je najtežje pripraviti za uro moralne vzgoje.

Tovariši na naši šoli menijo, da naj predmet moralna vzgoja še nadalje ostane na urniku. Verjetno smo že pozabili, čemu smo terjali moralno v predmetnik.

In mnenje staršev? Ob izvedeni anketi med starši lani jih je na vprašanje: Kaj mislite o moralni vzgoji? skoraj 90% odgovorilo pritrdilno. Nekateri so celo želeli, naj bi bile dve uri tedensko. Gotovo je, da so tudi doma le na neki način občutili posledice poučevanja na eni in potrebo po moralni vzgoji na drugi strani. Ali naj potem sploh še mislimo, da je moralna vzgoja odveč?

Ne, pritožbe nas silijo le k temu, da moramo moralni pouk izboljšati. Če hočemo to, potem je treba najprej urediti vprašanje učnega načrta.

Sedanjni učni načrt z nekaj splošnejšimi stavki ni zadovoljiv. Prosvetni delavci si po njem vsak po svoje krojijo podrobne učne načrte, ki so v celoti gotovo zelo »pestri«. Učni načrt slab in še slabši odnos učitelja do tega predmeta — pa imaš pravo spakendralo.

Ce bi ne mogli v kratkem času upati na nov učni načrt, bi ponovili staro prošnjo: priročni. Le ta naj bo predvsem

metodični napotek profesorju. Kdo se je učil metodike moralne vzgoje? Ničel! Vsi drugi predmeti metodiko imajo!

Ce so ponekod napravili čez moralno že križ, naj nas to nič ne moti. Če hočemo

dobro vzgojenega človeka, do brega člana socialistične družbe, bo vsak pomislek na črtanje odpadel. Danes bi odstranitve moralke pomenila korak nazaj!

Učila

Na občnih zborih in ob drugih prilikah se iz vrst prosvetnih delavcev pogosto slišijo pritožbe, da nihče ne skrbi za informacije glede učil, ki prihajajo na trg in zaradi tega zlasti oddaljene šole ne morejo pravočasno in smotno izkoristiti sredstev za učila. Zato bomo odslej v »Prosvetnem delavcu« sproti objavljali sezname učil, ki jih bodo napovedala podjetja in trgovine z učili. DZS se je obvezala, da bo ta učila šolam dobavljala, želi pa, da bi interese vnaprej spotočili, na katera učila letno računajo. Doslej smo prejeli proizvodne plane naslednjih učil za leto 1955:

TEHNOLOSKE ZBIRKE:

Od rude do železa, Od kremenca do stekla, Freziskus mineralov s punalko. Izdelovanje papirja. Nastanek plodne zemlje. Od tekstilnih rastlin do blaga. Domači les — v lesu z ljubim, listu in plodu. Polivinilklorid — plastična masa, gradbeni material. Nafta in njeni derivati. Zitarice in njih poraba.

ZEMLJEVIDI IN OSTALA UČILA:
Stenski zemljevid Slovenije 1 : 150.000. Ročni zemljevid Slovenije. Diagrami P-3. Osnove elektrike. Osnove magnetizma. Osnove za opuske prirodni ved. Orodja za ročno delo. Šolska tabla s stolom. Viseča šol. tabla 230x115. Šol. listna tabla 150x115, 2x75x115. Vitrine za učila in knjige. Labo-

ratorijske mize: za fizikalni kabinet, za kemijski kabinet. Stampilke iz gumija: FLRJ, Evropske, Balk. polotoka. Stojala za epruvete: — 6 luknjic, 12 luknjic. Semimikrometoda — pribor, kemikalije. Relief FLRJ — 1 : 600.000, 1 : 500.000. Relief osnov geografskih pojmov. Razni mali reliefi. Slep kart: FLRJ in Balkanskega polotoka — na lesnitu. Reliefi: presek skozi vulkan, gejzir. Stenske karte: FLRJ, sveta, Avstralije z oceanijo, Sredozemlja, Azije, planjotobi, Evrope, Sev. Amerike, Juž. Amerike, osnov geografskih pojnov. Globusi: indukcijski, fizični z in brez meridiana, politični. Ekonomska karta FLRJ. Sten. zgodovinska karta Rimskega cesarstva — vel. 140x220. Stenska ekonomska karta sveta. Atlas — 8 kart. Razine slike. Toplomeri: sobni —10 +50°C, —20 +100°C, okenjski: topli: —3 +50°C, Industrijski topli, ravni —30 +110°C, kemijski topli, s ključko —10 +110°C, »kopalni« toplomeri.

Dobim zgoraj navedene karte večinoma tiskajo v Zagrebu, napovedujejo v Beogradu že za leto 1955 3 stenske zgodovinske karte: Jugosl. dežele: 1804—1941, — v 12. in 13. svtol., — v 14. stol. Do konca šolskega leta nameravamo izdelati še naslednje stenske karte: Jugosl. ozemlje v rimskem času, dobi preseljevanja narodov, v 10. stoletju, v 11. stol., v 15. stol. in v 16. — 18. stol. Od Ljudske tehnike LR Hrvatske smo prejeli obvestilo, da je Zveza gradbenikov Hrvatske izdala Album za maketiranje »Titova rodnina kuca« in priročnik »Kako se građe model in makete«. Album je izdelan v barvah in stane 250.— din.

dela, da njena življenjska naloga še ni končana, da jo pričakuje še mnogo mladih ljudi, da bi jih vzgajala in jim odpirala bogate zkladnice svojega jezikovnega znanja, se je naša Nataša junaško upirala svoji težki bolezni in sedaj je omahnila. Mi vsi in naš mladina odkrito žalujemo za to mirno, vedno ljubavno, požrtvovalno in nesebično tovarišico, ki smo jo vsi cenili in imeli radi. Komaj 49 let stara se je za vedno poslovila od nas. Polnih dvajset let je svoje sile in sposobnosti posvetila šoli in svoji mladini, ki ji je bila vedno tako pri srcu. Svojo profsorsko službo je po diplomni na filozofski fakulteti ljubljanske univerze nastopila leta 1934 na gimnaziji v Kranju, prišla nato na II. realno gimnazijo v Splitu in leta 1940 na realno gimnazijo v Sibeniku, kjer jo je zdelala okupacija. »Ker nisem hotela služiti okupatorju,« je sama napisala v svojem življenjepisju, sem do meseca marca 1944 bila brez službe. Takrat je zopet nastopila službo na Dvorazredni trgovski šoli v Ljubljani odkoder je po ukinitvi te šole prešla v stalež profesorje Ekonomske srednje šole v Ljubljani, kjer je bila do svoje upokojitve zaradi neozdravljive bolezni pred dvema mesecema. To je samo bežen in skromen življenjepis vzorne prosvetne delavke, ki se je tudi sama vedno odlikovala po svoji skromnosti.

Fr. Toš

Poverjenikom, Mladinske knjige

IZDANE KNJIGE V MESECU JANUARJU IN FEBRUARJU

Knjižnica »ČEBELICA«

Osmi zvezek: MOJCA POKRAJČULJA, pravljica slikanica s štirimi večbarvnimi slikami in več enobarvnimi. Je že izšla.

Deveti zvezek: KDO JE NAREDIL VIDKU SRAJČICO, Levstikova pravljica izide v začetku februarja.

Deseti zvezek: MARELIČIN SIN. Izide konec februarja. Vsaka knjižica stane samo 50 din.

Knjižnica »SINJI GALEB«

Dvajseti zvezek: Karel Čapek: DEVET POVESTI IN ENA POVRHU je že izšla.

Enaindvajseti zvezek: Josip Jurčič: DOMEN. Izide konec januarja.

Dvāinvajseti zvezek: R. L. Stewenson: ČRNA PUŠČICA, I. del, izide sredi februarja. Cena broš. 90, vezanim izv. 150 din.

Knjižnica »PRAVLJICE IN PRIPOVEDKE«

Braća Grimm: ZABJI KRALJ IN DRUGE PRAVLJICE. Knjiga vsebuje izbor 60 najlepših pravljic (Mizica pogrni se, Pepelka, Janko in Metka, Rdeča kapica, Zabji kralj in druge). Je že izšla.

Knjižnica »POTOPISI«

France Bevč: KAVKASKE PRAVLJICE — izide sredi februarja.

POTOVANJA MARKA POLA — razprodano!

Stefan Zweig: MAGELAN — je že izšla.

F. Nansen: PREKO GRUNLANDIJE. Izide konec februarja.

Knjižnica »IZ ŽIVLJENJA ŽIVALI«

Vsa knjižnica (štiri knjige) bo izšla do konca šolskega leta. Naročnike prosimo, da nam zamudo oprostite.

Vse knjige so po 300 din.

RAZNE KNJIGE

Fran Levstik: MARTIN KRAPAN, cena za vezano knjigo 290 din, broširane knjige po 190 din so razprodane.

Johanna Spyri: HEIDI (povest o deklici), cena 280 din.

Jože Kranjc: NEVENKA IN SONCE (6 igrice) 120 din.

G. Bertinetti: JURE IN NJEGOVA UŠESA — zgodba o dečku, kateremu je bilo učenje trn v peti. Cena za vezan izvod 290 din.

J. Jovanovič-Zmaj: CEKIN — s barvnimi risbami Jožeta Čiuh.

POD TO GORO ZELENO — večbarvna slikanica, ilustriral Tone Kralj.

Vse poverjenike opozarjamo, da knjigam ne smemo prilagati položnic; naprošamo jih saj se zato poslužujejo položnic, ki jih bomo prilagali mladinskim listom, ali si pa nabavite prazne položnice in navedite našo številko 604-T-67.

Zaradi raznih tehničnih ovir smo morali program nekoliko spremeniti. Vse poverjenike in naročnike prosimo, da nam to oprostite.

ZALOŽBA »MLADINSKA KNJIGA« LJUBLJANA, Tomšičeva ulica 2

Od Ljubljane do Skoplja

(Nadaljevanje in konec)

Kdor vsaj malo ne pozna makedonske preteklosti, bo le težko razumel in pravilno vrednotil napredek, ki ga je doživela Makedonija v desetih letih po osvoboditvi. Danes si lahko ogledate v Skopju in po vsej Makedoniji makedonsko šolstvo — makedonske osnovne šole in osemletke, gimnazije, učiteljska, strokovne šole in univerzo. Tudi manjšinske šole imajo: turške in arnavtske, vse od osnovnih šol do učiteljskih. Toda vse do nekaj let nazaj, to je v času predarabske Jugoslavije, Makedonija ni imela niti ene makedonske šole. Makedonski učitelji niso smeli poučevati doma, t.j. v Makedoniji, temveč daleč nekje v Srbiji, Crni gori ali Bosni. Samo slučajno je se po edincem včasih posrečilo, da so lahko prišli poučevati na — srbsko šolo — v Makedoniji, če so bili včlanjeni v pravi politični stranki. Se več. Makedonski jezik se ni smel uporabljati niti v uradu, trgovini ali gostilni, še na ulicah je bil prepovedan.

Vse to so mi pripovedovali tovariši v Skopju. Brez sovražstva sicer, toda vendar je bilo v pripovedovanju nekaj grenkobe. In, če gledaš z oddaljenimi očmi na moderno, napredno Skopje, ki je v zadnjih letih zrastle v veliko, utripajoče mesto in ga preko Vardarja povežeš s številnimi mostovi s stari turškimi Skopjem ter tako okoli trdnjave na hribu, kjer je danes lepo urejen muzej narodne osvoboditve, stisneš preteklost in sedanjost v celotno sliko, dobiš plastičen in barvit prikaz Makedonije. Makedonije, ki se je izirgala iz tal in ozarjenih lic raste k soncu. Če si videl in razumel v duhu to sliko, boš razumel tudi vse ostalo, ker je samo naravna posledica in rezultat tega dejstva.

SKOPJE

Skopje je pravilno ime. V njem smo si ogledali dve veliki osemletki, od tega eno manjšinsko-turško osemletko »Tefeyüs« (beseda pomeni po naši: izvor znanja), ki ima 23 oddelkov, od tega 12 nižjih in 11 višjih, v katerih je za 900 učencev v 13 učilnicah. Ta osemletka je bila zgrajena po osvoboditvi. Poleg te imajo v Skopju tudi arnavtsko osemletko. Tudi to so zgradili v zadnjih letih, dočim za makedonske otroke ni bila v samem Skopju zgrajena nobena nova šola. Tako imajo manjšinske šole pouk v treh, celo v štirih izmenah.

Turška manjšinska šola je lepo poslojpe. Ima veliko dvorano za proslave in prireditve, pevsko sobo, kabinete, učilnico za otroke, veliko, toda še neurjeveno dvorišče. Skratka, vse pogoje za uspešno delo in razvoj, če izvajamo pomankanje učil. Toda, moramo pripomniti, da imajo na razpolago precej kemikalij, s potrebnimi pripravami za pouk kemije, vse večinoma z angleškimi ali ameriškimi oznakami, kar smo našli tudi že v beogradskih šolah. Razumljivo je, da je na tej šoli več učiteljev, kakor učiteljev, vendar ima šola ravnateljico, ki nam je med drugimi povedala, da se starši zanimajo za šolo zelo malo, ji ne nudijo skoraj nobene pomoči in le redki prihajajo na roditeljske sestanke.

Drugi dan našega bivanja v Skopju smo se odpeljali s starinskimi enonadstropnimi londonskimi avtobusi v 10 kilometrov oddaljeno osemletko v kraju Dorče Petrov. Kraj je industrijsko-delavno mesto. Osemletko obiskujejo v tem mestecu tudi učenci iz sedmih okoljskih šol, ki imajo samo nižje osnovne šole. V samo osnovno šolo hodijo učenci iz bližnje okolice do treh kilometrov daleč, v višje razrede pa peš do 7 km, z vlakom pa tudi do 23 km oddaljeni. Poslojpe je sicer novo, toda v precej slabem stanju. Poleg šole je zelo velik vrt s sadovnjakom. V vseh razredih najdemo podobo maršala Tita in barvasto podobo njegove rodne hiše. To pa je tudi ves okras, ki za nas kaže beline učinkujo na človeka hladno in neugodno.

Če bi skušal danes objektivno oceniti vtise, ki sem jih dobil v šolah Skoplja in njegove okolice, se še vedno ne morem iznebiti prvotnega vtisa, ki sem ga dobil tam v tistih dneh. Namreč, da so iz nič storiili nekaj izrednega, si v kratkih desetih letih zgradili svoje šolstvo, da posvečajo veliko skrb in ljubezen razvoju osemletke, gimnazije in strokovnega šolstva, da pa je pri osnovnem šolstvu, na katerem bi morala stati veličastna šolska zgradba, razen materialnih osnov, ostalo vse nedogodno, nedograjeno in celo do neke mere potonjeno ob stran. Seveda je to samo moj osebni občutek. V kolikor pa je nepravilno, bi si upal trdit, da je krivdo težko doletiti. Nekaj je gotovo v ev. nerazumevanju prosvetnih oblasti za osnovno šolstvo, v premali šolski izobrazbi prosvetnega kad-

ra, v splošni zaostalosti, ki je posledica preteklosti, pa tudi v prekratnem času za temeljito in sistematično zgradbo celotnega šolskega sistema. Drugi del pa moramo verjetno pripisati tudi učitelstvu, ki še nima v sebi takšne sile in povezanosti, kakor n. pr. pri nas ali na Hrvaškem, kjer do neke mere še obstaja in daje celotni osnovni šoli svoj pečat in jo pravilno postavlja v središče družbene pozornosti. Da pa je ugotovitev pravilna vsaj do neke mere, mi potrjujejo izjave tovarišev, ki so obiskali gimnazije in učiteljska. V njih so našli izredno skrb za napredek, šole so opremljene dobro, pouk je bil tudi strokovno kvaliteten, med dijaki in profesorji pa vlada prisrčen in topli odnos. Iz njihovega pripovedovanja naj navedem posebej še to, da na učiteljsku v Skopju usposablja kandidata za samostojno izdelavo učil: reliefov, zemljevdov, prepranjanje živali, za delo v biblioteki itd., torej za življenje, ki ga bodo morali v sedanjih makedonskih pogojih živeti in kot prosvetitelji voditi in uravnava.

Zanimiva je v Skopju šolska inspekcija. Skopje ima približno isto število prebivalcev, kakor Ljubljana in tudi enako število oddelkov. Te oddelke inšpicirajo štirje inšpektorji, tako, da eden inšpicira samo prve razrede, drugi samo druge itd. Tudi v Makedoniji učitelji ne delajo priprav na pouk, ne poznajo »Tehnika« — podobno kakor v Srbiji. Tudi makedonski učni načrti se le malo razlikujejo od srbskega.

Razen šol pa smo obiskali tudi otroški vrtec. Zgrajen je v starem delu mesta, sredi starinskih, razpadajočih delavnic in stanovanjskih hišic, od katerih so nekaj poslopj morali porušiti, da so dobili primeren prostor za vrtec. Zgradbo in dvorišče so morali obdati z visoko betonsko ograjo, da so jo zavarovali pred uničenjem. Tu se je v praksi spopadel progres z zaostalostjo. Ko gledaš nasmejene otroke s fesi in opankami, ki veselo brodirajo po blatnih cestah, ki se vračajo domov, kar čutiš zmagovalno moč napredka, ki si utira pot v mladega, novega človeka. Dva nova, velika otroška vrta so zgradili v Skopju po osvoboditvi. V Sloveniji nimamo menda nobenega, ki bi se mogel primerjati z njima. Lepo poslojpe, s šestimi, svetlimi in udobno urejenimi sobami, veliko dvorano, jedilnico in ostalimi prostori. Pred poslopjem je velika terasa za igro na prostem, vse pa je obdano s širokim zelenim pasom vse do žicne ograje, za katero se stiskajo nizke hišice s strehami, ki se skoraj dotikajo zemlje. Vzgojiteljske so same mlajše možičke. Vse so diplomirale na učiteljsku po osvoboditvi. Na učiteljsku se namreč v četrtem letniku študij loči za učitelje in vzgojitelje, prva tri leta pa je študij skupen. Vzgojiteljske so nam pripovedovale o svojem delu z veliko ljubeznijo. Učilnice, oz. igralnice pa so opremljene vsaj tako, če ne boljše kakor v naših najboljših vrtech.

O čem bi še pisal, da bi bila barvita slika Skoplja, ki se mi je vtisnila v spomin, popolnša in dovolj osvetljena? O bogatih in lepo urejenih muzejih, ki tuju pričarajo bogato kulturno dediščino iz makedonske preteklosti in junštvo makedonskega ljudstva za progres in svobodo? Ali o razstavah sodobne makedonske likovne umetnosti v starinski zgradbi, ki je nekot služila mogočnim turškim velikašem kot kopalnica? In nazadnje o cerkvi sv.

Spase, ki je ena sama umetniška in pred katero je sarkofag z ostanki velikega Makedonca Goce Delčeva — in številnih možejah z vitkimi minerali — in krasnih narodnih nošah, ki so na tržni dan preplavile moderno zgrajeno novo Skopje? Vse se zliiva v enotno sliko Makedonije in njenega ljudstva, ki raste, živi in dela za napredek Jugoslavije in vsega človeštva, ki že krepko dohaja nas »naprednejše« in nas tudi v marsičem že prehiteva.

Nekatere zanimivosti iz makedonske prosvetne problematike. Na razgovoru, ki ga je organiziral republiški svet za prosveto, smo izvedeli mnoge zanimivosti iz prosvetne problematike, ki so bistveno drugačne, kakor pri nas ali celo v ostalih republikah.

Tako imajo na republiškem svetu sicer dva inšpektorja za srednje šole, dva za osemletke in dva za strokovne šole, nimajo pa predmetnih oz. strokovnih inšpektorjev. Za enkrat si pomagajo s pomožnimi inšpektorji, ki so večinoma univerzitetni profesorji in profesorji VPS. Ti so tudi običajni predsedniki matur. — Tudi v Makedoniji na razpis niso mogli dobiti ljudi, ki bi želeli postati inšpektorji, ker ni urejen njihov materialni in službeni položaj. Podobno je tudi z mestni direktorji in upravitelji šol in ostalih prosvetnih ustanov.

Pač pa republiški svet uspešneje in pametneje rešuje personalno politiko na šolah, kakor v ostalih republikah. Za vsa leta po osvoboditvi daje visokoločilcem, ki študirajo »kritične predmete«, primerne študijske in sklepe z njimi pogodbe, s katerimi se obvezujejo, da bodo po končanem študiju šli za določeno dobo na mesto, kjer bo potreba. Tako imajo tudi na težjih mestih sorazmerno enakomerno in pravilno razmeščene učne moči.

Med okrajnimi svetovi in republiškim svetom je tudi tukaj premočno povezave, okrajnih inšpektorjev je premočno, situacija na terenu pa pozna republiški svet samo iz sejinj zapiskov in polletnih poročil, katera mu pošiljajo sveti in šolski inšpektorji.

Družbeno upravljanje šol in prosvetnih ustanov je šele v fazi razgovorov. Tudi roditeljski sestanki še niso na taki višini, kakor v ostalih republikah. V kolikor stariši sploh prihajajo na sestanke, je to ob sklepu polletja ali šolskega leta. To velja zlasti za arnavtske in turške šole.

Makedonija ima sicer uveljavljeno osemletno obvezno šolanje, toda v praksi se to izvaja samo v mestih in večjih krajih, povsod drugod pa obiskujejo otroci šolo samo štiri leta. Po izjavi tovarišev na republiškem svetu dovrši osemletno šolanje ca 25% vseh šolobveznih otrok. V prejšnjih letih, ko so bili na razpolago internati, je to število doseglo do 35%. Odkar pa so internati postali zavodi s samostojnim financiranjem in morajo stariši vzdrževalno plačevati, so morali mnoge ukiniti in številno je svede padlo. V oddaljenih vaseh je tudi še precej primerov, da starši otrok sploh ne pošiljajo v šolo, v krajih, kjer živijo muslimani, pa lahko dekleta obiskujejo šolo samo prva štiri šolska leta.

Kakor v vseh republikah, vlada tudi v Makedoniji v počevanju tujih jezikov anarhija, ki jo bomo morali reševati pač skupno. — Za učila so dali doslej velika sredstva, podarjajo pa, da še vedno premalo. Zanimivo je, da so vse

srednje strokovne šole, tudi učiteljska, v republiškem proračunu. Tudi celotno personalno politiko, v teh šolah vodi rep. svet za prosveto, dočim skrbijo za ostalo šolstvo okrajni inšpektorji (Skopje) ali učiteljska (Skopje, Bitolj, Štip), ki so centri za izposojanje filmov in projektorjev ostalim šolam. Šolski radio se v Skopju šele formira, toda v komisiji za šolske ure bo obvezno sodeloval tudi eden izmed republiških inšpektorjev.

Za izobraževanje prosvetnih delavcev v zadnjih letih niso storili mnogo. Imeli so nekaj seminarjev in krajskih tečajev za predmetne učitelje in profesorje, za učitelje samo nekaj kratkih tečajev za ročna dela, za prepranjanje in fizikulturo. Več pa so pomagali učiteljem-tečajnikom. Za njih so se in še vršijo seminarji, v katerih predelavajo snov, ki je predpisana za učiteljska (tudi za nižje gimnazije, če nimajo redne nižje izobrazbe), nato pa tečajniki polagajo privatne izpite za vsak posamezni razred in nazadnje diplomski izpit.

Posebej pa moramo omeniti gradnjo novih šol. V letih po osvoboditvi je Makedonija zgradila do danes 550 novih šolskih poslopj. Pretežno so to osnovne šole, precej pa je tudi modernih, velikih osemletk. Zal pa pri gradnji niso sodelovali zdravstveni organi, kar je velika škoda. Poleg tega so večino starih šol v teh letih adaptirali in postavili, tako da imajo danes šolska poslopja v velikem delu v lepem redu. Večino sredstev za vsa ta velika dela so dali svede okrajni in občine. Toda, šest in pol milijarde je prispevala tudi republika! Velikansko delo, ki ga je v kratkih desetih letih v tem pogledu izvršila Makedonija, vzbuja naše spoštovanje in zasluži priznanje. Razumevamo pa ga boljše, če vemo, da ima Makedonija manj prebivalcev, kakor Slovenija (1,300.000) in da ima vsa Slovenija po podatkih iz leta 1951/52 skupno 987 šolskih poslopj (brez gimnazij) in da smo mi zgradili po osvoboditvi 41 novih šolskih poslopj, od katerih pa še 12 ni dokončanih. Dodajmo še to, da je po istih podatkih bilo za ca 70% naših šol zgrajenih pred l. 1918., razen tega pa je bilo v tem razdobju (1951/52) 35% šol brez električne razsvetljave in ca 90% potrebnih naprav. Seveda pa se je to zadnje, od takrat do danes precej izpremenilo.

Povsod, kjer smo hodili, smo se zanimali svede tudi za materialni položaj prosvetnih delavcev. Osnovne plače so povsod v državi enake. Vendar pa s tem ni rečeno, da je tudi življenjski nivo prosvetnih delavcev povsod na isti višini. Recimo v Beogradu se do novembra niso plačevali vzvišanih staniar, kakor pri nas, v Skopju pa smo imeli priložnost, da smo se zeznanili tudi s cenami nekaterih življenjskih potrebščin. Za primerjavo naj navedem, da je bila govedina po 140 din, zelje, por, čebula po 15 din za kg, silovka v gostilni po 160 din za liter, riž po 180 din, veliko gos pa mi je na trg ponujala kmetica za 500 din. Tudi čedne copatke, ki stanejo v Ljubljani 1500 din, lahko dobiš v Skopju za 650 din. Pa pustimo to ilustriranje in pogledimo nekoliko po republikah!

Dodatke, ki jih je za prosvetne delavce potrdil v oktobru lani izvršni svet LRS, je imela do srede novembra v celoti urejene samo Slovenija. V ostalih republikah so bili do takrat urejeni samo še deloma, pač pa so ponekod predvidevali, da jih bodo uredili še boljše, kakor pri nas.

V Srbiji do takrat, ko smo bili mi tam, vprašanje dodatkov še ni bilo rešeno, t.j. Svet za prosveto in Izvršni svet predloga, ki je bil podoben kakor pri nas, še ni obravnaval oz. sprejel. Bolje pa je bilo to vprašanje rešeno v Makedoniji, kjer so že dobivali funkcijske dodatke po novi uredbi (na osn. šolah po 500 do 2000 din), honorarji na srednjih šolah so od 180 do 200 din na uro, za težka mesta od 1000 do 3000 din, za delo v enorazrednicah in v kombiniranih oddelkih pa od 1000 do 4000 din (pri nas 3000din).

Kakor pri nas, je zelo težko in občutljivo, v vseh republikah vprašanje šolskih inšpektorjev, t.j. ureditve njihovega materialnega položaja. Kako ga rešujejo drugod?

V LRH inšpektorjem se niso priznali funkcijskega dodatka, pač pa dobivajo plačo, kakor pri nas (5000 din). Razen tega

OPOZORILO

Opozorjamo bralece, da bo naslednja številka prinesla še ostalo gradivo z občnih zborov naših združenj. Izšla bo čez štirinajst dni na šestih straneh.

Uredništvo

POZORI V VSAKO KMEČKO HIŠO DOBRO SLOVENSKO KNJIGO!

Založba Kmečka knjiga v Ljubljani je letos razširila svoj knjižni program. Obogatila ga je s takimi deli, ki so našemu človeku nujno potrebna za spoznavanje strokovnih kmetijskih vprašanj pa tudi za razširitev splošnega znanja. Leposlovni del pa je izbran tako, da bo nudil bralec v pogled v zakladnico slovenske besedne umetnosti ter ga seznanil s problematiko preteklosti in sedanjosti. Založba pa tudi ni pozabila na mladino. Dala ji bo dvoje del visoke umetniške vrednosti, ki sta znani po vsem svetu, pa tudi domačo mladinsko povest.

Leta 1955 bo založba »Kmečka knjiga« izdala naslednja dela:

A. UČBENIKI ZA NIŽJE KMETIJSKE IN KMETIJSKO GOSPODARSKE ŠOLE:

1. Prof. Ivan Lovše: BIOLOGIJA.
2. Prof. Ivo Zobec: KMETIJSKA KEMIJA.
3. Ing. Anton Marolt: TEHNIKA V KMETIJSTVU.
4. Ing. V. Stern-prof. R. Turk: UPRAVLJANJE KMETIJSKIH GOSPODARSTEV.
5. Prof. Franc Vardjan: POLJEDELSTVO.
6. Prof. Franc Vardjan: VRTNARSTVO.
7. Prof. ing. Franc Kropivšek: ŽIVINOREJA I. — Splošni del.
8. Prof. ing. Franc Kropivšek: ŽIVINOREJA II. — Posebni del.
9. Ing. Gvido Fajdiga: TRAVNIŠTVO in PASNIŠTVO.
10. Anton Flago: SADJARSTVO.
11. Tit Dobersček: VINOGRADNIŠTVO.
12. Ing. J. Jerman-ing. R. Erker: GOZDARSTVO.

B. STROKOVNE KNJIGE:

1. Ing. Miško Judež: KLETARSTVO.
2. Jože Likar: NAŠ CVICEK.
3. Anton Flago: OSKRBOVANJE SAD. DREVJA.
4. Vladimir Koprivnikar: RAZMNOŽEVANJE SADRNEGA DREVJA.
5. Ing. Franc Ločniškar: PERUTNINARSTVO.
6. Ing. Zvezka Rihar: ČEBELARSTVO.
7. Dr. Leon Kocjan: BOLEZNI ODRASLIH ČEBEL (Pršičavost).
8. Ing. Franc Mikuz: TEMELJI IN METODE ZLAHTNENJA RASTLIN.
9. Ing. Gvido Fajdiga: ČREDNSKA PAŠA.
10. Fran Trček: KMEČKI DOLGOVI V SLOVENIJI.
11. Fran Trček: DELOVNA SILA V KMETIJSTVU.
12. Fran Trček: KALKULACIJE V KMETIJSTVU. (Metodika za izračunavanje investicijskih in proizvodnih stroškov in dohodkov).
13. Fr. Jecelj: KOTNI PLAN ZA KMET. ZADRUGE.
14. VZGOJA OLNJIC.
15. Ing. Rihard Erker: GOZDNO SEMENARSTVO IN DREVENICARSTVO.
16. Ing. Rado Kregar: POVRŠINSKA OBDELAVA LESA.
17. Ing. Dolfe Cizelj (v tisku): KRMLJENJE DOMAČIH ŽIVALI.
18. Čutnik-ing. Oto Muck (v tisku): REJA GOVEJE ŽIVINE NA PROSTEM.
20. Ing. Vilko Masten (v tisku): VARSTVO RASTLIN S KEMICINIMI SREDSTVI.
19. Dr. Simon Zibert (v tisku): HIGIENA DOMAČIH ŽIVALI.
21. Dr. Franjo Janežič: KROMPIRJEV RAK.
22. Prof. dr. B. Vovk (v tisku): UMETNA GNOJILA.

C. LEPOSLOVNE KNJIGE:

1. SLOVENSKA PROZA SKOZI STOLETJA.
2. Ivo Zorman: TRIJE BORJANI.
3. Stane Lapuh: ZENA S POLJAN. Zgodov. povest.
4. Josip Jurčič: DESETI BRAT. Bogate ilustracije.
5. Iv. Ribič: GOZDOVI SO MI POVEDALI V tisku.
6. SLOVENSKE BALADE IN ROMANCE. V tisku.
7. Anton Ingošič: TVEGANA POT. Mladin. povest.
8. Aleksej Tolstoj: ZLATI KLJUČEK. Za mladino.
9. M. Kinnan Rawlings: V POMLADI ŽIVLJENJA. Za mladino.

Vse tri mladinske knjige bodo bogato ilustrirane.

Č. POUČNA KNJIZNICA:

1. Dr. Bogoj Grafenauer: ZGODOVINA SLOVENSKEGA NARODA, II. zvezek.
2. Jože Remar: TIBET, STREHA SVETA.
3. Dr. Stanko Bevk: DOMAČE ŽIVALI.
4. Prof. dr. Stanko Bevk: VRETENČARJI. (Znanstveno delo).
5. Prof. Pavel Kunaver: ZGRADBA VESOLJSTVA.
6. Prof. Pavel Kunaver: POGLEDA NA NOČNO NEBO.
7. Prof. Ivan Kričič: ŽIVALI, KI SO IZUMRLE.
8. Prof. Fran Bradač: SLOVARČEK TUJK.
9. LJUDSKI KNJIZNICAR.

D. REVIJE:

1. NAŠA VAS. Štirinajstrednik. Izšlo bo 24 številik.
2. SADJARSTVO, VINARSTVO, VRTNARSTVO. — Izšlo bo 12 številik.
3. SOCIALISTIČNO KMETIJSKO. Izšlo bo 6 številik.
4. ZBORNIK FAKULTETE ZA AGRONOMIJO, GOZDARSTVO IN VETERINARSTVO. — Izšlo bodo 3 številke.
5. SLOVENSKI ZBORNIK. — Izšlo bo 15 številik, v katerih bodo prikazane naslednje pokrajine: Kras, Brkini, Koper, Vipavska dolina, Pohorje, goranski kot, Obsočje do Trente, Prekmurje, Bela Krajina, Slovenske gorice, okolica Rogoške Slatine, Maribor mesto, Celje mesto in Bled.

Knjiga je človeku največja učiteljica!
Knjiga plemeniti človeku značaj!
Kmetijske zadruge, ljudske knjižnice, Kmetijske šole in razne organizacije prosimo, da se vnaprej naročajo na vse izdaje našega programa ali pa na njim ustrezne skupine knjig, da jih bomo lahko upoštevali pri nakladi.
Segajte po knjižnih izdajah založbe »Kmečka knjiga«! Pošiljate dopisnico z naročilom na naslov:
KMEČKA KNJIGA V LJUBLJANI,
Miklošičeva cesta 6. Poštni predal 374.

IZ UPRAVE

- NAROČNIKI**, plačajte naročnino za 4. četrtletje ozir. dolžni znesek za leto 1954.
- NAROČNINO** nakažite V CELOTI brez odbitka poštinskih stroškov.
- BLAGAJNIKI** SKUPIN pošljite sezname naročnikov za leto 1955. Pri preselitvah javljajte vedno stari in novi naslov.
- NAROČNINO** za leto 1955 nakažite skupinsko tromesečno za nazaj, posamezniki pa polletno ali celoletno. Pri skupinskih nakazilih je priložiti seznam.
- Za Prosvetnega delavca nakazujte na čekovno štev. 604-T-140, za Sodobno pedagogiko in pedagoške knjige pa na čekovno številko 604-T-141.

INDUSTRIJSKA STEKLARSKA ŠOLA V ROG. SLATINI razpisuje 3 mesta za učitelje splošnih predmetov oziroma vzgojiteljev, ki bi vezali šolsko delo in vzgojo v internatu. Na šoli bo v kratkem prosto mesto direktorja šole. **POGOJI:** izobrazba učitelja in moralno-politična neoporečnost. — Plača po predpisih, ostali dohodki po dogovoru. — Nastop službe možen takoj! — Prijave z življenjepisom in dokazili o kvalifikaciji sprejema

INDUSTRIJSKA STEKLARSKA ŠOLA ROG. SLATINA

V. Cvetič

Program RADIJSKIH ŠOLSkih UR

za čas od 31. I. do 2. III. 1955

1. Nizja stopnja: ponedeljek ob 15.30 in sredo ob 11.15:
31. I. in 2. II.: V Nazor: »PEPELKA« (praviljica v obliki slušne igre).

7. II. in 9. II.: a) »BESEDA O KNJIGI« (povedal jo bo mladini ob Tednu slovenske knjige, France Bevk);
b) Fr. Bevk: »TATIC« (radijska priredba mladinske povesti).

14. II. in 16. II.: »KRANJ — SRCE GORENJSKE« (reportaža iz zgodovine in sedanjega življenja Kranja).

21. II. in 23. II.: »NA DOLGO POT« (zgodovinske slike, ki kažejo vzroke in pogoje selitve starih Slovanov).

28. II. in 2. III.: a) »TOMAZEVO DARILO« (uporaba poštne spremnice in nakaznice; oba blanketa naj bosta zaradi nazornosti narisana na tablo);
b) »FANOR« (radijska priredba zgodba o dekcu Mišku, ki mora zaradi bede v družini prodati svojega ljubega psa).

Višja stopnja: ponedeljek ob 11.15 in sredo ob 15.30:

31. I. in 2. II.: André Demalson: »LEVINJA UARA« (življenje, navade in čud ukročene mlade levjine ter njena bedna smrt v kleki v živalskem vrtu).

7. II. in 9. II.: a) »PISAL SLOVENSKE KNJIGE« (ob Tednu slovenske knjige pripoveduje Tone Seliskar);
b) Tone Seliskar: »POSADKA BREZ LADJE« (odlomki iz romana, ki ga pisatelj pripravja).

14. II. in 16. II.: »4500 CEVLJEV POD MORJEM« (slušna igra; podvig ameriškega inženirja

dr. Otisa Bartonja, sodelavca znanstvenika Beeberja, v zalivu otoka Santa Cruz, ko se je leta 1949 s potapljaško kroglo spuстил 1372 m pod morsko gladino, da bi preizkusil vzdržljivost priprave glede na vodni pritisk ter raziskal življenje v globlinskih predelih, ki jih je on kot prvi človek dosegel).

21. II. in 23. II.: a) »NE JOKAJ, MAMA...« (spominjska oddaja ob obletnici Kajuhove smrti po razgovoru s pesnikovo materjo);
b) O. Hudales: »KAKO JE ZAGAR FLORIAN VZLJUBLJEN KNJIGO« (ertica).

28. II. in 2. III.: »L. V. VALVAZOR« (biografska slušna igra). Program radijskih šolskih ur bomo odslej redno priobčevali v Prosvetnem delavcu za mesec dni naprej, in to s kratkimi komentarji, da bodo mogli vzgojitelji presoditi, katera tema jim bo lahko služila kot dopolnilo k pouku, oziroma za kateri razred je oddaja primerna.

Ob koncu opozarjamo še na to, da smo postavili prvo izvedbo oddaje za nižjo stopnjo na popolnoma čisti čas in bo tekla torej ob ponedeljkih ob 15.30 (ponovitev ob sredah ob 11.15). Za to spremembo so nas prosile nekatere šole, česa da zamoremo na ta način učitelji z dopolnilnim poukom poslušati oddajo že doma in jo potem, ob ponovitvi, v šoli boljše učiti.

Če žele šole še kakršnekoli spremembe glede na čas, na poletje, na sestavo, na teme oddaj, prosimo, da nas obvestite; skušali bomo po svojih močeh ugoditi in vam hvaležni bomo za vsako iniciativno misel oziroma kritiko.